

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

| 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1863. |

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 3.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
ΠΟΙΗΤΩΝ.

Α΄.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΕΪΝΟΣ (Heinrich Heine).

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδ. 2)

IV.

Ἐρρίκος Ἔϊνος, ὁ πρεσβύτερος τεσσάρων ἀδελφῶν, ἐγεννήθη, κατὰ τὴν ἰδίαν του ποιητικὴν ἔκφρασιν, εἰς τὰς ὄθιας τοῦ ὠραίου ἐκείνου ποταμοῦ ἐπὶ τῆς μωρίας βλαστάνει ἐπὶ γλοερῶν λύφων, τοῦ Ρήνου, ὅστις διὰ τῶν ὑδάτων του διαβρέχει τὴν γενεθλίαν τοῦ Ἔϊνου γῆν ἀφοῦ ἀρδεύσῃ τοὺς ἀμπελῶνας τῆς Ρουδεσχαίμ καὶ τῆς Ἰωαννησβέργ· ἡ πατρίς αὐτοῦ εἶναι ἡ Δυσσενδόλφη.

Γόνος οἰκογενείας δικαίως οὔσης ἐν ὑπολήψει, ἐσυγγένευεν ἐκ μητρὸς μετ' ὀνομαστῶν ἰατρῶν, ἐκ πατρὸς δὲ μετ' ἐντίμων ἐμπόρων. Οἱ πολυάριθμοι βιογράφοι του διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεώς του· οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀναφέ-

ρουν ἐσφαλμένως ὅτι ἐγεννήθη τῷ 1800. Εἰς τὸ ἀμάρτημα τοῦτο ἔδωσαν γένεσιν οἱ λόγοι τοῦ ἰδίου ποιητοῦ, ὅστις, ἀστεϊσμοῦ χάριν, οὕτω πως ἐκφράζεται εἰς τι μέρος τῶν ποιημάτων του. «Ἐγεννήθην κατὰ τὴν πρώτην ἰανουαρίου τοῦ 1800 ἔτους, ἐπομένως εἶμαι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τοῦ αἰῶνός μου.» Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἐποχὴ τῆς γεννήσεώς του εἶναι τὸ ἔτος 1799. Ἴδου τί ἔγραφεν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο τῷ κυρίῳ Σενρεναί Ταϊλλανδιέρῳ, κατὰ τὸ 1852. «Ἡ κεφαλὴ μου εὐρίσκεται ἀρκετὰ τεταραγμένη ὅπως δυνηθῶ νὰ ὑπαγορεύσω σημειώσεις· διὸ περιορίζομαι νὰ σὰς εἶπω ἀπλῶς ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς γεννήσεώς μου δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰς βιογραφίας ἃς περὶ ἐμοῦ ἀνεγνώσατε. Ἡ ἀνακρίβεια αὕτη, εἰρήσθω μεταξὺ ἡμῶν, ἐπήγαγε θεβαίως ἐξ ἐκουσίου ἀπάτης διαπραχθείσης κατὰ τὴν τῶν Πρώσων ἐπιδρομὴν καὶ δι' ἧς ἠθέλησαν νὰ με ὑπεξαιρέσωσιν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας. Ἀκολουθῶν, ἅπαντα τὰ ἀρχεῖα τῆς οἰκογενείας μου κατεστράφησαν ἐν Ἀμβούργῳ ὑπὸ ἀλλεπαλλήλων πυρκαϊῶν. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς βαπτίσεώς μου εὐρίσκω, ὡς γενεθλίαν μου ἡμέραν τὴν 12 δεκεμβρίου τοῦ 1799. Τὸ οὐσιώδες εἶναι ὅτι ἐγεν-

νήθην εις τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου, ὅπου δεκαεξέτης ἐστιχοῦργησα ὡδὴν τινα εἰς τὸν Ναπολέοντα τὴν ὡδὴν ταύτην δύνασθε νὰ εὑρητε εἰς τὸ *Biblior tōn Gsmátōn*, ὑπὸ τὸν τίτλον *Oi duo 'Eplēktoi*, καὶ ἐξ αὐτῆς θέλετε πεισθῆ ὅτι προσέφερον τότε ἅπασαν τὴν λατρείαν μου πρὸς πὸν αὐτοκράτορα. Οἱ προπάτορές μου ἐπρέσβευον τὸ ἐβραϊκὸν δόγμα, οὐδὲ ὑπερφανεύθην ποτὲ διὰ τὴν καταγωγὴν μου ταύτην ἢ ἐκόμπασα διὰ τὴν τοῦ Λουθηρανῶ ἰδιότητα, εἰ καὶ ἀνήκω εἰς τὴν εὐαγγελικὴν θρησκείαν ὅσον καὶ οἱ εὐλαβέστεροι τῶν ἐν Βερολίῳ ἐχθρῶν μου, οἵτινες ἀείποτε μέμφονται με ὡς ἄθρησκον. Ἐθεώρουν δὲ ὄνειδος μάλλον ὅτι συγκαταλέγομαι μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων, ἐγὼ ὁ ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Ἐγγέλου πεισθεὶς ὅτι ἤμην θεός. Ὅπόσον ἤμην τότε ὑπερήφανος διὰ τὴν θεότητά μου! καὶ ὅποιαν ὑψηλὴν ἰδέαν εἶχον περὶ τοῦ μεγαλείου μου! Ἀληθῶς ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο δι' ἐμὲ ὡραία! Ἀλλὰ, φεῦ! παρῆλθε πρὸ πολλοῦ, καὶ σήμερον, ὅτε κατάκειμαι οἰκτρῶς ἐπὶ τῆς κλίνης μου, μετὰ λύπης ἀναπολῶ τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἢ ἀσθένειά μου προσοδεύει ὡσημέραι.»

Παράδοξον καὶ ἀξιοσημείωτον τῆ ἀληθεία! ὅλοι σχεδὸν οἱ ποιηταὶ προσιμίαν τὸν βίον των διὰ τῆς σπουδῆς ἐπιστημῶν οὐδὲως σχετιζομένων πρὸς τὴν ποίησιν, οἳ εἰσὶν ἢ νομικῆ, ἢ στρατιωτικὴ τέχνη, καὶ ἢ θεολογία. Καὶ ὅπως μὴ ἀναφέρωμεν ἐκ τῶν πολὺ ἀρχαίων, ὁ Τάσσο, ὁ Πετράρχης, ὁ Γαίτης ἐχρημάτισαν ὑπηρεταὶ τῆς Θέμιδος πρὶν ἢ γείνωσι τῶν μουσῶν θεράποντες. Ὁ Καμοὲν, ὁ Λοπέξ δὲ Βέγα καὶ ὁ Καλδερῶν ἐβάστασαν τὸ ξίφος πρὶν ἢ λάθωσιν εἰς χεῖρας τὴν λύραν. Ὁ ἐποποιὸς Κλοψτώκος, ὁ ἠδυπαθὴς Κάστις καὶ ὁ τρυφερὸς Μεταστάσιος ἦσαν ἅπαντες κληρικοὶ ὁ δὲ Σουίφτ, ὁ *'Rabelai tēs 'Aγγ.λίας*, καὶ ὁ αἰσθηματικὸς Στέρνιος, ἃ θεωρήσωμεν αὐτοὺς ποιητὰς, εἶχον ἐπίσης συνδέσει σχέσεις μετὰ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Δάντης αὐτὸς ἐσπούδασεν ἀπάσας τὰς ἐν τῇ ἐποχῇ του γνωστὰς ἐπιστήμας, οὐδ' αὐτῆς τῆς θεολογίας ἐξαιρουμένης, ἧτις ἐθεωρεῖτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρώτη τῶν ἐπιστημῶν, διότι ὁ Ὄβθης εἰτέτι δὲν εἶχε καλέσει αὐτὴν ἐπιστήμην τοῦ σκότους. Ὁ Σέξσπηρ ἐξήσκησε πλείστας τέχνας πρὶν ἀναβῆ τὴν σκηνὴν ὡς ἠθοποιός, καὶ ὁ Σχίλλερ ἐδείκνυε κλίσην πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον, ἀλλὰ, θέλων καὶ μὴ θέλων, ἐσπούδασεν ἀλληλοδιαδόχως τὰ στρατιωτικὰ, τὸ δίκαιον, τὴν ἰατρικὴν καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον διετέλεσε χειρουργὸς στρατιωτικοῦ τινος συντάγματος. Ἐπίσης ὁ

Ἀλφρέδος Μυσσὲ ἤφατο διαφορῶν σπουδῶν, καὶ ἰατρικῆς καὶ νομικῶν, καὶ ζωγραφικῆς καὶ τῆς τραπεζιτικῆς προσέτι τέχνης. Δυσκόλως δύναται τις ν' ἀπαριθμῆσῃ τὸ πλῆθος τῶν ποιητῶν οἵτινες ἢ ἐταλαντεύθησαν ἐπὶ πολὺ πρὶν εὑρωσι τὸ ἀληθὲς στάδιον των, ἢ ἀνεχαιτίσθησαν εἰς τὴν πρὸς τὴν ποίησιν κλίσην των ὑπὸ τῆς ἀνοήτου τῶν συγγενῶν θελήσεως. Εἰς δύο ἐκ τῶν συγγενῶν μας ποιητῶν ὁ ἔρωσ ἤναψε τὴν ἱερὰν τῆς ποιήσεως δάδα, τὴν ἔως τότε κρυπτομένην ἐν τῇ καρδίᾳ των ὁ εἰς τούτων εἶναι ὁ Ἀλφιέρης, συνδέσας τὸ ὄνομά του στενωῶς μετὰ τὸ ὄνομα τῆς δουκίσσης Ἀλθάνης, ὁ ἕτερος εἶναι ὁ Λαμαρτίνος οὗ τὰ πρῶτα αἰσθήματα καὶ τὰ πρῶτα ἄσματα ἐνεπνευσεν ἡ Ἐλθίρα. Ὁ Πλάτων λέγει πού, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἐν τῇ γῆ ἐρωμένων συσχετίζονται πρὶν εἰς ἕτερόν τινα κόσμον. Νομίζω ὅτι τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν, οἵτινες μετὰ πολλὰς ἰχνηλασίας, μετὰ πολλὰς ἀποτυχίας καὶ οἰκογενειακὰς ἀποτροπὰς εὐρίσκουσιν ἐπὶ τέλους τὴν ποίησιν, τὴν ἐρωμένην των ταύτην, ἣν ἄλλοτε εἶχον ἰδῆ εἰς τὸν κόσμον τῶν ὀνειρῶν.

Ὁ Ἔϊνος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαιρεθῆ τοῦ κανόνος. Ἄμα περαιώσας τὰ πρῶτα τῆς παιδικῆς ἡλικίας μαθήματα ἐν τῇ μονῇ τῶν Φραγκισκανῶν, ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του εἰς Ἀμβούργον, ὅπως σπουδάσῃ τὸ ἐμπόριον. Τῇ ἀληθείᾳ ὁ γέρον Ἔϊνος καλὰ ἐμάντευσε τὴν κλῆσιν τοῦ υἱοῦ του, ὃν ἀπαντῶμεν μετὰ τινα χρόνον εἰς τὸ νεωστὶ ἰδρυθὲν πανεπιστήμιον τῆς Βόννης ἀποτινάσσοντα τὴν κλασσικὴν κόνιν ἀπὸ τῆς διαθήκης τοῦ Τριδονιανοῦ, ἦν, ἄμα προχειρισθεὶς διδάκτωρ τῆς νομικῆς, ὠνόμασε *στιαῦλον τῶν Παρτεκτῶν*. Διατρίβων ἐκεῖ ἔσχε διδάσκαλον καὶ φίλον τὸν διάσημον Αὐγουστον Γουλιέλμον Σχλέγγλλον, ὅστις διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν συμβουλῶν του συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐν τῷ νεαρῷ μαθητῇ του ἀνάπτυξιν τῆς πρὸς τὴν ποίησιν ἐφέσεως. Ἀκολούθως περίφημος καταστάς ὁ Ἔϊνος ἐνεθυμήθη τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ἀλλ' ὅπως τὸν κατακλύσῃ ὑπὸ τὴν δικτικὴν του εἰρωνείαν δυνάμεθα ὁμως ἀληθῶς νὰ εἰπώμεν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ, ὅτι ὁ Σχλέγγλος εἶχε τὸ μέγα ἄδικον ἀπέναντι τοῦ Ἔϊνου νὰ ἦναι ἀρχηγέτης τῆς ῥομαντικῆς σχολῆς ἦν οὗτος ἀδικαιεπίτως κατεπολέμηε τὰ φιλολογικὰ μίση εἶναι ἐπίσης ὡς τὰ θρησκευτικὰ λυσσώδη «ἐπὶ τοσοῦτον, λέγει ὁ Βάυλος, οἱ κύριοι φιλόλογοι καὶ γραμματικοὶ, εἶναι εὐδιάθετοι νὰ ἐρεθίζωνται καὶ

δύσκολοι εἰς τὸ νὰ καταπραύνωνται. Ἄλλ' ἐν Βερολίῳ ἐμελλε κυρίως ὁ Ἔϊνος, διὰ τῆς μετὰ τῶν μεγαλειτέρων σοφῶν συναφείας του, νὰ ἀποκτήσῃ τὰ μεγάλα φιλολογικὰ του κεφάλαια. Νεανίας ἐτι, καὶ μόλις τὸ εἰκοστὸν δεῦτερον τῆς ἡλικίας του ἔτος διανύων, εἶχε στενωῶς συνδεθῆ μεθ' ὧν τῶν ἀποτελούντων ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ τὸ γραμματολογικὸν τῆς πρωσικῆς πρωτεύουσος κέντρον. Ὁ νομομαθὴς Ἐδουάρδος Γάνς, ὁ περίφημος φυσικὸς, μυθιστοριογράφος, ζωγράφος, στρατιωτικὸς, καὶ ἀπτόητος συνάμα θαλασσοπόρος Κάμισσος, ὁ μέγας φιλόλογος Γ. Φράνς Βόππιος, ὁ ἐπιδέξιος συγγραφεὺς Varnhagen von Ense, ὅστις ἐβάστασε μετ' ἰσῆς ἐπιτυχίας τὸ ξίφος τοῦ στρατιώτου καὶ τὸν τοῦ βιογράφου κάλαμον, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ραχὴλ Ἀντωνέττα, ἡ περιφανὴς διὰ τὴν ἐν τῇ γερμανικῇ κοινωνίᾳ ἐπενεργεσίαν τῆς, ἐχρημάτισαν οἱ πατρῶνες τοῦ νεαροῦ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης φοιτητοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ διαφαίνεται ἤδη ὁ ποιητὴς ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ δικηγόρου.

Ἐν Βερολίῳ ἐπίσης ἀπήνησε φαντασιόπληκτον πνεῦμα, ἐπιβρέασαν ἰσως αὐτὸν, τὸν δραματοῦργον Κράβθε, ὃν δημιῶδη κατέστησαν ἐν Γερμανίᾳ δράματα ἀλλόκοτα, ζωὴ πολυτάραχος καὶ θάνατος πρόωρος. Ὁ Ἔϊνος συνεδέθη στενωῶς μετὰ τοῦ δυστυχῆς συγγραφέως τοῦ *Don Zouar* καὶ τοῦ *Φαύστον*, δράματος προδιδόντος σύλληψιν τολμηροτάτην εἶπον δυστυχῆς, διότι γνωστὸν εἶναι ὅτι ὁ μέτριος οὗτος δικηγόρος ἀλλὰ μέγας ποιητὴς ὑπῆρξεν ἐν τῶν ἀπειρῶν θυμάτων τοῦ Βάκχου, ὅστις θερίζει ἐνίοτε καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ὑπερειῶν τοῦ Παρνασσοῦ. Ἀλλ' ἐκ πάντων ὅσους ἐν Βερολίῳ ἐγνώρισεν ὁ Ἔϊνος, εἰς μάλιστα κατέλιπεν ἴχνη ἀνεξάλειπτα ἐπὶ τῆς νέας του διανοίας, ὁ Ἐγγελος. Ἡ ἐπιβρόχῃ αὐτῇ διαφαίνεται εἰς πᾶσαν τοῦ Ἔϊνου σελίδα καὶ δύναται τις κατὰ βῆμα νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, διακρίνων αὐτὴν ἀπὸ τὰ οἰκεῖα καὶ αὐτοφυῆ τῷ ποιητῇ αἰσθήματα. Οὕτως ὅταν μεταπίπτει ἀπὸ τοῦ μεγαλοφυοῦς ἐνθουσιασμοῦ, ἀποκλειστικοῦ προνομίου τῶν εὐγενῶν καρδιῶν ὅπερ οὐδέποτε εἶναι δάνειον, εἰς παγερὰν ἀπάθειαν καὶ ἀναληγισίαν, ὅταν λησμονεῖ τὸ εὐάρεστον ἐκεῖνο κράμα εὐθυμίας, εἰρωνείας καὶ μελαγχολίας, κύριον θέλητρον τῶν συγγραμμάτων του πηγάζον ἐξ ἰδίας τάσεως τοῦ νοῦς καὶ τῆς ψυχῆς καὶ παραδίδεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς δυσπιστίας, προφανῶς ὑπάρχει πάλιν, προφανῶς ὁ ποιητὴς εὐρίσκειται ὑπὸ τὸ κράτος ζενικῆς ἐπιβρόχης,

1. Gayle, Dictionnaire, art. Paréus.

καταβαλούσης πρὸς στιγμὴν τὴν ἀληθῆ τοῦ ποιητοῦ φύσιν. Ἡ δ' ἐπιβρόχῃ αὕτη εἶναι ἢ τοῦ μεγάλου πανθειστοῦ φιλοσόφου.

Πολλοὶ ὑπάρχουσι μὴ πεισθέντες ἀκόμη περὶ τοῦ πανθεισμοῦ τοῦ Ἐγγέλου καὶ τὸν διίσχυοισμέντων ὑποσηρίζοντες διὰ λόγων βεβαίως ἰσχυρῶν, μεστῶν σοφίας καὶ πολυμαθείας, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ μέγας τοῦ Βερολίνου φιλόσοφος ὁμοιάζει πρὸς τὴν μυθικὴν τῶν Θεῶν Σφιγγα. Ὅλοι ὠμίλουν περὶ αὐτῆς, εἰς μόνος ἐνόησε τὸ αἶνιγμα. Οἰδίπους τοῦ Ἐγγέλου εἶναι αὐτὸς ὁ Ἐγγελος. Ἀκούσατε τὸν ποιητὴν, λέγοντα εἰς τὰς *'Ομολογίας*: «Δι' αὐτὸ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὴν μεγάλην φιλίαν τοῦ βαθέως φιλοσόφου Ἐγγέλου πρὸς τὸν ἡλίθιον Ἐρρίκον Βῆρ, ἀδελφὸν ἀποθανόντα τοῦ Κ. Ἰακώβου Μαγερβερ, τοῦ γνωστοῦ σας μεγάλου ἀνδρός: ἦσαν ἀχώριστοι καὶ ὁ εὐφυὴς Φέλιξ Μένδελσον ἐξήγει τὸ φαινόμενον τοῦτο, παρατηρῶν πονηρῶς ὅτι ὁ Ἐγγελος δὲν ἠνόει αὐτὸν τὸν Κ. Βῆρ. Ἐγὼ ὁμως νομίζω ὅτι ἀληθῆς αἰτία τῆς στενῆς αὐτῆς σχέσεως τοῦ Ἐγγέλου ἦτον ὅτι δὲν ἠνόει τίποτε ἐξ ὧν ἔλεγεν ὁ Ἐρρίκος Βῆρ καὶ ὅτι ἐπομένως ἠδύνατο ἐπὶ παρουσίᾳ του νὰ παραδίδηται εἰς ὅλας τὰς στιγμιαίας διαχύσεις. Ἄλλως τε ὁ διάλογος τοῦ Ἐγγέλου ἦτο συνήθως εἰδὸς τι μονολόγου. Ἐφαίνετο πάντοτε ὁμιλιῶν πρὸς ἑαυτὸν διὰ τοῦ πενήθιμου ἐκείνου τόνου τῆς φωνῆς του, συνάδοντος πρὸς τὴν ἰδέαν του. Πολλάκις μ' ἐξέπληξεν ἡ παράδοξος χυδαιότης τῶν εἰκόνων του, ὧν πολλαὶ ἔμεινον, οὕτως εἰπεῖν, φωτογραφημένα ἐν τῇ μνήμῃ μου. Μίαν ἐσπέραν ἐν τῷ οἴκῳ του, ἐνῷ ἔπιπε καφεὲ μετὰ τὸ δεῖπνον εὐρισκόμην παρ' αὐτὸν εἰς τὸ στένωμα ἐνός παραθύρου καὶ ἐγὼ, εἰκοσαετῆς νεανίας, παρετήρουν ἐν ἐκστάσει τὸν διάστερον οὐρανὸν καὶ ἀπεκάλουν τοὺς ἀστέρας διαμονὴν τῶν μακάρων. Ἀλλ' ὁ διδάσκαλος ἐψιθύρισε καθ' ἑαυτὸν «τὰ ἄστρα, χούμ! χούμ! τὰ ἄστρα εἶναι λέπρα στίλβουτα ἐπὶ τῆς ὕψεως τοῦ οὐρανοῦ.» «διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! ἀνέκραξα, δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐκεῖ ἐπάνω χώρα τις μακαριότητος ἀνταμείβουσα τοὺς ἐναρέτους μετὰ θάνατον;» ὁ διδάσκαλος μὲ παρετήρησε διὰ τῶν βλοσυρῶν ὀφθαλμῶν του καὶ μοι εἶπε ξηρῶς: «Ἄ! λοιπὸν εἶσθ' ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐτοιμάζονται νὰ ζητήσουν ἀμοιβὴν διότι περιποιήθησαν τὴν μητέρα των ἀσθενούσαν καὶ δὲν ἐφαρμάκευσαν τὸν πατέρα των.» Ταῦτα εἰπὼν, ἔστρεψε περίφοβος μήπως ἠκούσθη καὶ ἀπὸ ἄλλον κἀνενα ἐκτός τοῦ Ἐρρίκου Βῆρ, ὅστις ἐπλησίασε νὰ τὸν προσκαλέσῃ δι' ἐν βίῳ.»

Ἄλλως τε ὁ Ἔϊνος μνημονεύει μόνος τὰς περὶ

τοῦ Ἐγγέλου ἐντυπώσεις του καὶ δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐπιβρόχην ἣν ἡ σχέσις ἐκείνη ἔσχεν ἐπ' αὐτοῦ. Οὐδὲν ἀστυϊότερον ἢ ὅταν μόνος ζωγραφίζῃ τὴν περίοδον τῆς θεότητός του. Ἄς ἀφήσωμεν τὸν ἴδιον νὰ ὀμιλήσῃ καὶ νὰ διηγηθῇ τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν διανοητικὴν μέθην. «Οὐδέποτε ἠσθάνθην, εἶπε, μέγαν ἐνθουσιασμόν διὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἐγγέλου· πεποιθήσιν δὲ εἰς τὴν ἀληθῆ ἀλήθειαν τῆς φιλοσοφίας ταύτης οὐδεμίαν εἶχον οὐδέποτε. Οὐδέποτε ὑπῆρξα μέγας μεταφυσικός καὶ εἶχον ἀνεξετάστως παραδεχθῆ τὴν σύνθεσιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐγγέλου, ἥς αἱ συνέπειαι ἐγαργάλιζον τὴν φιλαυτίαν μου. Ἦμην νέος, ὑπερόπτης καὶ ἡ ὑπερηφάνειά μου ἐκολλακεύετο μέγਾਲος ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ἡμῖν θεός. Δὲν ἠθέλησα ποτὲ νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ θεὸς ἐγείνειν ἄνθρωπος, ἐφρόνου δεισιδαιμονίαν τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ δόγμα, καὶ ἀργότερα ἐπίστευσα τοὺς λόγους τοῦ Ἐγγέλου, ὅταν τὸν ἤκουσα διαβεβαιουῦντα ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεός. Ἡ ἰδέα αὕτη μοι ἤρесе, τὴν ἐπῆρα ὡς σπουδαίαν, καὶ ἐπαιξα τὸ θεῖόν μου πρόσωπον ὅσον ἠδυνήθην ἐντιμότερον. Ἡ ἀνόητος αὕτη ὑπεροψία, ἀντὶ νὰ παραβλάψῃ τὰ αἰσθηματά μου, τὰ ἀνύψωσεν ἄχρι τοῦ ἠρωϊσμοῦ καὶ αἱ πράξεις μου κατέστησαν πλέον μεγάλαι καὶ πλέον γενναϊόφρονες ἢ αἱ πράξεις τῶν πτωχῶν ἐκείνων ἐναρέτων θνητῶν, οἵτινες πράττουσι μόνον ὅπως ἐκπληρώσωσι τὰ παραγγέλματα τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἠθικῆς. Ἦμην ἐγὼ αὐτὸς ὁ ζῶν νόμος τῆς ἠθικῆς, ἡμῖν ἀναμάρτητος, ἡμῖν ἡ ἀγνότης ἐνσαρκωμένη. Πολλάκις Μαγδαληνῆ ἐκ τῶν πλέον ὑπόπτων ἐξηγίσθη διὰ τῶν φλογῶν τῶν πόθων μου καὶ μετεμορφώθη πάλιν εἰς ἐστιάδα ἐν ταῖς ἀγκάλαις μου. Αἱ συχναὶ ὁμως αὐταὶ ἀνορθώσεις τῆς ἀρετῆς παρ' ὀλίγον νὰ ἐξαντλήσωσι τὰς ἀγίας μου δυνάμεις. Ἦμην ὅλως ἔρω, οὐδόλως μίσος. Δὲν ἐξεδικούμην πλέον τοὺς ἐχθρούς μου, διότι δὲν παραδεχόμην ἐχθρούς ἀπέναντι τοῦ θεοῦ μου προσώπου, ἀλλὰ μόνον ἀσεβεῖς. Ἰπελάμβανον τὰ πρὸς ἐμὲ ἀδικήματά των ὡς βεβηλώσεις καὶ τὰς ὑβρεις των ὡς βλασφημίας.

Ἐφειλον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ τιμωρῶ τοιαύτας ἀσεβείας, ἀλλ' ἡ τιμωρία ἦτο θεῖος κεραυνὸς πατάσων τὸν ἀμαρτωλὸν, οὐχὶ ἀνθρωπίνη μνησικακία. Δὲν ἀνεγνώριζον φίλους ἀλλὰ πιστοὺς καὶ τοὺς εὐηργέτους μέγਾਲος. Τὰ ἐξέδα τῶν παραστάσεων ἐνὸς θεοῦ εἶναι φοβερά, ὅταν δὲν θέλει νὰ θεωρηθῇ ὡς ξόανον καὶ δὲν φεῖδεται οὐδὲ τοῦ βαλαντίου οὐδὲ τοῦ σώματος. Διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τις πρεπόντως τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἐντολὴν πρέπει νὰ

ἔχῃ θησαυρὸν χρημάτων καὶ υγείας. Ἐγὼ δὲ μίαν ἡμέραν, περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς φεβρουαρίου 1848, ἠσθάνθην ἐλλείποντα τὰ δύο ταῦτα πράγματα καὶ ἡ θεότης μου ἐκλονίσθη τόσον, ὥστε κατέβρυσεν ἀθλίως.¹»

Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν ὁ ποιητὴς ἐνθυμείται τοῦ Μολιέρου τὸν στίχον

Il est avec le ciel des accommodements,

καὶ ἀποφασίζει νὰ συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ θεοῦ. Λειτουργοῦνται τὰς τάξεις τῆς φιλοσοφίας καὶ ζητεῖ ἰδίᾳ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Θεὸν διότι ὑπῆρξεν Ἐγγελιστὴς, ὡς ὁ περιθώριος ἐφημέριος Μελιέρος διότι ὑπῆρξε χριστιανός. Θέλει νὰ καταστρέψῃ πάντα τὰ περὶ γερμανικῆς φιλοσοφίας συγγράμματά του καὶ ἀδυνατῶν νὰ τὸ πράξῃ περιορίζεται νὰ καύσῃ ἐν ἔργον του, προῖόν πολυετῶν μόχθων, περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ διδασκάλου ὅπερ προσεπάθει νὰ καταστήσῃ ὀπωσοῦν καταληπτὸν διότι, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν, ἡ ἀρετὴ αὕτη τῷ ἔλλειπεν ὀλοτελῶς. Εἰς τὴν πρὸς θεὸν ἐπάνοδον ταύτην συνετέλεσεν ὀλίγον καὶ ὁ φόβος, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ἔϊνος. Εἶχεν ἰδεῖ τὴν ἀθείαν στενωπὴν συνδεδεμένην μετὰ τῆς τολμηροτέρας κοινοκτημοσύνης. Δὲν ἠξέυρω ἂν ὁ θεὸς εὐχαριστήθη ἀπὸ τὴν μετάνοιαν ταύτην καὶ ἂν ὁ Σατανᾶς ἐθρήνησε. Τὸ βέβαιον ὁμως εἶναι ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἀπώλεσε μέγਾਲος, διότι ὁ Ἔϊνος ἦτον ἐντελῶς μεμυημένος τὰ μυστήρια τῆς γερμανικῆς Σφιγγός.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον.)

ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΛΕΩΝΙΔΗΣ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ.

ΑΙ ΔΥΩ ΕΡΩΜΕΝΑΙ.

(Συνέχεια ἰδὲ φύλ. 2).

III

Ν' ἀγαπήσῃ τις εἶναι εὐκόλον· δύσκολον εἶναι νὰ εἴπῃ ὅτι ἀγαπᾷ. Ὁ Βαλεντίνος ἐπῆρε τὸ σχεδιογράφημά του καὶ ἐξῆλθε τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας. Ἐπῆγε κατ' ἀρχὰς εἰς τῆς Μαρκησίας καί, κατ' εὐτυχίαν ἀλλὰ σπανίαν σύμπτωσιν, τὴν εὖρεν ὅπως τὴν ἐφαντάζετο τὴν προτεραίαν. Ἦτο μὴν Ἰούλιος. Καθημένη ἐπὶ θρονίου ζυλίνου, πολυτελῶς

1. Ὁ ποιητὴς ὑπονοεῖ ἐνταῦθα τὴν τρομερὰν παραλυτικὴν ἥτις ἀπὸ τοῦ 1848 τὸν καθήλωσεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν βασιάνων σχεδὸν διαρκῶς ἄχρι τῆς ὥρας τοῦ θανάτου.

ἐστροφωμένου, ὑπὸ αἰγόκλημα ἀνθισμένον, τοὺς θραχίονας ἔχουσα γυμνοὺς ὑπὸ πρωϊνὴν ἐσθήτα, ἰδοὺ πῶς ἐπεφάνη εἰς τὸν νεανίαν ἡ λευκὴ Ἰσαβέλλα, Μαρκησία Πάρνης τῷ ἀπηύθυνεν ἐν μειδιάματι γλυκῷ, εὐκόλον εἰς ὅσους ἔχουσιν ὠραίους ὀδόντας καὶ τῷ ἔδειξε σκαμνίον διὰ νὰ καθῆσθαι. Τὸ σκαμνίον ἦτο μακρὰν καὶ, ἀντὶ νὰ καθῆσθαι ἐπ' αὐτοῦ ὁ Βαλεντίνος, τὸ ἐπῆρε καὶ ἐπλησίασε.

— Διὰ ποῦ; εἶπεν ἡ Μαρκησία, ἐνῷ ἐκεῖνος ἐσκέπτετο ποῦ νὰ τὸ ἀποθέσῃ.

Ὁ Βαλεντίνος παρετήρησεν ὅτι ἐφάνη ὑπὲρ τὸ δέον τολμηρὸς, καὶ ὅτι ἡ πραγματικότης καθυστερεῖ πολὺ τῶν πόθων τῆς φαντασίας. Ἐστάθη καὶ θέτων τὸ σκαμνίον ἀκόμη πλέον μακρὰν παρ' ὅπου ἦτο πρὶν ἐκάθησε μὴ ἠξέυρω τί νὰ εἴπῃ. Ἴσως εἰς τὴν δειλίαν του ταύτην συνέτεινεν ὄχι ὀλίγον αὐθάδης καὶ ἄγριος ὑπηρέτης, ὄρθιος πρὸ τῆς Μαρκησίας καὶ παρουσιάζων εἰς αὐτὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν κύπελλον σοκολάτας. Ἡ παρουσία τρίτου, ἡ μεγάλη τῆς Μαρκησίας προσοχὴ νὰ μὴ καύσῃ τὰ χεῖλη της, καὶ ἡ δεικνυμένη πρὸς τὸν ἐπισκεπτόμενον ἀδιαφορία τῆς δὲν ἦσαν πολὺ ἐνθαρρυντικὰ συμπτώματα. Ὁ Βαλεντίνος ἔσυρε τὸ σχεδιογράφημα ἐκ τοῦ θυλακίου του καὶ προσελθὼν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς Μαρκησίας ἤρχισε νὰ παραβάλλῃ τὸ πρωτότυπον καὶ τὸ ἀντίγραφον. Τὸν ἠρώτησεν εἰς τί ἠσχολεῖτο. Ἠγέρθη, τῇ ἔδωκε τὸ σχεδιογράφημα καὶ ἐκάθησε χωρὶς νὰ προσφέρῃ οὐδὲ λέξιν. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ Μαρκησία συναφρωδῆθη, ὥστε ἐζήτηε πρὸς τίνα ὁμοιάζεν, ἔπειτα ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, ὥστε τὸ εὖρεν. Κατέπιε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ποτοῦ, ἀπέπεμψε τὸν ὑπηρέτην καὶ τὸ μειδιάματι ἀνέλαμψε πάλιν, δεικνύον ὠραίους ὀδόντας.

— Εἶναι ὠραιότερα ἀπὸ ἐμὲ, εἶπε τέλος. Τὸ ἐκάματε ἐκ μνήμης; πῶς τὸ κατωρθώσατε;

Ὁ Βαλεντίνος ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐχρειάζετο μεγάλη τέχνη διὰ ν' ἀντιγραφῆ τόσον ὠραία μορφή καὶ ὅτι εὖρεν τὸ πρότυπον ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἐχαιρέτησεν ἡ Μαρκησία ἐπιπολαίως καὶ ὁ Βαλεντίνος ἐπλησίασεν ὀλίγον περισσότερο τὸ σκαμνίον του.

Ἡ Μαρκησία Πάρνης ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ περὶ ἀσῆμων πραγμάτων, παρατηροῦσα πάντοτε τὸ σχεδιογράφημα.

— Εὐρίσκω, εἶπεν, ὅτι ἡ φυσιογνωμία τῆς εἰκόνας δὲν εἶναι ἡ ἰδική μου φαίνεται ὡς νὰ προσεπαθήσατε νὰ ζωγραφίσσητε οὐχὶ ἐμὲ, ἀλλ' ἄλλην ἥτις μὲ ὁμοιάζει.

Ὁ Βαλεντίνος ἐρυθρίασεν ἄκων καὶ τῷ ἐφάνη ὅτι εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας ἠγάπα τὴν Κυρίαν Δελωναί· ἐθεώρησεν ὡς ἀπόδειξιν τούτου τὴν παρατήρησιν τῆς Μαρκησίας. Παρετήρησεν ἐκ νέου τὸ σχεδιογράφημά του, ἔπειτα τὴν Μαρκησίαν, καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ σκέπτεται τὴν χήραν. Ἐκείνην ἀγαπῶ, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει περισσότερο μὲ τὴν εἰκόνα ταύτην. Ἐπειδὴ ἡ καρδιά ὠδήγησε τὴν χεῖρά μου, ἡ χεὶρ θὰ μοὶ ἀποκαλύψῃ τὴν καρδίαν.

Ἡ συνομιλία ἐξηκολούθησεν ἐπρόκειτο, νομίζω, περὶ ἵπποδρομίου τελεσθέντος τὴν προτεραίαν.

— Διατί κάθησθε τόσον μακρὰν μου; ἠρώτησεν ἡ Μαρκησία.

Ὁ Βαλεντίνος ἐσηκώθη διὰ νὰ πλησιάσῃ.

— Ἴδου ἐν ὠραίον αἰγόκλημα, εἶπε προσερχόμενος.

Ἡ Μαρκησία ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, ἔκοψε κλαδίον ἀνθηρὸν καὶ τὸ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Βαλεντίνον χαριέντως.

— Ἴδου, λάβετε αὐτὸ, εἶπε, καὶ εἰπατέ μοι ἂν ἀληθῶς πρὸς ἐμὲ ἠθελήσατε νὰ ὁμοιάζῃ ἡ εἰκὼν σας, ἢ ἂν ἠθέλατε νὰ ζωγραφίσσητε ἄλλην καὶ κατὰ τύχην ἐζωγραφίσσητε ἐμὲ.

Διὰ φιλαρέσκου τινὸς κινήσεως ὁ Βαλεντίνος, ἀντὶ νὰ λάβῃ τὸ κλαδίον, παρουσίασε γελῶν τὴν πορποδόχην τοῦ ἐνδύματός του, διὰ νὰ τὸ θέσῃ ἐκεῖ μόνη. Ἡ Μαρκησία ὑπήκουσεν εὐχαριστικῶς καὶ κατεγίνετο εἰς αὐτὸ, ἐνῷ ὁ Βαλεντίνος ἔμενεν ὄρθιος, παρατηρῶν τὸν οἰκίσκον, περὶ οὗ σὰς ὠμίλησα, ἔχοντα ἐν παράθρονον ἀνοικτόν. Ἐνθυμείσθη ὅτι γενικὴ ἰδέα ὑπῆρχεν ὅτι ἡ Κυρία Πάρνης δὲν κατόκει ποτὲ ἐκεῖ ἐπετηδεύετο μάλιστα περιφρόνησιν πρὸς τὸν κομψὸν καὶ εὐθυμὸν ἐκείνον θάλαμον, οὐτινος ἐμίσει τὰς ἀναμνήσεις. Καὶ ὁμως ὁ Βαλεντίνος παρετήρησεν ὅτι οὔτε τὰ παραπετάσματα οὔτε οἱ ἀνακλιντήρες ἦσαν κοινορτωμένοι. Ἐν μέσῳ πολλῶν ἐπίπλων, βύθιμον ἑλληνικοῦ ἀπρηχαιωμένου, διεκρίνετο ἀνακλιντὴρ ἐποχῆς πολὺ νεωτέρας. Ἀγνοῶ διατί ἡ καρδιά του ἐκτύπησεν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ οἰκίσκος ἐχρησίμευεν ἐνίοτε εἰς τὴν ὠραίαν Μαρκησίαν. Διότι διὰ ποῖον ἄλλον ἐτέθη ἐκεῖ ὁ μαλθακὸς ἐκεῖνος ἀνακλιντήρ; Ὁ Βαλεντίνος ἤρπασε τὴν χεῖρα, ἥτις τὸν ἐστόλιζε καὶ τὴν προσήγγισεν ἑλαφρῶς εἰς τὰ χεῖλη του. Πῶς ἐφάνη τούτο εἰς τὴν Μαρκησίαν δὲν ἠξέυρω. Ὁ Βαλεντίνος παρετήρησε πάντοτε τὸν ἀνακλιντήρα, ἡ Κυρία Πάρνης τὴν εἰκόνα τοῦ Βαλεντίνου. Δὲν ἀπέσυρε τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἀφήκεν ἐντὸς τῶν χειρῶν του. Αἰ-

φνης υπηρέτης εφάνη ἐπὶ τοῦ ποδίου τῆς θύρας, ἀναγγέλων ἐπίσκεψιν. Ὁ Βαλεντίνος ἀφῆκε τὴν χεῖρα τῆς Μαρκησίας· ἐκείνη δὲ, πρᾶγμα πολὺ περίεργον, κατεβίβασε τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, δι' οὗ διεφαίνετο ὁ οἰκίσκος.

Ἀφοῦ ἡ ἐπίσκεψις εἰσῆλθεν, ὁ Βαλεντίνος εὐρέθη ὀλίγον στενοχωρημένος, διότι εἶδεν ὅτι ἡ Μαρκησία ἐκρυψε τὴν εἰκόνα τοῦ καλύψασα αὐτὴν, ὡς κατὰ λάθος, διὰ τοῦ μανδυλίου τῆς. Μετὰ τινα διασταγμὸν ἐσήκωσε τὸ μανδύλιον καὶ ἐπῆρε τὴν εἰκόνα. Ἡ Κυρία Πάρνης ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν μὲ ὕφος ἀπορίας.

— Θέλω νὰ τὸ ἐπιδιορθώσω ὀλίγον, εἶπεν ὁ Βαλεντίνος δυνατά. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τὸ πάρω μετ' ἐμοῦ.

Ἡ Μαρκησία δὲν ἐπέμεινε καὶ ὁ Βαλεντίνος ἀνεχώρησε, συμπαραλαμβάνων τὴν εἰκόνα.

Ἐῦρε τὴν Κυρίαν Δελωναὶ ἀσχολουμένην εἰς μίαν ταπητουργίαν· ἡ μήτηρ ἐκάθητο σιμά τῆς. Ἡ πτωχὴ γυνὴ εἶχεν ὡς κῆπον ἄνην τινα ἐπὶ τοῦ παραθύρου τῆς. Ἡ ἐνδυμασία τῆς, ἡ αὐτὴ πάντοτε, ἦτο χρώματος μελανωποῦ διότι δὲν εἶχεν ἰδιαίτερον φόρεμα τῆς πρωΐας. Μία ὁμῶς ἐπιθυμία ψευδοῦς φιλαρεσκείας τὴν ἔκαμνε νὰ φορῇ ἀκομψα ἐνώτια καὶ ἄλυσιν ἐκ ψευδοχρύσου. Ἄν προσθέσετε εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην, κόμην ἄτακτον καὶ ὕφος καταβεβλημένον θὰ ἐννοήσετε ὅτι ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ παραβολὴ δὲν ἦτον εὐάρεστος διὰ τὴν χήραν.

Ὁ Βαλεντίνος δὲν ἐτόλμησεν ἐνώπιον τῆς μητρὸς νὰ δεῖξῃ τὸ σχεδιογραφμά του. Ἀλλ' ὅταν ἐσήμανεν ἡ τρίτη ὥρα, ἡ γραία, μὴ ἔχουσα ὑπηρετρίαν, ἐξῆλθε διὰ νὰ παρασκευάσῃ μόνη τὸ δείπνον. Αὐτὴν τὴν στιγμήν περιέμενον ὁ νεανίας, ὅστις ἔσυρε καὶ ἐκ δευτέρου τὴν εἰκόνα ἐκ τοῦ κόλπου του καὶ ἐτόλμησε νεῖν δοκιμὴν. Ἡ χήρα δὲν ἦτο λίαν πονηρὰ, δὲν ἀνεγνώρισεν ἐπομένως ἑαυτὴν καὶ ὁ Βαλεντίνος ἠναγκάσθη μετὰ τινος δειλίας νὰ τῇ ἐξηγήσῃ ὅτι αὐτὴν ἀπεφάσισε νὰ ζωγραφίσῃ. Ἡ χήρα ἐξεπλάγη κατ' ἀρχάς, εὐχαριστήθη μετέπειτα, καὶ νομίσασα ἀπλῶς καὶ μόνον ὅτι ὁ Βαλεντίνος ἤθελε νὰ τῇ χάρισῃ τὴν εἰκόνα, ἐξεκρέμασε μίαν μικρὰν εἰκόνα τοῦ Ναπολέοντος, κιτρινίσασαν ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν καὶ ἠτοιμάζετο νὰ θέσῃ ἀντ' αὐτῆς τὴν εἰκόνα τοῦ Βαλεντίνου. Ὁ Βαλεντίνος τὴν ἀφῆκε κατ' ἀρχάς, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ταράξῃ τὴν ἀφελῆ χαρὰν τῆς. Καὶ ὁμῶς ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Κυρία Πάρνης θὰ τῷ ἐζήτηι καὶ πάλιν εἰς μάτην τὸ σχεδιογράφημα τὸν ἐλύπει προφανῶς. Ἡ Κυρία Δελωναὶ τὸ παρετήρησε καὶ ἐφοβήθη μήπως ἐφάνη ἀδιέκριτος· ἐστάθη λοιπὸν αἴφνης κρατοῦσα εἰς

τὴν χεῖρα τὴν εἰκόνα καὶ μὴ ἠξέουσα τί νὰ τὴν κάμῃ· καὶ ὁ Βαλεντίνος δὲ ἠσθάνετο ὅτι ἐπραξεν ἀνοήτως δείξας εἰκόνα, ἣν δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ καὶ προσεπάθει νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν. Μετὰ τινας στιγμὰς διαταγμῶν, ἡ εἰκὼν ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς τραπέζης πλησίον τοῦ ἐκθρονισθέντος Ναπολέοντος καὶ ἡ Κυρία Δελωναὶ ἐπανέλαβε τὸ ἐργόχειρόν τῆς.

— Ἦθελα εἰ δυνατόν, εἶπε τέλος ὁ Βαλεντίνος, πρὶν σὰς ἀφήσω τὸ μικρὸν αὐτὸ σχεδίον, νὰ κρατήσω ἐν ἀντίγραφον.

— Βλέπω ὅτι εἶμαι ἀνόητος, ἀπεκρίθη ἡ χήρα. Ἐὰν ἔχῃ ἀξίαν τινα δι' ὑμᾶς ἡ εἰκὼν αὕτη, κρατήσατέ τὴν· σὰς ἀνήκει. Ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ τὴν ἐκθέσετε εἰς τὸ δωμάτιόν σας καὶ νὰ μὴ τὴν δεῖξετε εἰς τοὺς φίλους σας.

— Βεβαίως ὄχι· ἀλλ' ἀφοῦ τὴν ἔκαμα δι' ἐμαυτὸν, δὲν θέλω νὰ τὴν χάσω ὀλοτελῶς.

— Εἰς τί λοιπὸν θὰ σὰς χρησιμεύσῃ, ἀφοῦ λέγετε ὅτι εἰς οὐδένα θὰ τὴν δεῖξετε;

— Θὰ μοὶ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ νὰ σὰς βλέπω, Κυρία, καὶ νὰ λέγω ἐνίοτε εἰς τὴν εἰκόνα σας ὅτι δὲν τολμῶ νὰ εἶπω εἰς ὑμᾶς.

Μολονότι κυρίως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς τετριμμένον φιλοφρόνημα, τὸ ὕφος ὁμῶς τοῦ Βαλεντίνου ἔκαμε τὴν χήραν νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ ρίψῃ ἐπὶ τοῦ νεανίου βλέμμα οὐχὶ σοβαρὸν, ἀλλὰ σπουδαῖον. Τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ἐτάραξε τὸν Βαλεντίνον, συγκεκινημένον ἤδη ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ λόγων. ἤρχισε νὰ διπλῶνῃ τὸ σχεδίον καὶ ἐτοιμάζετο νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸ θυλάκιόν του, ὅταν ἡ Κυρία Δελωναὶ ἐσηκώθη καὶ τὸ ἤρπασεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του μετὰ δειλῆς εἰρωνείας· ἤρχισε κ' ἐκεῖνος νὰ γελᾷ καὶ κατώρθωσε νὰ τῇ ἀφαιρέσῃ πάλιν τὸ χαρτίον.

— Καὶ μὲ ποῖον δικαίωμα, Κυρία, θὰ μοὶ ἀφαιρέσετε τὴν ἰδιοκτησίαν μου; μήπως δὲν μοὶ ἀνήκει;

— Ὅχι, ἀπάντησε ξηρῶς· οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζωγραφίσῃ τινα, πρὶν ἢ λάβῃ τὴν ἀδείαν του.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ὁ Βαλεντίνος τὴν εἶδεν ἀνήσυχον καὶ αἰσθανθεὶς ἑαυτὸν τολμηρότερον ἐπλησίασεν. Εἶτε ἀπὸ μεταμέλειαν διότι δὲν κατώρθωσε κατ' ἀρχάς νὰ κρύψῃ τὴν εὐχαριστήσιν τῆς, εἶτε ἀπὸ δυσἀρεσκείαν, εἶτε ἀπὸ ἀνυπομονησίαν, ἡ χεὶρ τῆς Κυρίας Δελωναὶ ἔτρεμεν. Ὁ Βαλεντίνος ὅστις εἶχεν ἀσπασθῆ πρὸ ὀλίγου ἐτι τὴν ἀτρομον χεῖρα τῆς Μαρκησίας Πάρνης, ἔλαβεν ἀσυλλόγιστα τὴν χεῖρα τῆς Κυρίας Δελωναὶ, ἥτις τὸν παρετήρησε μετ' ἐκπλήξεως, διότι πρῶτην φοράν τὸν ἔβλεπε τόσο οἰκείως φερόμενον πρὸς αὐ-

τὴν. Ἀλλ' ὅταν τὸν εἶδε κλίνοντα καὶ πλησιάζοντα τὰ χεῖλη εἰς τὴν χεῖρά τῆς, τὸν ἀφῆσε μὲν, εἶναι ἀληθές, ν' ἀποθέσῃ ἐν φίλημα ἐπὶ τοῦ πλεκτοῦ χειροκτίου, ἀλλὰ προσέθεσεν ἀμέσως.

— Φίλτατε Κύριε, ὑπάγω νὰ βοηθῶ τὸν μητέρα μου· λυποῦμαι, διότι ἀναγκάζομαι νὰ σὰς ἀφήσω.

Δὲν περιέμεινε καθόλου τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βαλεντίνου καὶ ἐξῆλθεν ἀμέσως τοῦ δωματίου. Ὁ νέος περιέπεσεν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν, φοβούμενος μήπως τὴν δυσηρέστησεν· δὲν ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ καὶ ἔμενον ὄρθιος περιμένων νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἐφάνη ἡ μήτηρ τῆς ἡ καλὴ γυνὴ, μὲ ὕφος ἰλαρότατον τῷ εἶπεν ὅτι ἦλθε διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ μόνον, ἐνόσφ ἡ θυγάτηρ ἐτοίμαζε τὸ ἐνδυμὰ τῆς διὰ τὸν μικρὸν χορὸν εἰς ὃν ἦτο προσκεκλημένη τὸ ἐσπέρας· ἀπεφάσισε νὰ περιμείνῃ ἀκόμη ὀλίγον μήπως ἡ ὠραία θυμώδης ἐπιστρέψῃ συγχωροῦσα τὸ ἀμάρτημα. Ἀλλὰ τὸ ἐνδυμα, ὡς φαίνεται, ἤρχει πολὺ νὰ ἐτοιμασθῇ καὶ ἐπομένως ἡ ὠρα τῆς ἀναχωρήσεως ἐπέστη, πρὶν ἢ μάθῃ τὴν τύχην του.

Ἐπιστρέψας οἶκοι, ὁ ἀσυλλογιστὸς μας δὲν ἦτο πολὺ δυσαρεστημένος ἀπὸ τὴν ἡμέραν του. Ἄνεπθλει κατὰ μικρὸν πάσας τὰς λεπτομερείας τῶν δύο αὐτοῦ ἐπισκεψέων. Ἡ μετριοφροσύνη δὲν ἦτο τὸ κυριώτερον ἐλάττωμα τοῦ Βαλεντίνου, καὶ δι' αὐτὸ εὐκόλως ἐπέστη ἐν ἑαυτῷ ὅτι κατέκτησε τὴν Μαρκησίαν, διότι τῇ ἀληθείᾳ ἡ Κυρία Πάρνης οὔτε μεγάλην αὐστηρότητα οὔτε μεγάλην ἀντίστασιν εἶχε δεῖξει· καὶ ὁμῶς τοῦτο κυρίως τὸν ἔκαμνε νὰ ἀποδίδῃ ἐνίοτε τὴν διαγωγὴν τῆς εἰς ἀπλὴν φιλαρεσκείαν. Ἰπάρχουσι πολλὰ ὠραιότατα κυρίαὶ αἱ ὁποῖαι ἀφήνουσι ν' ἀσπασθῇ τις τὴν χεῖρά των εὐκόλως ὡς ὁ πάππας τὸ σανδάλιον του δι' ἀπλοῦν λόγον ἐλεημοσύνης. Εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι οὗς ἡ εὐσεβὴς αὕτη ὁδὸς ἄγει εἰς τὸν παράδεισον. Ὁ Βαλεντίνος ἐσκέφθη ἐπὶ τέλους ὅτι ἴσως ἡ ψευδαἰδημοσύνη τῆς χήρας ἦτο πλέον εὐάλωτος ἢ τῆς Μαρκησίας ἡ ἀφέλεια. Ἐπειτα ἡ Κυρία Δελωναὶ δὲν ἐφάνη καὶ παρὰ πολὺ αὐστηρὰ· ἀπέσυρε μόνον τὴν χεῖρά τῆς καὶ ἐπῆγε νὰ διορθώσῃ τὸ φόρεμά τῆς. Ὁ Βαλεντίνος ἐνεθυμίσθη τὸ φόρεμα καὶ ἐπομένως ἐνεθυμίσθη καὶ τὸν χορὸν τῆς ἐσπέρας εἰς ὃν ἐπρόκειτο νὰ λάμψῃ· ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ.

Ἐνῶ περιεπάτει εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐνεδύετο, ἡ φαντασία του ἤρχισε νὰ ἐξάπτηται. Τὴν χήραν ἐπῆγαινε νὰ ἴδῃ καὶ ἐκείνην ἐφαντάζετο. Εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης μικρὸν ἀκομψὸν χαρτοφυλάκιον, κερ-

δηθὲν εἰς λαχεῖον· ἐπὶ τοῦ καλύμματος ὑπῆρχε μικρὰ εἰκὼν ὑδρογραφικὴ· τὴν ἀφῆρεσε καὶ τὴν ἀντικατέστησε διὰ τῆς εἰκόνης τῆς Κυρίας Δελωναὶ· ἔθεσεν ἔπειτα τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τὸ θυλάκιόν του σκοπεύων νὰ τὸ δεῖξῃ ἐν δέοντι εἰς τὴν μέλλουσαν κατάκτισίν του. Τί θὰ μοὶ εἶπῃ ἄραγε, ἐσκέφθη, καὶ τί θὰ ἀποκριθῶ; Ἐνῶ ἐτοίμαζε καθ' ἑαυτὸν ἐκ προκαταβολῆς τινὰς ἐκ τῶν φράσεων ἐκείνων, ἃς οὐδέποτε παρουσιάζηται εὐκαιρία νὰ ἐκστομίσῃ, τῷ ἦλθεν ἡ πολὺ ἀπλουστερά ἰδέα νὰ γράψῃ μίαν διακήρυξιν αἰσθημάτων κατὰ τύπους καὶ νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ εἰς τὴν χήραν.

Ἰδέ τον γράφοντα· τέσσαρες σελίδες ἐπληρώθησαν ἤδη! πασίγνωστον εἶναι πόσον ἡ καρδία συγκινεῖται ὅταν ἀποφασίσῃ τις νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν χάρτην ἐν αἰσθημα, ἔστω καὶ παροδικόν· εἶναι τόσον γλυκὺ ἀλλὰ καὶ τόσον κινδυνώδες, κυρία, νὰ τολμᾷ τις νὰ εἶπῃ ὅτι ἀγαπᾷ. Ἡ πρώτη σελὶς τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βαλεντίνου ἦτον ὑπὲρ τὸ δέον ψυχρὰ καὶ ὑπὲρ τὸ δέον εὐανάγνωστος. Τὰ κόμματα ἦσαν εἰς τὴν θέσιν των, αἱ περίοδοι καλῶς διασκευασμένοι καὶ ἐν γένει δὲν κατεφαίνετο μεγάλη παραφορά ἐρωτος. Ἡ δευτέρα σελὶς ἦτον ὀλιγώτερον ἐπιμελημένη, αἱ γραμμαὶ συνεχέοντο εἰς τὴν τρίτην καὶ ἡ τετάρτη, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἦτο πλήρης ἀνορθογραφῶν.

Πῶς νὰ σὰς ἐκφράσω τώρα τὴν παράδοξον ἰδέαν ἣν συνέλαβεν ὁ Βαλεντίνος, σφραγίζων τὴν ἐπιστολὴν του; Τὴν εἶχε γράψῃ διὰ τὴν χήραν, εἰς αὐτὴν ὠμίλει περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ τῆς πρωΐας, περὶ τῶν πόθων καὶ τῶν φόβων του. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ἐπρόκειτο νὰ τὴν ἐπιγράψῃ παρετήρησεν, ἀναγινώσκων αὐτὴν ἐκ νέου, ὅτι οὐδεμία ἰδιαίτερα λεπτομέρεια εὕρισκετο ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ ὅτι ἡδύνατο ἄριστα νὰ τὴν ἀποστείλῃ εἰς τὴν Κυρίαν Πάρνης. Ἦσθάνετο ἑαυτὸν, εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας, ἀνίκανον νὰ γράψῃ παρομοίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Μαρκησίαν καὶ συγχρόνως ἡ καρδία τῷ ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἤθελεν, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ γράψῃ ἄλλην μίαν εἰς τὴν Κυρίαν Δελωναὶ. Ὁφελήθη λοιπὸν ἀπὸ τὴν περίστασιν καὶ ἀπέστειλεν ἄνευ ἀργοπορίας τὴν διὰ τὴν χήραν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἀντινεῖου Προχώματος.

IV.

Ἡ μικρὰ συναναστροφή ἐν ἣ ὁ Βαλεντίνος ἔμελλε νὰ συναντήσῃ τὴν Κυρίαν Δελωναὶ ἐπρόκειτο νὰ γείνη εἰς τὸν οἶκον ἐνὸς γέροντος συμβολαιογράφου. Τὴν εὔρεν, ὡς ἠλπίζεν, ὑπέροπε ὠραίαν

καὶ φιλάρεσκον. Ἐκτός τῆς ἀλύτσεως καὶ τῶν ἐνω-
τιῶν, ἡ ἐπίλοιπός τῆς ἐνδυμασίας ἦτο σχεδὸν ἀπλή.

Εἰς μόνος δεσμός ἐκ ταινιῶν εὐχρώων περιεκά-
λυπτε τὴν ὠραίαν τῆς ὄψιν καὶ ἄλλος τὴν λεπτὴν
καὶ εὐλύγιστον ὀσφύν τῆς. Βίβον ἤδη ὅτι εἶχεν
ἀνάστημα λίαν βραχὺ, καὶ ὅτι ἦτο μελάγχρους καὶ
μεγαλόφθαλμος. Ἦτο δὲ πρὸς τούτους καὶ ὀλίγον
ἰσχνή, διαφέρουσα κατὰ τοῦτο πρὸς τὴν Κυρίαν
Πάρνην, ὀλίγον εὐσάρκου καὶ ἐχούσης ὠραίον σχη-
ματισμὸν σώματος ὑπὸ ἀλαδάστρινον δέρμα. Διὰ
τὴν ἐνοήσητε καλὰ τὴν ιδέαν μου πρέπει νὰ μετα-
χειρισθῶ τὴν συνήθη τοῖς γλύπταις λέξιν· τὸ σύν-
ολον τῆς Κυρίας Δελωναί ἦτο χυτὸν· ἡ κόμη τῆς
οὐχὶ πολὺ μαύρη καὶ τὸ χρώμα τῆς οὐχὶ πολὺ
λευκὸν τῇ ἐδίδον ὕφος Κρεόλης. Ἡ Κυρία Πάρνης
ἐξ ἐναντίας ἦτο ζωγραφιστὴ· ἐπιτόλαιον ἐρύθημα
ἔχριε τὰς παρειάς τῆς καὶ ἀνεζωπύρει τοὺς ἀπα-
στράπτοντας ὀφθαλμούς τῆς· οὐδὲν θαυμαστότερον
τῆς πυκνῆς καὶ μελαίνης κόμης τῆς ἐπισταφούσης
ὤμους λευκοὺς καὶ ὠραίους. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι μι-
μοῦμαι καὶ ἐγὼ τὸν ἥρωά μου λαλῶν περὶ τῆς
μῆρας, ὅταν πρόκηται νὰ λαλήσω περὶ τῆς ἄλλης.

Ὅταν ὁ Βαλεντίνος παρεκάλεσε τὴν χήραν νὰ
χορεύσῃ μετ' αὐτοῦ ἓνα τετράζυγα, ἔλαθεν ὡς
μόνην ἀπάντησιν «εἶμαι προσκεκλημένη.» Ὁ ἀ-
συλλόγιστός μας περιέμενε τὴν ἀπάντησιν ταύτην
καὶ, προσποιηθεὶς ὅτι δὲν ἤκουσεν, ἀπεκρίθη «σὰς
εὐχαριστῶ.» Ἦτοιμάζετο ν' ἀποχωρήσῃ ὅταν ἡ
Κυρία Δελωναί τῷ εἶπεν ὅτι ἠπατάτο· «τότε ποῖον
χρὸν θὰ μοὶ δώσητε;» τὴν ἠρώτησεν. Ἡρυθρίασεν
ἐκείνη καὶ, μὴ τολμῶσα ν' ἀποποιηθῆ, ἤρχισε νὰ
φυλλολογῇ μικρὸν σημειωματάριον, ὅπου εἶχε γρά-
ψει τοὺς χορευτάς τῆς. «Τὸ σημειωματάριον αὐτὸ
μὲ ἀπατᾷ, εἶπε διατάζουσα· ὑπάρχουσι πολλὰ ὀ-
νόματα, μὴ ἐξαλειφθέντ' ἀκόμη καὶ μὲ ταράττου-
σι.» Καίρως ἦτο νὰ φανῆ τὸ εἰκονοφόρον χαρτο-
φυλάκιον, καὶ ὁ Βαλεντίνος δὲν ἤργησε νὰ τὸ κά-
μῃ. «Ἰδοὺ! εἶπεν γράψατε τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τῆς
πρώτης σελίδος τοῦ λευκώματος αὐτοῦ· θὰ μοὶ κα-
ταστῇ οὕτως προσφιλέστερον.»

Τότε πλέον ἡ Κυρία Δελωναί ἀνεγνώρισεν ἐαυ-
τὴν· ἔλαβε τὸ χαρτοφυλάκιον, παρετήρησε τὴν
εἰκόνα καὶ ἔγραψεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα τὸ ὄ-
νομα τοῦ Βαλεντίνου. Μετὰ ταῦτα τῷ ἀπέδωσε
τὸ χαρτοφυλάκιον καὶ τῷ εἶπεν ὀλίγον θλιβερώς
«Πρέπει νὰ σὰς λαλήσω, ἔχω ἀπαραίτητον ἀνάγκη
νὰ σὰς εἶπω δύο λέξεις· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ
χορεύσω μαζὺ σας.»

Μετέβη τότε εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ χαρτοπαι-

γνίου, ὅπου ὁ Βαλεντίνος τὴν ἠκολούθησεν. Ἐφαί-
νετο λίαν στενοχωρημένη. «Ἡ αἰتكίς μου, εἶπε,
θὰ σὰς φανῆ ἴσως πολὺ γελοία, καὶ δικαίως. Μ' ἐ-
πεσκέφθητε τὸ πρῶτ' καὶ . . . ἐπήρατε τὴν χειρὰ
μου, προσέθηκε δειλῶς. Δὲν εἶμαι οὐτε τὸσον παι-
δι οὐτε τὸσον ἀνόητος, ὥστε νὰ μὴν ἤξεύρω ὅτι
τὸ μικρὸν αὐτὸ πρᾶγμα δὲν σημαίνει τίποτε. Εἰς
τὸν μεγάλον κόσμον, εἰς τὸν κόσμον τὸν ὁποῖον
συχνάζετε, εἶναι ἀπλοῦν φιλοφρόνημα· ἤμεθα ὁμοῦς
μόνοι καὶ δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσητε, ὥστε νὰ
ἐκληφθῆ ὡς ἀποχαιρετισμός. Θὰ ὁμολογήσητε ἴσως
πρὸς χάριν μου ὅτι . . .

Εἰσιώπησε καὶ φοβουμένη καὶ δυσαρεστημένη
συγχρόνως δι' ὅτι ἐμελλε νὰ εἶπῃ. Ὁ Βαλεντίνος
ὄν ἐτρόμαξε θανασίμως τὸ προοίμιον ἐκεῖνο ἐπερί-
μενε νὰ ἐξακολουθήσῃ, ὅταν αἰφνης τῷ ἐπεφασε
μία ιδέα.

— Μὲ εἶδεν ἴσως ἡ μήτηρ σας; ἀνέκραξεν.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ἀξιοπρεπῶς ἡ χήρα, ἡ μή-
τηρ μου δὲν εἶδε τίποτε.

Μόλις εἶχε προφέρει τὰς λέξεις ταύτας καὶ οἱ
τετράζυγες ἤρχισαν. Ὁ χορευτὴς τῆς ἐπλησίασε
καὶ ἐγένοντο ἀνάρπαστοι ἐν τῷ πλήθει.

Μαντεύετε πόσον ἀνυπομόνως ἀνέμενον ὁ Βαλεν-
τίνος τῶν τετράζυγων τὸ τέλος. Ἡ ποθητὴ αὐτῆ
στιγμὴ ἔφθασε τέλος, ἀλλ' ἡ Κυρία Δελωναί ἐκάθη-
σεν εἰς τὴν θέσιν τῆς καὶ δὲν κατέρωσσε ποτὸς
νὰ τὴν πλησιάσῃ. Ὁ Βαλεντίνος μυρίας ἀπηύθυνε
πρὸς ἑαυτὸν ἐρωτήσεις καὶ πᾶσαι ἀπέληγον εἰς τὸ
ἐξῆς συμπέρασμα· «Θέλει νὰ μὲ παρακαλέσῃ νὰ
παύσω τὰς ἐπισκέψεις μου. Τοιαύτη ἀπαγόρευσις διὰ
τὸσον ἄσημον πρόφασιν τὸν παρώργιζε· τὴν ἐθεώρει
καὶ τοῦ γελοίου γελοιοδωδέστεραν· εἰς τὴν διαγωγὴν
τῆς χήρας ἀνεκάλυπτεν ἡ ἄτοπον ἀδυστηρότητα ἢ
ψευδῆ ἀρετὴν, θέλουσαν νὰ ἐπιδειχθῆ. «Ἡ φιλάρεσκος
ἢ σεμνότητος εἶναι», ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν. Οὕτω, Κυ-
ρία, σκέπτετ' ἕκαστος, ὅταν εἶναι εἰκοσιπενταετής.

Ἡ Κυρία Δελωναί ἠνόει καλὰ τί ἐσκέπτετο ὁ
νεανίας· τὸ εἶχε προμνηστεύσει, καὶ ὁμοῦς τότε τὸ
θάρρος τῇ ἐξέλιπε. Κυρίως ἡ διάθεσις τῆς δὲν ἦτο
νὰ κλείσῃ τὴν θύραν εἰς τὸν Βαλεντίνον. Ἀλλὰ,
καίτοι μὴ ἔχουσα πνεῦμα, εἶχε καρδίαν καὶ εἶχε πα-
ρατηρήσει καλῶς τὴν πρώην ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν
ἦτον ἀστειώτης καὶ ὅτι ἐπρόκειτο σπουδαίως νὰ
προσβληθῆ. Αἱ γυναῖκες ἔχουσι ἀριστόν τι προζί-
στημα ἀγγέλον ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα τοῦ ἀγῶνος· αἱ
πλείστα ἐκτίθενται εἰς αὐτὸν ἢ διότι αἰσθάνονται
ἑαυτὰς ἰσχυράς ἢ διότι τὰς θέλγει ὁ κίνδυνος. Αἱ
ὠραία ἄεργοι περνοῦν τὸν καιρὸν μὲ τὰς ἐρωτικὰς

ἀφιμαχίας. Ἀλλ' ἡ Κυρία Δελωναί ἦτο πολυάσχο-
λος, ἐμόναζε, δὲν εἶχε πολλὰς σχέσεις, ἐνὶ λόγῳ
ἦτο πτωχὴ καὶ δὲν ἠθέλε ν' ἀφήσῃ ν' ἀσπασθῆ τις
τὴν χειρὰ τῆς. Οὐχὶ ὅτι ἐνόμιζεν ἑαυτὴν ἐκτεθει-
μένην εἰς κίνδυνον. Ἀλλὰ τί θὰ συνέβαινε, ἂν αὐ-
ριον ὁ Βαλεντίνος τῇ ἐξομολογεῖτο τὸν ἔρωτά του,
ἂν μεθαύριον ἠναγκάζετο νὰ τῷ κλείσῃ τὴν θύραν
καὶ ἂν ἀντιμεθαύριον μετεμελεῖτο διὰ τοῦτο; Δὲν
θὰ ἠναγκάζετο ν' ἀμελήσῃ τὸ ἔργον τῆς; Ἐπειτα
τί θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος; Μία γυνὴ, ζῶσα μόνη, εἶ-
ναι πλέον τῶν λοιπῶν ἐκτεθειμένη καὶ πρέπει νὰ
προσέχη περισσότερον. Ἡ Κυρία Δελωναί ἀπεφά-
σισε καὶ γελοία ἀκόμη νὰ φανῆ, ἀλλὰ ν' ἀπομακρύ-
νη τὸν Βαλεντίνον, πρὶν διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν
τῆς. Ἦθελε λοιπὸν νὰ τῷ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' αὐτὴ ἦτο
γυνὴ καὶ ἐκεῖνος ἦτο παρὼν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ALFRED DE MUSSET.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

ΤΟ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

I

Ὅτε κατὰ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1861 ἐμάθαμεν
ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων ὅτι ἀρχαιολόγοι τι-
νὲς Γερμανοὶ ἐμελλον νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Ἑλλάδα
καὶ ἰδίως τὰς Ἀθήνας, ἵνα ἐπιτοπίως σπουδάσωσι
λεπτομερῶς τὴν τοπογραφίαν τῆς χώρας ταύτης
καὶ τὰ διασωθέντα λείψανα τῶν ἀρχαίων λαμπρῶν
οικοδομῶν, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μᾶς κα-
τέλαθεν ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκο-
ποῦ αὐτῶν, ἐκ πείρας γινώσκοντες, ὅτι μόνον
μετὰ πολυχρόνιον διαμονὴν ἐν τῇ ἐνδιόξῳ ταύτῃ
χώρα, καὶ μετὰ ἐπιμελεστάτην ἐξετάσιν τῶν δια-
σωθέντων ἠδύνατό τις ἴσως νὰ ἐξαγάγῃ νέα τινα
διδόμενα εἰς λύσιν πολλῶν καὶ διαφόρων σπουδαίων
τῆς ἀρχαιολογίας ζητημάτων, ἐνῶ ὁ ἐπὶ τινὰς μό-
νον μῆνας τὴν χώραν τχύτην καὶ ἰδίως τὴν τοῦ
Κέκροπος καὶ τοῦ Θεσέως πόλιν ἐπισκεπτόμενος
μόλις γενικὴν εἰκόνα αὐτῶν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ.
Τούτου ἕνεκα μετ' ἀνυπομονησίας περιεμένομεν νὰ
μάθωμεν ποῖα ἦσαν οἱ ἀρχαιολόγοι οὗτοι. Ἐξ ἐπι-
στολῆς δὲ φίλου ἐμάθομεν μετὰ θετικότητος ὅτι ὁ μὲν
Βέττιχερ ἤρχετο δι' ἐξόδων τῆς τοῦ Βερολίνου Ἀκα-
δημίας, ὁ δὲ ἀρχιτέκτων Στράκκος ὡς καὶ ὁ καθηγη-
τῆς τοῦ τῆς Γοττίγγης Πανεπιστημίου Ἐρνέστος

Κούρτιος καὶ ὁ Ἐλβετὸς καθηγητῆς Φίσχερ δι' ἰδίων
ἐξόδων, παρακολουθούμενοι πρὸς τούτους ὑπὸ τινῶν
τῶν μαθητῶν τῶν πρὸς ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν
τῶν ἐργασιῶν.

Οἱ ἄνδρες οὗτοι, οἱ ἀνυπομόνως περιμενόμενοι
ἔφθασαν ἐνταῦθα περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ
1862· καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἄμ' ἀφικόμενος ἐτράπη
πρὸς τὰ ἰδίως ἐνδιαφέροντα αὐτῶν· ὁ μὲν Βέττιχερ
καταμετρῶν καὶ σχεδιάζων τὰ ἐπὶ τῆς Ἀκροπό-
λεως διασωθέντα λείψανα τῶν ἀρχαίων οικοδομῶν,
ὁ δὲ Κούρτιος περιερχόμενος τὰ διάφορα τῶν Ἀ-
θηνῶν μέρη πᾶν διασωθὲν λείψανον τῆς ἀρχαίας
τέχνης ἐσημείου· ὁ Φίσχερ συνεπλήρει, ἄς πρὸ
δεκαετίας σχεδὸν εἶχε λάβει σημειώσεως. Τέλος δὲ
ὁ Στράκκος, ὁ τὰς Ἀθήνας ἐπισκεφθεὶς σχεδὸν μό-
νον ἵνα καταμετρήσῃ τὸν τόπον ὅπου τὸ πάλαι
ἔκειτο τὸ Διονυσιακὸν θέατρον, καὶ τὰ διασωθέντα
ἢ μᾶλλον εἶπειν τὰ μὴ διασωθέντα λείψανα τοῦ
θεάτρου τούτου, περιήρχετο καθ' ἑκάστην τὴν με-
σημβρινὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως εἰς μάτην ἀ-
ναπολῶν τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα τῆς θέσεως
ἐκείνης. Τίς δὲν εἶδε τὸ ἰσχνὸν γερόντιον, στηρι-
ζόμενον ἐπὶ τῆς βακτηρίας του καὶ ἀκαμάτως
πάντα λίθον καταμετροῦν; ἢ τίς, τῶν εὐτυχεσάν-
των νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἀγαθὸν
ἄνδρα, δὲν ἐθρήνησε μετ' αὐτοῦ τὴν παντελῆ κατα-
στροφὴν τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἀρχαιότητος θεά-
τρου, ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ὁποῖου ἄλλοτε τὰ ὕψιστα
παρίσταντο ἔργα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, ἐπικροτούμε-
να ὑπὸ τοῦ εὐφρεστάτου τῶν ἀκρατηρίων; Καὶ ὁμοῦς
οὐδεὶς ποτε ἠθέλε πιστεῦσαι, ὅτι τὸ γερόντιον ἐ-
κεῖνο ἐπέπρωτο ν' ἀνεύρῃ τὰ πρὸ αἰῶνων κεχω-
σμένα λείψανα τοῦ θεάτρου, οὐδεὶς ποτε ἐφαντά-
σθη, ἀφοῦ τὸσάκις ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ἐγένοντο
ἀποπειρατῆριοι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τε τῆς κυβερνή-
σεως καὶ τῆς ἐνταῦθα ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας χω-
ρὶς οὐδὲ ἴχνος αὐτοῦ νὰ εὑρεθῆ, ὅτι τὸσαῦτα ἀκό-
μη λείψανα τοῦ θεάτρου ἐκάλυπτεν τὸ χῶμα, ὅ-
περ μὴ θελήσαν νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς θησαυρούς του
ἡμῖν τοῖς μὴ ἐπαξίως ἐκτιμῶσιν αὐτοὺς, ἠθέλησε
διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ταύτης νὰ καταστήσῃ ἔνδο-
ξον τὸν ἄνδρα, ὅστις πρὸ παντὸς ἄλλου καὶ πλεί-
στους κατέβαλε κόπους καὶ τὰ μέγιστα ἠσχολήθη
περὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων θεάτρα.

Καὶ οἱ πλείστοι μὲν τῶν ἐνταῦθα ἀποδίδουσι
τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην εἰς τὰς γνώσεις τοῦ γερ-
μανοῦ ἀρχιτέκτονος, λέγοντες ὅτι οὗτος διὰ τῶν
καταμετρήσεων τοῦ τόπου ἠδυνήθη νὰ προσδιορίσῃ
τὴν ἀκριθεῖ τοῦ θεάτρου θέσιν, προσθέτοντες ὅτι

μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας προεῖπεν οὐ μόνον τὴν θέσιν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἴσως καὶ ὥραν καθ' ἣν ἐμελλε νὰ ἀνευρεθῆ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἐδώλιον. Καὶ ὅμως πασιδὴλον εἶναι, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἄγγλου περιηγητοῦ, τοῦ Chandler οὐ μόνον ἡ θέσις αὐτοῦ τούτου τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι γνωστὴ ἦν, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ ἠδυνάτο τις νὰ προσδιορίσῃ. Ἴνα δὲ ὁ ἀναγνώστης πεισθῆ ἔτι μᾶλλον περὶ τοῦ τυχαίου τῆς ἀνακαλύψεως, θέλομεν ἐν συντόμῳ ἐξιστορήσει αὐτὴν ὡς εὐτυχῆσαντες νὰ παρευρεθῶμεν τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετὰ τοῦ Στράκκου εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνασκαφῆς. Ἦτον ἡ εἰκοστὴ τρίτη τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, ἑορτὴ τοῦ Φριδερίκου, βασιλέως τῆς Πρωσίας, ὡς εἶπεν ἡμῖν ὁ Στράκκος. Πρὸ τεσσάρων ἡῆθ ἡμερῶν εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἀνωρυξίς λάκκου ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς βορρᾶν ἐκτεινομένου εἰς τὸ κέντρον περιήπου τῆς θέσεως ταύτης. Ὡς καθ' ἐκάστην ἔπραττον, οὕτω καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπεσκέφθη περὶ τὰς τέσσαρας μετὰ μεσημβρίαν τὸν τῆς ἀνασκαφῆς τόπον. Ἐύρον δὲ τὸν Στράκκον κατηφῆ, ἐπιστατοῦντα τὴν ἀνασκαφὴν. Τὸν ἠρώτησα περὶ τοῦ αἰτίου τῆς ἀθυμίας του, καὶ ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ὀλίγας σχεδὸν πλέον ἐλπίδας ἔτρεφε περὶ ἀνευρέσεως λειψάνων τοῦ ἀρχαίου Διονυσιακοῦ θεάτρου, διότι κατὰ τὰς καταμετρήσεις αὐτοῦ εἰς βάθος περίπου δύο μέτρων ἔπρεπε ν' ἀναφανῶσι τὰ ἐδώλια τοῦ θεάτρου, καὶ ἐνῶ ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ λάκκου εἶχεν ἤδη προχωρήσει εἰς βάθος περίπου δύο μέτρων οὐδὲν εἰσέτι ἔχνος εἶχε φανῆ. Τούτου ἕνεκα ἐσκέπετο ὁ Στράκκος ἐντὸς ὀλίγου νὰ διατάξῃ τὴν διακοπὴν τῆς ἀνασκαφῆς ὡς μάτην κοπιᾶζων καὶ ἀδίκως δαπανῶν. Ἐνῶ δὲ τοιαῦτα πρὸς ἐμὲ ἔλεγε, προσεκλήθη ὑπὸ ἐργάτου νὰ καταβῆ ἐντὸς τοῦ λάκκου, ἵνα ἴδῃ μέγαν τινα λίθον, ὃν εἶχον ἀνεύρει. Κατέβημεν ἀμφότεροι ἐντὸς τοῦ λάκκου καὶ καθάρισαντες τῶν χωμάτων τὸν λίθον ἐπέισθημεν εὐθὺς, ὅτι ὁ λίθος οὗτος τῶν παρίων εἰς Πειραιᾶ ἀνωρυττομένων ἀπετέλει μέρος τῶν ἐδωλίων τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, καὶ ὅτι εἶχε διασωθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν του θέσιν. Περιττὸν νομίζω νὰ περιγράψω ἐνταῦθα τὴν ἀγαλλίασιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ὡς καὶ τὸν ἐμὸν, τοσοῦτον μόνον λέγω, ὅτι καθήσας ὁ Στράκκος ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου, μετὰ συγκεκινημένης φωνῆς εἶπεν· αἰδοῦ εἰκοσι παρῆλθον περίπου ἑκατονταετηρίδες ἀφότου οὐδεὶς θνητὸς ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τούτου, ἐφ' οὗ τὸ πάλαι βεβαίως εἰς τῶν ἐνδόξων τῶν Ἀθηναίων κατοικῶν καθήμενος,

ἐθαύμαζε καὶ ἐπεκρότει τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου.

Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ λάκκου ἐπροχώρησε πρὸς μεσημβρίαν καθ' ἐκάστην νέα ἀνεκαλύπτοντο ἐδώλια· ἄπειρον πλῆθος θεατῶν καθ' ἐκάστην ἐπλήρου τὸν τῆς ἀνασκαφῆς τόπον· νέοι καὶ γέροντες, πλούσιοι καὶ πένητες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες διεδέχοντο ἀλλήλους, θαυμάζοντες τὰ εὐρεθέντα, μετ' ἀνυπομονησίας περιμένοντες νὰ ἴδωσι τὰ εὐρεθησόμενα· καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ὠραίου φύλου αἱ τολμηρότεροι ἐπεχείρουν πολλακίς νὰ καταβῶσι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀνωρυττομένου λάκκου, μὴ δυνάμεναι, ὡς γνήσαιοι τῆς κοινῆς αὐτῶν μητρὸς θυγατέρες, ἐκ τῆς περιεργείας αὐτῶν νὰ περιμένωσι αἰσιωτέρους καιροὺς, ἀλλὰ τὰ πάντα θαυμάζουσαι κατεδέχοντο πολλακίς νὰ ἀποτεινῶσιν ἐρωτήσεις πρὸς τοὺς ὀλίγους μὲν παριστωμένους ἀρχαιολόγους πλείστους δὲ ἀρχαιολογούντας, οἵτινες, ὡς φαίνεται, μὴ συνειδημένοι νὰ ἐλκύωσι τὴν προσοχὴν τῶν ὠραίων κυριῶν οὐκ ὀλίγον ἐπὶ τοῦτο ἐμεγαλοφρόνουν· ὁ δὲ ἀγαθὸς Στράκκος ἀείποτε παρευρίσκετο, τοῖς μὲν τὰ εὐρεθέντα ἐξηγῶν, τοὺς δὲ συμβουλευόμενος, τοῦ μὲν τὰς συγχαρητηρίου εὐχὰς ἀποδεχόμενος, τὸν δὲ παρηγορῶν ὅτι δὲν νῦτύχησεν αὐτὸς ν' ἀνακαλύψῃ τὰ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου λείψανα, λησμονῶν καὶ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου καὶ ἴσως πολλακίς καὶ αὐτὸν τὸν ὕπνον, τῶν ἐργατῶν διὰ καλοῦ τρόπου τὸν ζῆλον ἀναπτέρων, ὡς ἀνυπομόνως τὴν πρόδον τῆς ἀνασκαφῆς περιμένων. Τοιοῦτον ἐν ὀλίγοις εἶναι τὸ ἱστορικὸν τῆς σπουδαίας ἀνακαλύψεως. Ἡ δὲ ἀνασκαφὴ προχωρήσασα σχεδὸν ἐφ' ἅσασαν τὴν τοῦ θεάτρου ἔκτασιν ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος δαπάνη τῆς ἐνταῦθα ἀρχ. ἐταιρίας, μέλλει ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀπαλλάξῃ τῶν ἐπικειμένων χωμάτων πᾶν διασωθὲν ἔχνος τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων.

II.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ δράματος, ὡς περ ἐν γένει σχεδὸν ἡ ἀρχὴ πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης, καλύπτεται ὑπὸ τοῦ βαθέως σκότους τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς ἱστορίας χρόνων, ὅτε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος βαθμηδὸν ἀποτινάσσει τὸν πέπλον τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας, γιγαντιαίους βήμασι ὠδεύει πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νοός, ὅπου καὶ κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους οὐδὲν ἔθνος ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ αὐτό. Σκοτεινὰ καὶ ἀσαφεῖς μαρτυρίαι ἀρχαίων τινῶν συγγραφέων, διαλαμβάνουσι ἀμυδρῶς πως περὶ χρόνων ἀνδρῶν, περιεχομένων κατὰ τὰς τοῦ

Διονύσου ἑορτᾶς ἢ ἴσως καὶ κατὰ τὰς ἑορτᾶς ἄλλων θεοτήτων, τὰς ἀγυῖας τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰ περίξ χωρία καὶ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν χορηγοῦ, ἀδόντων εἰς τιμὴν τῆς θεότητος, ἧς τὴν ἑορτὴν ἐπανηγύριζον. Οἱ χοροὶ οὗτοι ὡς εἰκὸς θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχὴ τοῦ δράματος, διότι οἱ ὑποκριταὶ ἀδόντες εἰς τιμὴν τῆς θεότητος συνήθως ἀντεπροσώπων προσωπάτινα. Τὸ δράμα, νεώτερον τῆς τε ἐπικῆς καὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως συνήνωσε τὰ δύο τὰυτὰ τῆς ποιήσεως εἶδη εἰς ἓν, καὶ οὕτω κατέστη αὐτοτελὲς τι περιλαμβάνον τὴν τε ἐνεργητικὴν, τὴν ἐπικὴν καὶ τὴν παθητικὴν, τὴν λυρικὴν ποίησιν· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν Ἀθηναίων εὐλόγως θεωροῦνται ὡς οἱ ἐφευρεταὶ τοῦ εἶδους τούτου τῆς ποιήσεως, τοῦ ἰδίως ἀρμόζοντος εἰς τὸ ζωηρὸν τοῦ πνεύματος αὐτῶν. Διάφορα ὀνόματα δραματικῶν ποιητῶν ἀναφέρονται, ἀκμασάντων πρὸ τῶν μηδικῶν χρόνων, περὶ οὐδενὸς ὅμως τούτων θετικὸν τι γινώσκωμεν. Πρῶτος ὁ Αἰσχύλος διὰ τοῦ δαιμονίου αὐτοῦ νοός ἠδυνήθη νὰ ἀναδείξῃ τὴν δραματικὴν ποίησιν τοιαύτην, ὡς νὰ κατέχῃ ἐπίζηλον θέσιν ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Καὶ αἱ Ἀθηναίαι, ὡς ἐν γένει αἱ πλείσται τῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος πόλεων εἶχον κατ' ἀρχὰς ξύλινον θεᾶτρον. Τοῦ θεάτρου ὅμως τούτου οὐδὲν σαφὲς γνωρίζομεν, μήτε πότε ἀνηγέρθη, μήτε τίνι τρόπῳ κατεσκευασμένον ἦτον, οὔτε ἐν γένει ποῦ ἔκειτο τὸ μόνον ὅπερ περὶ αὐτοῦ μανθάνομεν παρὰ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων εἶναι, ὅτι κατέπεσεν ἐνῶ παρίστατο δράμα ἀρχαιοτάτου τινος ποιητοῦ, τοῦ Πρατίνα τοῦ ἀκμασάντος περὶ τὰ 500 Π. Χρ. ἴσως δὲ πρὸς τούτοις δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἔκειτο εἰς τὴν αὐτὴν περίπου θέσιν, ὅπου μετ' ἐπειτα φ.λοδομήθη τὸ λίθινον, ὡς τῆς θέσεως ταύτης πάντα τὰ προσόντα παρεχούσης εἰς πολύφωνον ἐν ὑπὸ κίθω διαμονὴν τῶν ἀκροατῶν, μεσημβρινῆς οὔσης καὶ μὴ ἐκτεθειμένης εἰς τοὺς ἐκ βορρᾶ πνέοντας ψυχροὺς ἀνέμους· ὡς μέγιστον δὲ προτέρημα τῆς θέσεως ταύτης θεωροῦμεν καὶ ὅτι ἦν τότε ἡ κεντρικωτάτη ἀπασῶν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν, ὡς γινώσκωμεν, ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις ἰδίως ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ταύτης πλευρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως ἐξήπλουτο. Εἰκοσι περίπου ἔτη ἔμενον αἱ Ἀθηναίαι ἀνευ θεάτρου, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν, μετὰ τὰς ἐνδόξους ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι μάχας, ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις κατέστη σωρὸς ἐρείπειαν. Καὶ ἡ πρωτίστη φροντίς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ ἐσκέφθησαν περὶ τῶν πρῶτων ἀναγκῶν τοῦ βίου, ἦτον ἡ φ.λοδομήσις νέου καὶ εὐρυτέρου λιθίνου θεάτρου· διότι ὁρθῶς σκεπτόμενοι ἐθεώρουν τὸ θεᾶτρον ὡς ἐν τῶν κυριω-

τέρων διδασκαλείων εἰς μόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοός καὶ εἰς ἠθικοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διονύσου εἶχον αὐτὰ, ὡς καὶ ἰδίως τὸ τῶν Ἀθηναίων θεᾶτρον ἐθεωρεῖτο οὕτως εἰπεῖν ἱερὸν τῆς θεότητος ταύτης. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς 70ης Ὀλυμπιάδος ἤρχισεν ἐπὶ Θεμιστοκλέους ἡ οἰκοδόμησις τοῦ μεγίστου τούτου λιθίνου θεάτρου, τοῦ πρῶτου τοιοῦτου εἶδους ἐν Ἑλλάδι, καὶ μόλις μετὰ παρέλευσιν ἐξήκοντα περίπου ἐτῶν κατὰ τὴν 90ὴν Ὀλυμπιάδα, ταμίου ὄντος Λυκούργου τοῦ ῥήτορος ἀπεπερατώθη ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνεκαίνισθη αὐτό. Ὀλίγοις ὅμως σχετικῶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρουσι τὸ θεᾶτρον τοῦτο, καὶ ἅπαντες δι' ὀλίγων μόνων λέξεων· καὶ οἱ μὲν πρὸ τοῦ Πausανίου συγγραφεῖς οὐδὲ καὶ ἐνθυμοῦνται ὅτι τοιοῦτου εἶδους οἰκοδόμημα ὑπῆρχεν εἰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Pausanias αὐτὸς, ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας μετὰ Χρ. ἑκατονταετηρίδος τὴν Ἑλλάδα ἅσασαν καὶ πλείστας ἄλλας γειτνιαζούσας χώρας περιελθὼν, καὶ λεπτομερῶς εἰς δέκα βιβλία τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ ἀξιοθαύμαστα αὐτῆς περιγράφας, δι' ὀλίγων μόνων λέξεων τὸ θεᾶτρον τοῦτο ἀναφέρων ὑπενθυμίζει τοὺς Ἀθηναίους ὅτι ἐντὸς τοῦ Διονυσιακοῦ αὐτῶν θεάτρου ἐστημένα ἦσαν τὰ ἀγάλματα τῶν διασημοτέρων τραγικῶν καὶ κωμικῶν ποιητῶν, ὡς καὶ τινῶν ἀφανεστέρων. Καὶ Δίων ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Φιλόστρατος ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ θεάτρου τούτου λέγουσιν· ὥστε μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἄγγλου περιηγητοῦ, τοῦ Chandler καὶ περὶ αὐτῆς τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐδιχογνωμόνουν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι.

Ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι τῶν περιηγητῶν, οἱ ἀπὸ τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως τὰς Ἀθήνας ἐπισκεφθέντες οὐδὲν αὐτοῦ ἔχνος εὔρον· διότι, ὡς καθαρῶς ἐκ τῆς ἐσχάτως γενομένης ἐνταῦθα ἀνασκαφῆς ἐφάνη, σχετικῶς εἰς ἀρχαίαν ἀκόμη ἐποχὴν, πιθανῶς μετὰ τὴν τετάρτην μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα ἤρχισεν ἡ κατακάλυψις τῶν λειψάνων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐξ Ἀκροπόλεως καταβρέοντων χωμάτων, ὥστε τὴν σήμερον εἰς βάθος ἐννεα σχεδὸν γαλλικῶν μέτρων εὐρέθη τὸ τῆς ὀρχήστρας ἀρχαίον λιθόστρωτον ἔδαφος. Τούτου ἕνεκα, ὅτε κατὰ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἤρχισαν οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης νὰ ἀσχολῶνται ἰδίως εἰς τὴν μελέτην τῆς τῶν Ἀθηναίων τοπογραφίας εἰς μάτην ἐζήτουν ἔχνη τοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφερομένου θεάτρου τούτου, πολλοὶ δὲ αὐτῶν, ὡς λ. χ. ὁ διάσημος Ἄγγλος ἀρχιτέκτων Στούαρτ, ἐξέλαβον ὡς

τοιαῦτα τὰ διασωθέντα λείψανα τοῦ πολὺ μεταγενεστέρου ᾠδείου τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἄττικου. Πρῶτος ὁ Chandler, ὡς ἤδη ἐβρέθη, κατὰ τὰ 1765 προσδιώρισεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν τοῦ θεάτρου ὀδηγούμενος ἀπὸ τὰ ἴχνη τὰ ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὴν Παναγίαν Σπηλιώτισσαν διασωζόμενα.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀφοῦ κακῆ μοίρα διὰ τὰ ἐτι κεχωσμένα λείψανα ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, αἱ Ἀθηναὶ ἐγένοντο πρωτεύουσα τοῦ μικροῦ ἡμῶν βασιλείου, τὰ πλείστα μὲν τῶν πέριξ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἰδίως τῶν πρὸς βορρᾶν αὐτῆς μέρη, ὅπου πιθανῶς πλείστα καὶ σπουδαία τῆς ἀρχαίας τέχνης λείψανα ἐντὸς τοῦ χώματος ἐνουπάρχουσιν, ἕνεκα τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀνεγερθεῖσάν ἰδιωτικῶν οἰκοδομῶν κατέστησαν ἄχρηστα τῇ ἐπιστήμῃ, διότι ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδεμία τακτικὴ ἀνασκαφὴ τῶν μερῶν τούτων δύναται νὰ γίνῃ· ἡ θέσις ὁμοῦς ἐφ' ἧς τὸ Διονυσιακὸν θεάτρον τὸ πάλαι ἔκειτο, ὡς μὴ κατοικουμένη, εὐκόλως ἐδύνατο νὰ ἀνασκαφῆ. Καὶ τῷ ὄντι πολλάκις ἐνταῦθα ἐγένοντο ἀποπειρατῆριοι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀρχ. ἐταιρίας· αἱ ἀνασκαφαὶ ὁμοῦς αὐταὶ ἀέποτε ἀτελεῖς ἔμειναν, ἐνίοτε μὲν δι' ἔλλειψιν τῶν εἰς ἐντελῆ τοῦ θεάτρου ἀνασκαφῆν ἀναγκαίων χρηματικῶν μέσων, ἄλλοτε δὲ διότι ἐλαχίστη μόνον ὑπῆρχεν ἐλπίς ἀνευρέσεως σπουδαίων λειψάνων, τῶν πλείστων τῶν ἐνταῦθα λογίων ἀνδρῶν μετὰ θετικότητος δι' ὀχυριζομένων, ὅτι ἀποπειρατῆριος ἀνασκαφὴ γενομένη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, καθαρῶς τὴν παντελῆ τοῦ θεάτρου τούτου καταστροφὴν ἀπέδειξεν. Καὶ ὁμοῦς κατὰ πόσον ἡ γνώμη αὐτῶν αὕτη ἦν ἐσφαλμένη ἀπέδειξεν ἡ ἐσχάτως ἐνταῦθα γενομένη ἀνασκαφὴ.

Τὴν σήμερον τὸ πλείστον μέρος τοῦ θεάτρου ἀνεσκαμμένον εἶναι, καὶ ὁ βουλόμενος δύναται εὐκόλως ἰδίως ὄμμασι νὰ σχηματίσῃ ὀλικὴν καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα αὐτοῦ ὡς καὶ ἐν γένει τῶν ἑλληνικῶν θεάτρων· ἵνα ὁμοῦς διευκολύνωμεν τὸ ἔργον τοῦτο τῷ ἀναγνώστῃ ἡμῶν, θέλομεν τῷ ὑποδείξει ὀδηγοῦντες αὐτὸν τὰ κυριώτερα τῶν εὐρεθέντων. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐκ μεσημβρίας προσερχόμενοι θέλομεν ἀπαντήσῃ διαφόρους ὑπογείους τοίχους, ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τοῦ θεάτρου ἐκτεταμένους· τοὺς τοίχους τούτους εὐλόγως δύναμεθα νὰ ἐκλάβωμεν ὡς θεμελίους τοίχους τῆς σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῶν διαφόρων ὀπισθεν αὐτῆς ὀδοματιῶν τῶν εἰς χοῦσιν τῶν ὑποκριτῶν, κατε-

χόντων τὴν θέσιν τῶν τὴν σήμερον *Coulisses* καλουμένων. Τοῦ προσκηνίου σχεδὸν δὲν δύναμεθα νὰ σαφηνίσωμεν τὴν θέσιν, ἂν ὡς τοιοῦτου ἴχνη δὲν ἐκλάβωμεν τὴν σειρὰν μαρμαρίνων πλακῶν τῶν πρὸ τῆς ὀρχήστρας ἐκ τῆς δυτικῆς μέχρι τῆς ἀνατολικῆς παρόδου ἐκτεινομένων, ἐφ' ὧν καὶ ἴχνη στήλων εἰς τὰ ἄκρα διεσώθησαν. Πιθανῶς ὁμοῦς θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ θεωρήσωμεν αὐτὰ ὡς ἴχνη μεταγενεστέρου προσκηνίου τῆς βωμαϊκῆς ἐποχῆς. Πάροδοι καλοῦνται οἱ ἀμφοτέρωθεν τῆς ὀρχήστρας διάδρομοι δι' ὧν εἰσῆρχοντο οἱ τε θεαταὶ καὶ ὁ χορός· τῶν παρόδων τούτων ὁ πρὸς βορρᾶν τοίχος ὡς καὶ ἐν μέρει καὶ ὁ πρὸς μεσημβρίαν διεσώθη, ἡ ἀνασκαφὴ ὁμοῦς αὐτῶν δὲν ἀπεπερατώθη εἰσέτι ἐντελῶς. Πρὸ τῆς ὀρχήστρας, ἅπαν σχεδὸν τὸ μῆκος αὐτῆς καταλαμβάνων ἐξετείνετο τοίχος μεταγενεστέρας ἐποχῆς, οὗτινος ἡ πρὸς τὴν ὀρχήστραν πλευρὰ κοσμεῖται δι' ἀναγλύφων παραστάσεων πιθανῶς τοῦ μύθου τοῦ Διονύσου· τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα καθαρῶς ἐμφαίνονται ὡς μεταγενεστέρας ἐποχῆς βωμαϊκῆς ἔργα· τοῦ τοίχου τούτου διεσώθη μόνον τὸ ἡμισυ τὸ πρὸς δυσμὰς· εἰς τὸ μέσον τῆς ὀρχήστρας διεσώθη μικρὰ κλιμαξὴ ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου φέρουσα, ἐφ' ἧς μεταγενεστέρας ἐποχῆς ἐπιγραφὴ δηλοῖ ὅτι ὁ τοίχος οὗτος τοῦ λογείου ἀνηγέρθη ὑπὸ Φαίδρου τινός, ὅστις, ὡς ἐξ ἄλλης ἤδη ἐπιγραφῆς γνωστός εἶναι, ἔζη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τετάρτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος· τὰ ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου ἀνάγλυφα δὲν δύναμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τῆς τοῦ Φαίδρου ἐποχῆς ἔργα, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἰκάζομεν ὅτι ὁ Φαίδρος εὐρῶν αὐτὰ κοσμοῦντα τὴν πρὸς τὴν ὀρχήστραν πλευρὰν τοῦ ἀρχαιότερου λογείου, μετετόπισεν αὐτὰ καὶ ἐκόσμησε δι' αὐτῶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθὲν λογεῖον. Τῆς ὀρχήστρας τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος, ὡς καὶ αἱ περικυκλούσαι αὐτὴν ἀνορθωμένοι μαρμαρίνοι πλάκες εἶναι βεβαίως μεταγενεστέρας ἐποχῆς· καὶ τὸ μὲν ἔδαφος πιθανῶς τῆς τοῦ Φαίδρου, αἱ πλάκες ὁμοῦς ὡς εἰκάζομεν ἀνορθώθησαν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἴσως ἡ ὀρχήστρα τοῦ θεάτρου πληρουμένη ὕδατος ἐχρησίμευε πολλάκις καὶ εἰς παραστάσεις θαλασσιῶν ἀγώνων. Πέριξ τῆς ὀρχήστρας διέρχεται ὑπόγειος ὀχετὸς χρησιμεύων εἰς ἀποχέτευσιν τῶν τῆς βροχῆς ὑδάτων τῶν ὡς εἰκὸς πλημμυρούντων τὸ ταπεινὸν τοῦτο μέρος· ἡ κατασκευὴ ὁμοῦς τοῦ ὀχετοῦ τούτου εἶναι ἔργον τῆς καλῆς ἐποχῆς.

Τὰ ἐδώλια ὡς καὶ αἱ δεκατρεῖς τὸν ἀριθμὸν κλιμακῆς αἱ πρὸς τὰ ἄνω τοὺς θεατὰς ἄγουσαι, εἶναι ἀπλουστάτης κατασκευῆς πειραϊκοῦ πωρῖνου λίθου,

καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ἔργα τῆς καλῆς τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἐποχῆς, καθ' ἣν τὸ ὠραῖον δὲν συνίστατο εἰς τὸ πολυτελές ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ εὐρύθμον καὶ τὴν ἀπλότητα. Ὡς τοιαύτης ἐποχῆς θεωροῦμεν καὶ τὰς ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν ἐδωλίων σειρᾶς μαρμαρίνους ἔδρας, οὐχὶ ὁμοῦς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφὰς, διότι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων αὐτῶν δηλοῖ ἡμῖν ὅτι ἐχαράχθησαν εἰς μεταγενεστέραν βωμαϊκὴν ἐποχὴν. Ἐπὶ τῶν ἐδρῶν τούτων ἐκάθηντο οἱ διασημότεροι τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν καὶ ἰδίως οἱ ἱερεῖς τῶν διαφόρων εἰς Ἀθήνας λατρευομένων θεοτήτων, ὡς αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ δηλοῦσι, αἵτινες πλείστης ὄσης σπουδαιότητος οὖσαι, ὑποδεικνύουσιν ἡμῖν ὅποια θεότητες κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἰδίως ἐλατρεύοντο εἰς Ἀθήνας. Ἐν τῷ μέσῳ ἐκάθητο ὁ τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου ἱερεὺς ἐπὶ λαμπρῶς κεκοσμημένης ἔδρας, ἀμφοτέρωθεν περικυκλούμενος ὑπὸ τε τοῦ Πυθοχρήστου Ἐξηγητοῦ, τοῦ ἱερέως τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, τοῦ ἱερέως τοῦ Διὸς Πολιέως καὶ τοῦ Θυηχόου. Πρὸς δυσμὰς αὐτῶν ἐκάθητο ὁ ἱεροφάντης ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀηλίου Ἀπόλλωνος, ὁ ἱερεὺς τοῦ φυταλίου Ποσειδῶνος, τῶν Χαρίτων καὶ τῆς Ἐπιπυργιδίας Ἀρτέμιδος Πυρφόρου, τοῦ Ἐξηγητοῦ, ὁ ἱερεὺς τοῦ Γαιήου Ποσειδῶνος καὶ τοῦ Ἑρεχθίδος, τῆς Κολαινίδος Ἀρτέμιδος, τοῦ Μελομένου Διονύσου, τοῦ Βουζύγου Διὸς τοῦ ἐν Παλλαδίῳ, τοῦ βουλαίου Διὸς καὶ τῆς κόρης αὐτοῦ τῆς Ἀθηναῆς βουλαίας, τοῦ Διὸς Σωτήρος καὶ τῆς Ἀθηναῆς Σωτείρας, τοῦ Ἀντινόου Χορείου, τοῦ Πατρώου Ἀπόλλωνος, τοῦ Μελομένου Διονύσου, ὁ ἱερεὺς τῆς Εὐκλείας καὶ τῆς Εὐνομίας, ὁ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὁ τῶν Μουσῶν, ὁ τοῦ Φιλίου Διὸς, ὁ τῶν δώδεκα θεῶν, ὁ τοῦ Φαιδύντου Διὸς ἐκ Πείσης, ὁ τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος, ὁ τοῦ Φαιδύντου Διὸς Ὀλυμπίου ἐν ἄστει, ὁ ἱερεὺς τῶν Ἀνάκων καὶ Ἡρώος Ἐπιτεγίου, ὁ τῆς Οὐρανίας Νεμέσεως, ὁ τοῦ Ἡφαίστου, ὁ τοῦ Λαφνηφόρου Ἀπόλλωνος, ὁ τοῦ Αὐλονέως Διονύσου, ὁ τοῦ Λιθοφόρου, ὁ τοῦ Θεσέως, ὁ τοῦ Βουζύγου τελείου Διὸς, ὁ τῆς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης.

Ἐξ ἀνατολῶν τῆς ἔδρας τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου, εὐρίσκομεν τὰς ἔδρας τοῦ ἱερομνήμονος, τοῦ ἱερέως καὶ ἀρχιερέως τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, τοῦ ἱερέως τοῦ Ἐλευθερέως Ἀδριανοῦ, ἔπειτα ἑλλείπουσι τέσσαρες ἔδραι, ὁμοῦς πιθανῶς αἱ δύο ἦσαν τοῦ Ἐπώνυμου ἀρχόντος, καὶ τοῦ ἀρχόντος βασιλέως, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ δύο θραυσμάτων ἐνταῦθα εὐρεθέντων, εἶτα ἤρχετο ἡ ἔδρα τοῦ Πολεμάρχου, μετ' ἔπειτα ἑλλείπουσι δύο ἔδραι Θεσμοθετῶν καὶ διε-

σώθησαν τέσσαρες ἔδραι τούτων, ὥστε οἱ ἐννέα ἀρχόντες ἦσαν πλησίον ἀλλήλων· παρ' αὐτοὺς εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ ἱεροκέρουκος, πάλιν ἑλλείπουσιν ὀκτώ ἔδραι, καὶ εἶτα εἶναι αἱ ἔδραι τοῦ ἱερέως τοῦ Ἰακχαγωγοῦ, τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Πυρφόρου ἐξ Ἀκροπόλεως, τοῦ ἱερέως τοῦ Δήμου τῶν Χαρίτων καὶ τῆς Ῥώμης, τοῦ Κήρουκος Πανάγου καὶ ἱερέως, καὶ τέλος λείπουσι τρεῖς ἔδραι· ὀπισθεν δὲ τῆς ἔδρας τοῦ ἱερέως τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου τῆς εἰς τὸ μέσον τοῦ θεάτρου διεσώθησαν αἱ τοῦ ἱερέως τῆς Ὀλυμπίας Νίκης, τοῦ Λαδούχου, τοῦ ἱερέως τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, τοῦ Στρατηγοῦ καὶ τοῦ Κήρουκος. Ἀλλὰ καὶ ἐνεπιγραφῆσαι βάσεις ἀγαλμάτων τοῦ Ἀδριανοῦ διεσώθησαν ἡμῖν τέσσαρες, ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν ὁποίων, ὡς ὀρθότατα εἰκάζει φίλος τις, δεκατρία εὐρίσκοντο ἐντὸς τοῦ θεάτρου ἀγάλματα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ἅπερ αἱ δεκατρεῖς φυλαὶ τῆς Ἀττικῆς τῷ εἶχον ἀνεγείρει· καὶ βάσεις ἀνδριάντων διαφόρων τῆς τραγωδίας καὶ κωμῳδίας ποιητῶν, ὧν ἡ μίξ ἰδίως ἐξέχει ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς δηλούσης ὅτι ἐπ' αὐτῆς ἐστηρίζετο τὸ πάλαι ἄγαλμα τοῦ Μενάνδρου, ὅπερ ἤδη ὑπὸ τοῦ Πausανίου ἀναφέρεται, καὶ ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἦν ἐκ χειρὸς τοῦ Κηρισσοδότου καὶ Τιμάρχου τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου τῆς ἀρχαιότητος γλύπτου Πραξιτέλους.

Καὶ τοιαῦτα μὲν περὶ τῆς ἀνασκαφῆς· ὁ βουλόμενος δὲ τῶν ἀναγνωστῶν νὰ φωτισθῇ ἐτι μᾶλλον περὶ τε τῆς σημασίας τῶν εὐρεθειῶν ἐπιγραφῶν ὡς καὶ περὶ τῶν ἀναφερομένων θεοτήτων δύναται νὰ λάβῃ ἀνὰ χεῖρας τὴν ἐνταῦθα ἐκδιδομένην ἐφημερίδα «*Εὐνομία*» καὶ εἰς τὴν ἐπιφυλλίδα αὐτῆς νὰ ἀναγνώσῃ πλείστα καὶ διάφορα περὶ τῶν ἐνταῦθα εὐρεθέντων ἀρχαίων, γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ γλαφυροῦ καλῶν τοῦ ἐκδίδοντος τὴν ἐφημερίδα ταύτην. Ἄν δὲ καὶ τις τῶν ἀναγνωστῶν θελήσῃ νὰ εἰσδύσῃ ἐτι μᾶλλον εἰς τὰ βάθη τῆς ἐπιστήμης, ἃς λάβῃ ἀνὰ χεῖρας τὴν ἐνταῦθα ἐκδιδομένην ἀρχαιολογικὴν ἐφημερίδα, καὶ ἐν αὐτῇ θέλει οὐ μόνον εὐρεῖ πανομοιότυπως ἐκδοθείσας τὰς πλείστας τῶν εὐρεθειῶν ἐπιγραφῶν ἀλλὰ καὶ πλείστας σοφὰς παρατηρήσεις περὶ αὐτῶν θέλει ἀναγνώσει.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ.

'ΟΡΑΤΙΟΣ ΒΕΡΝΕ.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες εἰσι κτῆμα ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρώπινου γένους, καὶ οὐδὲν ἔθνος δύναται δικαίως νὰ καυχῆθῃ διότι εἶδεν αὐτοὺς ἐξερχομένους ἀπὸ τῶν σπλάγγων του. Διὰ τοῦτο ὅταν ἡ γῆ ἀνέγῃ τοὺς κόλπους της ὅπως δεχθῇ τὸν νεκρὸν ἐν ᾧ ἐσκήνωσεν ἡ μεγαλοφυΐα, ἕκαστος δικαιούται νὰ βίβῃ ὀλίγα ἄνθη ἐπὶ τοῦ κλειομένου τάφου του. Τὸ καὶ ἡμᾶς, νομίζομεν ὅτι ἡμεῖς, οἵτινες ἐγεννήθημεν καὶ διαβιοῦμεν καὶ γράφομεν ἐν Ἑλλάδι, ὅπου αἱ βιοῦσαι διετέλεσαν θερησκευτικῆς λατρείας ἀντικειμένον, ἐκπληροῦμεν μίαν τῶν ἐφάσεων τῶν τῆς Χρυσάλλιδος ἀναγνωστῶν καὶ συνάμα ἀποτίομεν τὸν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν μεγαλοφυΐαν φόρον μας, παραθέτοντες ἐνταῦθα σύντομόν τινα βιογραφίαν τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου, οὗ τὸν θάνατον ἀνήγγειλον ἐσχάτως ἅπασαι τῆς Εὐρώπης αἱ ἐφημερίδες.

Ὁ Ὁράτιος Βερνέ ἐγεννήθη τὴν 30 ἰουνίου τοῦ 1789 ἔτους. Ἦτον ἄρα καὶ οὗτος τέκνον τοῦ 17 αἰῶνος, τοῦ γεννήσαντος τοσοῦτους μεγάλους ἄνδρας, καὶ ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ὁ τοσοῦτον διαβουλούμενος 19 αἰὼν εἶναι νάνος παραβαλλόμενος πρὸς γίγαντα. Ἡ γραφικὴ εἶχε μεταβῆ ὡς κληροδότημα εἰς αὐτὸν, διότι ὁ πρῶτος ζωγράφος ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἦτον ὁ Ἀντώνιος Βερνέ, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τε πάππος του Ἰωσήφ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κάρλος διέπρεψαν εἰς τε τὴν θαλασσογραφίαν καὶ

ἵππογραφίαν. Ἐνεκα μάλιστα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας τῶν ἐδόθη αὐτοῖς οἰκημα ἐντὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς Λούβρου, ὅπου εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ ὁ ἡμέτερος Ὁράτιος. Ἰπὸ τοιοῦτους ἀγαθοὺς οἰωνοὺς γεννηθεὶς, ἔδειξε λίαν πρωίμως τὴν πρὸς τὴν γραφικὴν ἔφεσιν καὶ ἐπιτηδεϊότητά του, ἀπ' αὐτῆς δὲ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας προεμνήνετο ὁ γράφας τὴν *Kirienur της Σμάλας*¹ καὶ τὴν ἱστορικὴν τῶν Βερσαλιῶν πινακοθήκην. Παράδοξον ἀληθῶς φαινόμενον! Ὁ Τιντορέττης μόλις εἶχε γεννηθῆ, καὶ ἔτρεχε νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τῶν γάδων τοῦ βασιῆος πατρός του τὰ χρώματα μετὰ τὰ ὁποῖα ἐχρωμάτιζε τὰς νεανικὰς γραφὰς του, τοῦ δὲ Μιχαηλαγγέλου τὸ πρῶτον παιδικὸν ἄθρομα ἦτο μικρά τις κεφαλή γηραιῦ φαύνου, ἀληθὲς ἀριστούργημα, ἦν ἐπελέκυσεν ἐντὸς τοῦ κήπου τοῦ Μεδίκου προστάτου του. Ὅταν βλέπω τοὺς μεγάλους τοῦτους παιδάς, ἅμα λαμβάνοντας τὸν χρωστήρα ἢ τὴν σμίλην εἰς χεῖρας, ἀποδεικνυμένους ἀληθεῖς καλλιτέχνες, ὡς τὰ τετράποδα ἐκεῖνα ἅτινα ἅμα βριπτόμενα ἐν τῇ θαλάσῃ εἶναι τέλειοι κολυμβηταί, κλίνω νὰ πιστεύσω τὰ περὶ ἰδεῶν λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅστις ἰσχυρίζεται πού ὅτι αἱ ἰδέαι ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο εἰσίν. εἰμὴ ἡ ἀπλή ἀνάμνησις ἐκεῖνων, ἃς ἐδιδάχθημεν ἐν ἑτέρῳ τινὶ κόσμῳ, καὶ ὑποπτεύω μὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐξέμαθον τὴν τέχνην ἐν ἑτέρῳ κόσμῳ, καὶ ἐν ἐκείνῳ μαθητεύσαντες παρουσιάζον-αι ἐν τῷ παρόντι τέλειοι γλύπται, τέλειοι ζωγράφοι. Περὶ τῆς πρωίμου ταύτης περὶ τὴν γραφικὴν δεξιότητος τοῦ μικροῦ Ὁρατίου, διηγούνται τὸ ἀκόλουθον γεγονός, τὸ ὁποῖον ἄς συγχορηθῇ καὶ ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα χωρὶς νὰ ἐγγυηθῶμεν τὴν ἱστορικὴν του ἀλήθειαν.

Νεανίας ἔτι ὢν παρῆκολούθει τὸν πατέρα του εἰς τι καφενεῖον τῶν Παρισίων, ὅπου ὁ γηραιὸς Κάρλος μετέβαινε πρὸς ἀναψυχὴν ὅτε αἱ καλλιτεχνικαὶ ἀσχολίαι του τῷ ἐπέτρεπον τοῦτο. Ἐν τῷ καφενεῖῳ ἐκείνῳ παίζων ὁ πατὴρ τοῦ Ὁρατίου τὸ ἀγαπητόν του *Δομινὸ*, ἐναπέθετε πολλὰκις ἐπὶ τῆς μαρμαρίνου τραπέζης τὴν χρυσοῦν ταμβακοθήκην του, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐλάμβανε ταμβάκον ἀνά ἑκάστην *entre acte* τοῦ παιγνιδίου του. Εἰς μίαν τῶν τοιοῦτων ἀναπαύλων ἔπεινε τὴν χεῖρα ὁ ἀγαθὸς γέρον ὅπως λάβῃ τὴν ἀρωματοφόρον κάλπην, ἀλλ' αὕτη παραδόξως πῶς εἶχε γίνεαι ἄφαντος καὶ μετ' αὐτῆς ὁ νέος τῆς κάτοχος. Ὁ πτωχὸς γέρον ἐλυπεῖτο μὲν καὶ διὰ τὴν στέρησιν τοῦ περιεχομέ-

1. Σμάλα καλεῖται τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀράβων.

νου, ἀλλ', ὡς ἕκαστος δύναται νὰ συμπεράνῃ, πολὺ περισσότερον ἐλυπεῖτο διὰ τὴν στέρησιν τοῦ περιεχομένου, οὐδεὶς ὅμως ἐκ τῶν παρευρεθέντων ἐγνώριζε τὸν εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ γηραιῦ ζωγράφου πρὸ ὀλίγου ἰστάμενον, καὶ τὸν ὁποῖον ὁ παραπονούμενος ὑπόπτευσεν ὡς κλέψαντα τὴν ταμβακοθήκην του. Τὴν ἀπορίαν πάντων ἔλυσε ὁ μικρὸς Ὁράτιος, καὶ ἰδοὺ πῶς. Οὗτος, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πατὴρ του ἦτον ὄλος ἀφαιρεμένος εἰς τὸ ν' ἀνατρέψῃ ἄρῃην τοῦ ἀντιπάλου του τὰ σχέδια, καὶ ἡ προσοχὴ του ἅπασα ἀπερρόφατο εἰς τὸ νὰ ὑποχρέωσῃ αὐτὸν νὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα, ἱγνογράφησε μετ' ἐντελούς ὁμοιότητος τὴν εἰκόνα τοῦ μετὰ προσοχῆς δῆθεν παρῆκολουθούτος τοῦ παιγνιδίου τὰς περιπετείας, κυρίως δὲ παραδοκῶν τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ν' ἀρπάσῃ τὴν στίλβουσαν ταμβακοθήκην. Τὸ ἱγνογράφημα τοῦτο λαβόντες οἱ ὑπῆρται τοῦ καφενεῖου ἐξῆλθον δρομαῖοι καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔφερον τὸν κλέπτην μετὰ τῶν κλοπιμαίων, ὃν προέφθασαν ἐντὸς τοῦ κήπου τοῦ *Palais Royal*, καὶ ἀνεγνώρισαν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὁρατίου διαγραφείσης εἰκόνας.

Ὁμοίον τι ἀναφέρουσι καὶ περὶ τοῦ Ἀπελλοῦς οὗτος, μεταθὰς ποτε εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔλαβε παρά τινος ἀγνώστου τὴν ἀγγελίαν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς ἐστίασιν. Ὁ καλλιτέχνης πορευθεὶς εἰς τὰ ἀνάκτορα, εὗρεθῃ μετὰ ταῦτα εἰς τρομερὰν ἀμνησίαν ὅτε εἶδε τὸν ἡγεμόνα ὠργισμένον κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν αὐθάδειαν τοῦ νὰ παρουσιασθῇ αὐτόκλητος εἰς τὸν δεῖπνον. Μὴ ἔχων τότε ἄλλο μέσον ὑπερασπίσεως, κατέφυγεν ὁ μέγας καλλιτέχνης εἰς τὴν γραφίδα του, καὶ διαγράφας ἐπὶ πίνακος τὴν εἰκόνα τοῦ δούσαντος αὐτῷ τὴν ψευδῆ ταύτην πρόσκλησιν, ἔκαμε γνωστὸν τὸν ἔνοχον, καὶ οὕτως ἐσώθη ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ καὶ ἄλλως ἐχθροῦ του βασιλέως. Ἄγνωστον ἂν τὸ περὶ Ὁρατίου λεγόμενον εἶναι δευτέρα ἐκδοσις τοῦ περὶ Ἀπελλοῦς ἱστορουμένου, ἢ εἶναι ἀληθὲς γεγονός. Ὅπως ἂν ὅμως εἶναι καιρὸς νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν μυθευμάτων εἰς τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν.

Ὁ Ὁράτιος Βερνέ εἶχε σπουδάσει τὴν γραφικὴν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ τε πατρός καὶ πάππου του, καὶ μολοντι οὐδέποτε ὑπῆρτησεν ὡς στρατιώτης, ἠρέσκετο ὅμως πολὺ εἰς τὰς μάχας, καὶ εἰς τὰς γραφὰς μαχῶν καὶ πολέμων ἐπεδόθη κυρίως, καὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο προέκοψε θαυμασίως μετὰ ταῦτα. Κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἱκανῶν νὰ κρίνωσι τοιαῦτα καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἔθεωρήθη ὡς κάλλιον παντὸς ἄλλου δυνάμενος νὰ ἐμφυσῇ τὴν ζωὴν εἰς τοῦ-

πίνακάς του καὶ νὰ διαθέτῃ πολυπληθεῖς σειρὰς ἀντικειμένων μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης τάξεως καὶ ἁρμονίας. Ὁ ζωγράφος οὗτος κατεῖχεν ἐντελῆ γνώσιν τῆς διόψεως, καὶ οὐδεὶς ὑπερέβαινε αὐτὸν εἰς τὴν ἐν συστολῇ (*raccourcis*) παράστασιν τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς ν' ἀναρρίπτωνται ὀρμητικῶς ἀπὸ τοῦ πίνακος, τοσοῦτοι ἡ ζωὴ πλεονάζει ἐν αὐτοῖς. Εἰς τοὺς πίνακάς του ἡ ἀτμοσφαῖρα ὑπάρχει ἐν ἀφρονίᾳ, καὶ οἱ ἐν τῷ μαγικῷ ἐκείνῳ κόσμῳ δρῶντες ἀναπνεύουσιν ἐλευθέρως. Ὁ Ὁράτιος Βερνέ κατέστη λίαν δημοτικὸς ἐν Γαλλίᾳ, διότι ἐζωγράφησε τὰς μάχας ἐκεῖνας αἰτινες ἐδόξασαν τὸ γαλλικὸν ἔθνος, ὡς ὁ Πολύγνωτος ἐζωγράφησεν ἐντὸς τῆς ἀριστερᾶς τῶν πρωπυλαίων πτέρυγος τὰς κατὰ τῶν βαρβάρων ἐν Μαραθῶνι νίκας τῶν Ἑλλήνων· δικαίως δὲ ὠνομάσθη ὁ Βερνέ τῆς γραφικῆς, καθότι ἀπαθανάτισε διὰ τῆς γραφίδος του ὅτι ὁ Βερνέ ἐξέπαινε μετὰ τοσαύτης χάριτος ἐπὶ τῆς λύρας του, τοὺς θριάμβους δηλαδὴ τῆς Ἰππετείας καὶ τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας.

«Τὸ χαρακτηρίζον τὴν ἱκανότητα τοῦ Ὁρατίου, λέγει ὁ γάλλος Γωτιέ λαλὼν περὶ τῶν πολεμογραφῶν του τοῦτων, εἶναι ἡ δεξιότης μετ' ἧς φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ πολυπληθῆ τοῦ στρατιωτικοῦ δράματος πρόσωπα· οὐδεὶς μένει ἀργός, ἀλλὰ πάντες λημβάνουσι μέρος εἰς τὴν συμπλοκὴν· καὶ ἄλλοι μὲν προσβάλλουσι, ἢ φονεύουσιν, ἕτεροι δὲ ὑπερασπίζονται ἢ θνήσκουσι, καὶ ταῦτα πάντα παρίστανται μετὰ σχημάτων ἐκτάκτου ἀληθῶς ποικιλίας, παντοδαπὰ δὲ καὶ εὐφυῆ ἐπεισόδια διατέμνουσι τὰς ἐξ ἀνάγκης κανονικὰς γραμμὰς παριστανόμενης τινὸς μάχης. Καὶ πότε μὲν παριστάγει ἕνα καταπίπτοντα ἵππον ἢ ἕνα τραυματιᾶν φερόμενον, πότε δὲ πνευματοπῶλιν τινὰ προσφέρουσαν τὸ κασσιτέρειον τῆς ποτήριον εἰς τοὺς στρατιώτας ἢ ἕνα ὑπασπιστὴν φέρνιντα διαταγὰς ἐπὶ καλῶν ἵππων, ἢ τέλος στρατηγὸν τινα ἐποπτεύοντα τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατεχομένας θέσεις, καὶ ταῦτα πάντα ἐπινοεῖ ἐπιτυχῶς καὶ ζωγραφεῖ εὐφύεστατα.» Τὸ *Προπύργιον τοῦ Κισιλιῦ*, καὶ τὸ *Ἐπεισόδιον τῆς Γαλλικῆς ἐκστρατείας* ἔλαβον τοσαύτην δημοσιότητα, ὅσην οὐδέμία ἄλλη γραφὴ ἑτέρου ζωγράφου ἔλαβεν. Ἡ γραφὴ ἡ παριστάνουσα τὴν *Κυρίευσιν τῆς Σμάλας* εἶναι, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν κριτικῶν, ἔργον τολμηρὸν καὶ πρωτότυπον. Ἐν τῇ πολεμογραφίᾳ ταύτῃ παρίσταται ἡ αἰφνῆδία εἰσβολῆ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ἀραβικοῦ στρατοπέδου,

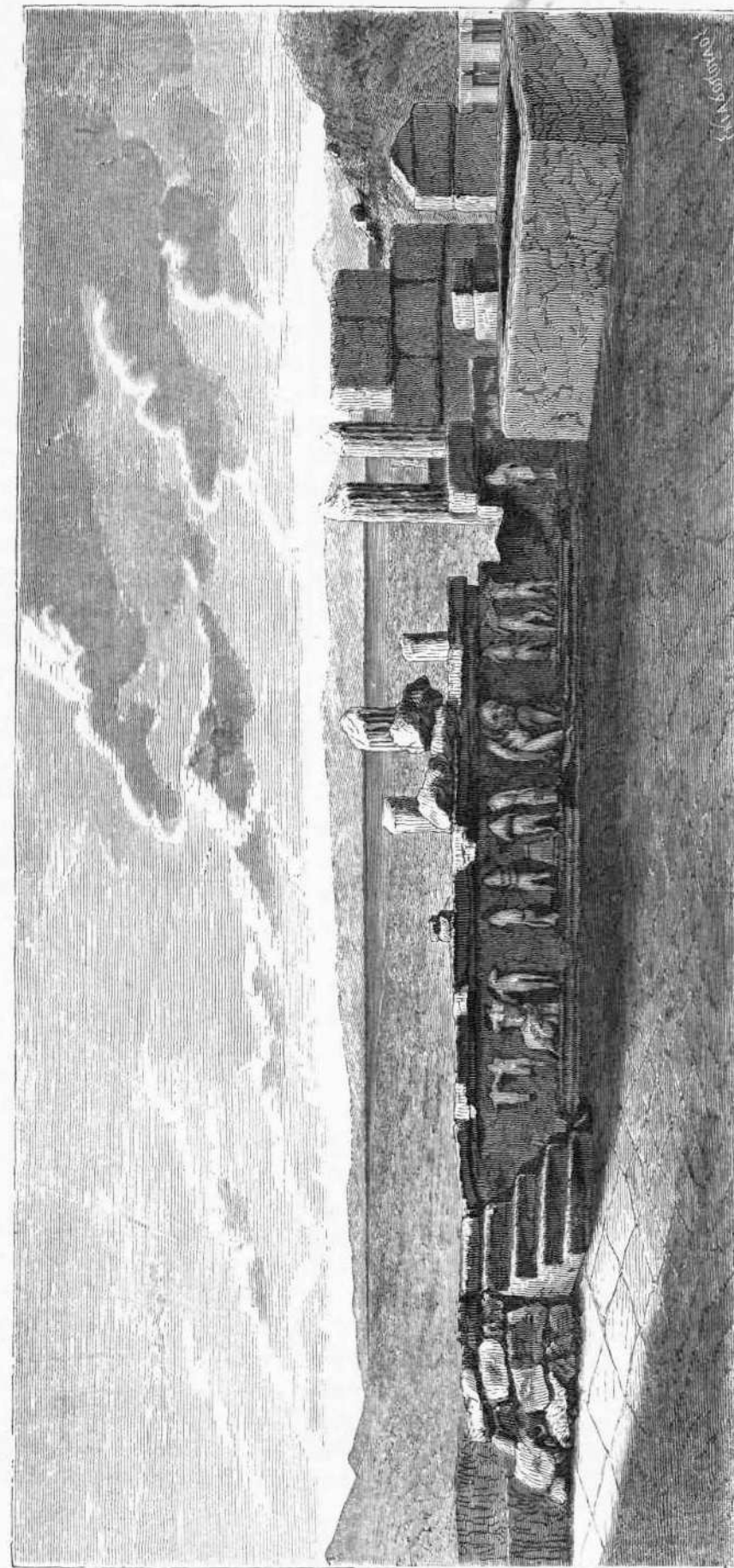
Ἡ ἴλη τῶν κυνηγῶν τῆς Ἀφρικής, ἣτις ἐπιπίπτει ἔχουσα γυμνὰ τὰ ξίφη, παρέχει δυσχερείας ἄς οὐδεὶς ἕτερος ἠδύνατο νὰ υπερνικήσῃ. «Αἱ τάξεις τῶν κατὰ μέτωπον παριστανομένων ἵππων, λέγει ὁ προαναφερθεὶς Γῶτιε, εἶναι ἀληθινὰ ἀνδραγάθημα· αἱ ὑπὸ τὰς καταρτίστον σιγνὰς πνιγόμεναι γυμναῖκες καὶ οἱ παῖδες, τὰ πτοηθέντα ποιμνία ἄτινα ἀρχίζουσι τὴν φυγὴν, αἱ οἰκόβιοι δορκάδες αἱ ἀποπηδοῦσαι τοῦ ὑφάσματος, ὁ τὸ χρηματοφυλάκιον ἀρπάζων ἰουδαῖος, ἡ βλάξ αἰθιοπὶς ἣτις παίζει ἔχουσα τεμάχιον ὑδροπέπονος ἐπὶ βράβδου, αἱ τοῦ Ἐμίρη γυμναῖκες, ἄς αἰθιοπίδες προσπαθοῦσι ν' ἀναβιάσωσιν ἐπὶ τῶν δρομαδῶν καὶ οἱ μερικοὶ μεταξὺ Γάλλων καὶ Ἀράβων ἀγῶνες προσφέρουσιν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν συμπλέγματα εὐφυῆ καὶ καλῶς διακινούμενα, ὧν τὰ διάμεσα πληροῦνται διὰ μυρίων παρέργων, ὅσα χορηγεῖ ὁ ἐν ὑπαίθρῳ ἐκτιθέμενος θησαυρὸς ἐνὸς ἀραβικοῦ στρατοπέδου.» Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ βιογραφίᾳ τὰ ἄπειρα ἔργα τοῦ Ὁράτιου Βερνέ. Ὁ καλλιτέχνης οὗτος ἦτον ἀκούραστος καὶ οὐδεμία ἄλλη γραφὴς διέτρεχεν ὀσφαλέστερον καὶ ὀρητικώτερον ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος ὡς ἡ ἐδική του, οὐδέποτε γονιμότης ζωγράφου ὑπῆρξε τόσῳ ἀνεξάντλητος. Ὡς πρὸς τοῦτο, μόνος ἴσως ὁ ἰταλὸς Ἰάκωβος Ροδούστης δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτόν. Εἰκοσαέτης ἔτι ὧν ἐξωγράφησε τὴν κυρίευσιν ὀχυρώματός τινος, ἔργον ὅπερ ἔκτοτε προανήγγειλε τὸν μέγαν καλλιτέχνην, καὶ κατὰ τὸ 1812 ἐπαρουσιάσθη κατὰ πρῶτον ὁ νέος ζωγράφος εἰς τὸ δημόσιον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παγκοσμίαν ἐκθεσὶν τοῦ 1855 ὁ Ὁράτιος Βερνέ ἐπέτυχεν ἐπάξιον καὶ ἀληθὴ θρίαμβον. Ἐντὸς τοῦ καταστήματος τῆς ἐκθέσεως τῷ παρεχωρήθη ἰδιαίτερα αἶθουσα ἐνθα συνήθροισε τὰ δημοτικώτερα τῶν ἔργων του, ἐν ἐκ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐσοψὶς τοῦ ἐργαστηρίου του, ἐν ᾧ παρίσταντο οἱ ἐξοχώτεροι τῶν μαθητῶν του. Ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων πινάκων του, ἐγράψε προσέτι ἐν τῇ ὀροφῇ αἰθούσης τινὸς τοῦ περιωνύμου Λούβρου, τὸν Ἰούλιον Β' ἀναθέτοντα τῷ Βραμάντῃ, Μιχαηλαγγέλῳ καὶ Ραφαήλῳ τὰς ἐργασίας τοῦ Βατικανοῦ καὶ Ἁγίου Πέτρου· εἰς δὲ τὴν αἶθυσαν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἱστορήσε τὸν Φίλιππον Αὐγούστον πρὸ τῆς ἐν Βουδίνῃ μάχης.

Γενικῶς θεωρούμενα τὰ ἔργα τοῦ καλλιτέχνου τούτου ἀπέχουσι ἰσως πολὺ τοῦ ἰδανικοῦ τύπου, εἶναι ὅμως φυσικὰ, καὶ κατὰ τοῦτο δύναται, πιστευόμεν, νὰ παραβληθῇ οὗτος πρὸς τὸν ἕνα τῶν ἐλλήνων ζωγράφων, περὶ οὗ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ὅτι

παρίστανε τοὺς ἀνθρώπους οἳ πραγματικῶς εἰσίν. «Εἰς τὸν Ὁράτιον Βερνέ, λέγει ὁ ἀνωμνημονευθεὶς κριτικὸς, ὀφείλεται δίκαιος ἔπαινος ὅτι δὲν ἐξωγράφησε, κατὰ μίμησιν τοσοῦτων ἄλλων, στρατιώτας ἐνδεδυμένους ὀρειχαλκίνοισι θώρακας καὶ περικεφαλαίας με ἐρυθροῦς λόφους καὶ βαστάζοντας ἀσπίδας κατακόσμους ὑπὸ ἀναγλύφων· ἀλλὰ παρέστησεν ἀφελῶς στρατιώτας, οἳ οὐ δύναται νὰ ἰδῇ ἕκαστος ἐν παρατάξει τινὶ ἢ ἐν μάχῃ. Ὅτε δὲ ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ ἵππους, δὲν ἔθεσεν αὐτοὺς γυμνοὺς ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων τοῦ Φειδίου ἵππων, ὡς γίνεται συνήθως, ἀλλ' ἔθεσε μεταξὺ τῶν σκελῶν τῶν τοῦ ἀληθείς τοῦ συντάγματος ἵππου μετὰ ἵπποσκευῆς ἐν ἣ δὲν δύναται νὰ εὕρῃ ἐλάχιστον ἐλάττωμα ὁ κάλλιστος τῆς ἵππασίας διδάσκαλος.»

Ὁ Ὁράτιος Βερνέ ἐταξείδευε σχεδὸν ἀενάως, ἀλλ' ἐταξείδευεν ἐν ἀνέσει, διότι ἡ φήμη προηγείτο αὐτοῦ καὶ εἶχε πλήρες χρυσοῦ τὸ βαλάντιον· ἠγάπατο δὲ παρὰ πολλῶν ἰσχυρῶν καὶ ἔσχεν ἀλληλοδιαδόχως προστατάς του τὸν βασιλεῖα Ἰερώνυμον, τὸν Λουδοβικὸν Φίλιππον καὶ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Νικόλαον, ὅστις ματαίως προσεπάθησε νὰ βαστάσῃ τὸν μέγαν καλλιτέχνην ἐν Πετροπόλει ὡς καθηγητὴν τῆς γραφικῆς. Ἐπανελθὼν ἐκ Πετροπόλεως κατώκησεν εἰς τὴν Βερσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἔλαβεν οἶκημα ἐντὸς τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἐχρημάτισε διευθυντὴς τῆς ἐν Ῥώμῃ γαλλικῆς ἀκαδημίας κατὰ τὸ 1830, μέλος τῆς ἀκαδημίας τῶν τεχνῶν ἀπὸ τοῦ 1826, καὶ καθηγητὴς τῆς Σχολῆς τῶν καλῶν τεχνῶν· εὐθυμὸς δὲ, ἀγαθὸς καὶ πνευματώδης ὧν, ἐνεψύχωνε τὰ πάντα διὰ τῆς παρουσίας του. Περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ χαρακτήρος του, διηγοῦνται τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον.

Διατρίβων πρὸ τινων ἐτῶν εἰς τι ἐξοχικὸν μέγαρον ἐν Σαβαυδίᾳ, ἐξῆλθεν εἰς τὰ περίξ περιπάτου χάριν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐφθασεν εἰς τινὰ πενιχρὰν κώμην, ἣς οἱ κάτοικοι παρευρέσκοντο ἅπαντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου, διότι ἦτο κυριακὴ καὶ ὥρα τῆς λειτουργίας. Εὐρὼν τὰς οἰκίας ἀπάσας ἐρήμους, ἐπορεύθη καὶ ὁ Βερνέ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλ' εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ κατετάκη ὑπὸ λύπης ἰδὼν τὴν ἐλευσιότητα τοῦ ναοῦ ἐκείνου, ἐπὶ τῶν γυμνῶν καὶ ψυχρῶν τοίχων τοῦ ὁποίου οὐδεμία γραφὴ ἢ τοῦλάχιστον χαλκογραφία ἀπλῆ ἐφαίνετο· μόνον ὁ ἐπὶ τοῦ σχήμα τάφου ἔχοντος βωμοῦ μικρὸς κασιτέρινος σταυρὸς ἐμαρτύρει τοῦ τόπου ἐκείνου τὴν ἱερότητα. Ὁ Ὁράτιος ἐζήτησε νὰ μάθῃ τότε τὸ ὄνομα τοῦ ἐφημερίου, καὶ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἔπεμψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν δωρεὰν ἕνα ἑσταυρωμένον,

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ.

οὐ ἡ ἀξία ἀνέβαινε μέχρι τῶν δέκα χιλιάδων φράγγων.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον θρηνεῖ σύμπασα ἡ γεννήσασα αὐτὸν Γαλλία. Πρὸ πολλοῦ ἡ ὑγεία τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου ἐνέπνεε πλειστον ἀνησυχίαν εἰς τοὺς φίλους του, διότι πρὸ πολλοῦ χρόνου προϋπῆρχον τὰ αἷτια τοῦ θανάτου του. Ὁ Ὀράτιος Βερνὲ ἠγάπα πλεῖστον τὴν ἰππασίαν· πρὸ δέκα ὀκτώ δὲ ἐτῶν πεσὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐσύντριψε δύο τῶν πλευρῶν του. Ἡ πτώσις του αὕτη παρηκολουθήθη μετὰ ταῦτα καὶ ὑπὸ τριῶν ἐτέρων, αἰτινες ἐχειροτέρευσαν πολὺ τὴν νοσηματώδη κατάστασίν του. Ἡ τελευταία ἀπὸ τοῦ ἵππου πτώσις του συνέβη πρὸ ἑπτὰ περιπόου μηνῶν, εἰς Hyères, ἐν τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ κτήματι, ὅπερ περιπαθῶς ἠγάπα ὁ περιώνυμος ζωγράφος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἢ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ ἀσθενοῦς σχηματισθεῖσα φλεγμονὴ ἤρχισε νὰ παρουσιάζῃ ἐπίφοβα συμπτώματα. Οἱ ἰατροὶ Gosselin καὶ Godard ἐνήργησαν ἐν Βερσαλλίᾳ πλείστας ἐγχειρήσεις, καὶ ἐτέρας ἐν Παρισίοις ὁ Malgaigne, Honolle καὶ Vaillant, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπέβησαν μάταια· ἡ σῆψις τῶν πλευρῶν ἐπὶ τοσοῦτον προέβη, ὥστε κατὰ τὴν 18 Ἰανουαρίου ε. ν. κατέβη εἰς τὸν τάφον ὁ δημοτικώτερος καὶ γονιμώτερος τῆς Γαλλίας ζωγράφος, διανύων τὸ ἑβδομηκοστὸν ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων θελήσας νὰ τιμῆσῃ δι' ἐσχάτην φορὰν τὸν θνήσκοντα καλλιτέχνην, ὠνόμασεν αὐτὸν μέγαν ἀξιοματικὸν τοῦ Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Κατὰ θέλησιν τοῦ ἀποθανόντος ἡ ἐκφορά τοῦ λειψάνου του ἐγένετο ἄνευ πομπῆς, μόνον δὲ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι συνώδευσαν τὸν νεκρὸν του μέχρι τοῦ τάφου. Ὁ Ὀράτιος Βερνὲ δὲν ἄφησεν ἀπογόνους, διότι ἡ μόνη θυγάτηρ του ἀπέθανε πρὸ αὐτοῦ ἄτεκνος· ἄφησεν ὅμως τὰ ἔργα του, τὰ ὅποια θέλουν φέρει τὸ ἐνδοξὸν ὄνομά του μέχρι τῶν ἀπωτέρων γενεῶν.

G. E. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

(Μετάφρασις I. E. Γιαννοπούλου.)

(Συνεχία ἰδὲ φυλλάδ. 2.)

Κῶμα μελαγχολίας, ὡς εἶπεν ἀναβλύζον αἴφνης ταρασσεῖ καὶ θολώνει διὰ τοῦ πικροῦ ὕδατός του πᾶσαν αὐτοῦ συναίσθησιν. Μελαγχολεῖ κατέναντι

τῆς μᾶλλον προσφιλοῦς αὐτῷ χαρᾶς, ἀγνοῶν διατί. Θλίψις ἄνευ αἰτίας ὠρισμένης ἔσται παρ' αὐτῷ ὡς ἡ οὐγγία τῆς πικρίας ἐν τῇ λίτρᾳ τῶν ἀρωμάτων κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὡς κεφαλὴ νεκροῦ ἦν οἱ ἀσκηταὶ ἔθετον ἐπὶ τοῦ προσευχητηρίου των, καὶ οἱ Ἐπικούριοι εἰς τὸ ἐπιφανέστερον μέρος τῆς τραπέζης τοῦ συμποσίου των. Θὰ ἐρωτήσῃ πόθεν ἡ θλίψις αὕτη, καὶ δὲν θὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι τὴν συνείθισεν ἀκροώμενος τὸ δεῖνα μουσοῦργημα, δι' οὗ ἐβουθίσθη εἰς βεμβασμούς βασκαίνοντας αὐτὸν εἰσέτι.

Ἄλλ' ὅποια βέβηλος μέθοδος δι' ἧς μέλλομεν ν' ἀναστραφῶμεν πρὸς τὰς λησμονημένας ἀρετάς, λέγεις ἴσως. . . . Μὴ ἔσο τοσοῦτον αὐστηρὸς, ἀλλὰ μέμνησο ὅτι διὰ τοιαύτης ἀναλόγου μεθόδου ὁ χριστιανισμὸς συνεκάλεσε πρὸς ἑαυτὸν τὰς ψυχὰς τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Αἱ ψυχαὶ αὗται καταστᾶσαι ἀνάισθητοι πρὸς πᾶν ἐπίγειον, προσήφθησαν τῷ Θεῷ δι' ὅλης τῆς στάσεως τῆς ἀδυναμίας καὶ τοῦ κόπου, καὶ προσηλώθησαν εἰς τὰς οὐρανίους ἐλπίδας δι' ὅλης τῆς ὀρέξεως ἦν ἐχορήγει αὐτοῖς ὁ κόρος τῶν ἐγκοσμίων ἀπολαβῶν. Ἡ μουσικὴ ἄρα παρέχει ἡμῖν δι' ὀργάνων ἥσσον ἀθεμίτων, καὶ μᾶλλον συνωδῶν πρὸς τὸ θεῖον τέρμα, πρὸς ὃ σπεύδομεν κατὰ τὸ χρεῶν, τὴν αὐτὴν ὑπηρεσίαν ἦν παρέσχεν ὁ κόρος τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν εἰς τὰς ῥωμαϊκὰς ψυχὰς. Καθίστησιν ἀνοήτους τὰς ἡδονὰς, μᾶς ἀπαλλάσσει τοῦ βορβόρου ὅστις τὰς ῥυπαίνει, καὶ μᾶς ἀποσπᾷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἄνευ ῥῆθς πολλῶν δακρύων τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς φιλοζωίας ἡμῶν.

— Ἡ συνηγορία σου, μεροληπτεῖ, ἀπεκρίνατό μοι μορφάζων ψυχρῶς ὁ αὐστηρὸς φίλος μου, καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἀντέχει εἰς τὴν ἐπίκρισιν. Ὁμιλεῖς περὶ τῆς εὐεργετικῆς ἐπιβροῆς τῆς μουσικῆς. Ἄλλ' εἴαν τις σὲ προσκαλέσῃ νὰ καταδείξῃς σαφῆ καὶ ὠρισμένα, θὰ περιορισθῆς ν' ἀπαντήσῃς διὰ πιθανοτήτων καὶ ὑποθέσεων. Τὸ ἐξ αὐτῆς πηγάζον ἀγαθὸν εἶναι ὑποθετικὸν καὶ ἀόριστον, ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι πραγματικὸν καὶ πρόδηλον. Δὲν βλέπομεν φουόμενον τὸν σπῆρον τῶν ἀρετῶν ὃν ἀποτίθησι, κατὰ σέ, εἰς τὰς ψυχὰς· ἀλλὰ τοῦναντίον εὐδοκιμοῦσι τοῦ κακοῦ οἱ πυρῆνες, οὗς ῥίπτει ἐν ἀφρονίᾳ· αὐτοὺς τοὺς βλέπομεν ἐντελῶς αὖξοντας καὶ μεγεθυνομένους. Λέγεις ὅτι ἡ μουσικὴ ἐκλιπαρεῖ τὴν ψυχὴν καὶ συγκινεῖ ὡς προσευχή. Εἶπε μᾶλλον ὅτι τὴν ἀποπλανᾷ καὶ τὴν ἐκθηλύνει ὡς ὁ πειρασμός. Ναι, βεβαίως, ἡ μουσικὴ ἐκλιπαρεῖ τὴν ψυχὴν, εἴαν τὸ ὄνομα τῆς προσευχῆς πρέπη νὰ τὸ μεταχειρισθῶμεν πρὸς ἑκφρασιν τοῦ τεχνητοῦ καὶ πολυπλόκου μηχανισμοῦ, δι' οὗ ὁ πλάνος ζητεῖ

παρά του επιθυμητού υποκειμένου να παραδοθῆ εἰς τὴν ἀποπλάνησιν. Ὡς παρά τῷ διαφθορῆ, ὅλα τὰ ὄπλα λυσιτελοῦσι καὶ αὐτῇ, τὸ μειδιάμα, ἡ ὄργη, ἢ τὰ δάκρυα. Ὄπου τὸ μειδιάμα δὲν ἐπέτυχε, τὰ δάκρυα ἴσως ἐπιτύχουσι. Καὶ δύναμαι εὐχερῶς νὰ ἰχνογραφῶ εἰκονογράφημα τῶν ἐνεργειῶν τῆς μουσικῆς, τασούτω ἀξιοθῆρον, ὅσω παρήγορον ὑποφαίνεται τὸ σόν. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ζῆ μεμονωμένη καὶ ἀμαθῆς, πεφρουρημένη ἐν τοῖς ὄχρωσι τῆς σαρκὸς, καὶ τῶν πολυδαπῶν ἐμποδίων ὅσα συναντᾷ. Ἀλήθεια! ἀλλὰ φρονεῖς ὅτι τὰ ὄχυρά ταῦτα καὶ τὰ ἐμπόδια ὑψώθησαν ἄνευ λόγου; Τίς οἶδε μήπως δὲν εἶναι ἡ ὄχρωσις τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῶν ἀρετῶν τῆς; Ἀπάτη εἶναι τὸ θεωρεῖν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου πεπρωτισμένην δι' ὑγείας ῥωμαλέας καὶ ἱκανῆς ν' ἀντιστῆ εἰς πᾶσαν ἐξωτερικὴν προσβολήν· τούναντίον εἶναι παραδόξως ἀσθενῆς καὶ εὐδιάφορος. Ἀπὼν ἐξέρχεται ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ τὸ ἐλάχιστον συμβησόμενον αὐτῇ κακὸν εἶναι ἢ ἀπώλεια τῆς αἰδοῦς, ἐνῶ ἀπόλλυσι τὸ ἄγριον ἦθος, καὶ τῆς φιλαληθείας ἐνῶ ἀπόλλυσι τὴν συστολήν. Φαντάζομαι, ἂν ἐπιτρέπη, τὴν ψυχὴν ὑπὸ τὴν μορφὴν χρυσταλλίδος ἀβροτάτης καὶ διαφανεστάτης ἢ τὰ πτερὰ κοσμοῦνται μὲν διὰ χρωμάτων λιαν λαμπρῶν, ἀλλὰ μαραίνονται εὐχερῶς, καὶ τὴν χρυσταλλίδα ταύτην τὴν οὖσαν ἐν ἡμῖν προσβάλλει καὶ καταμαραίνει ἢ ἐπίβουλος ἡδυπάθεια. Ἡ μελωδία τὴν διατρύπῃ ὡς βελόνη χαλυβδίνη, τὴν θανατόνει δι' ἀσφυξίας ὑπὸ τὸ ἄρωμα, τὸ ὁποῖον ἀναπνέει ἐρωτικῶς, καὶ τὴν τυφλάνει διὰ τοῦ φωτός ὅπου ἀρέσκειται νὰ παίξῃ. Ἡ μουσικὴ ἄρα τῇ ἐπιβάλλει εἶδος τι μαρτυρίου ἡδυπαθοῦς, τῶσφ μᾶλλον ἀνθρώπου μεθ' ὅσης μείζονος εὐτυχίας τὸ δέχεται ἡ ψυχὴ. Ἀντὶ νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ νὰ ὀχυρώσῃ τὴν ψυχὴν, ἡ μουσικὴ τὴν ἐκνευρίζει, τὴν ἐξασθενίζει ὡς ἡδυπάθεια, παρατεινομένη ἀφρόνας, παραλύει τὸ σῶμα· ἀλλὰ καὶ προξενεῖ ἄλλο τι πλεόν, τὴν ῥυπαίνει· διότι, προσβάλλουσα τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ἡμῶν ὑπαρξίν μέχρι θεμελιῶν, ἀνακυκᾷ ὀλόκληρον αὐτῶν τὴν στοιχειώδη σύστασιν, ἀφ' ἧς ἐκλιθιόμενος ἀναβλύζει περίξ ὁ κρύφιος ῥύπος· ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν, ὡς εἰπεῖν, κατακλύζεται ἀπὸ τῶν σαρκικῶν βαντισμάτων ὅσων ἡ μουσικὴ προκαλεῖ τὸν ἀναβρασμόν. Καὶ ἡ ζύμωσις αὐτῆ τοῦ ὕλισμοῦ μᾶς ἀπατᾷ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀξίας τῆς μουσικῆς. Ἐπειδὴ ἅπασαι αἱ πηγαὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν ταρασσονται καὶ θολοῦνται πιστεύομεν ἑαυτοὺς εὐγενεστέρους καὶ κρείττονας. Ἐπειδὴ ὅλαι αἱ δυνάμεις τῆς σαρκὸς ἡμῶν τυγχάνουσι διηγερμέναι, πιστεύο-

μεν ἑαυτοὺς ἀγιοτέρους. Πιστεύομεν τὴν ψυχὴν μᾶλλον ἀπληλαγμένην τοῦ σώματος, ὅτε κυρίως αὐτὴ ὑπέκει· αὐτῷ δίκην αἰχμαλώτου. Ἰδοὺ ἡ καταχθόνιος τρόντι διαπλάνησις ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς μουσικῆς.

Ὅτε ὁ Ἀσμοδαῖος ἀπελευθερώθη τῆς ὑελίνου αὐτοῦ φυλακῆς, ὑπὸ τοῦ φοιτητοῦ Δὸν Κλεόφα Ζαμβούλλου, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας αὐτῆς, τὸν περιήγαγεν εἰς τὸ διασκεδαστικώτατον καὶ μελαγχολικώτατον θέαμα· ἀνύψωσε ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν τῆς Μαδρίτης, καὶ τῷ κατέδειξε τὸν ἀνθρώπινον βίον εἰς ὄλον τὸν κυνισμόν του καὶ εἰς ὄλην τὴν ἀσχημίαν του. Πολλὰκις ὠνειρεύθη ἐγὼ ἄλλο θέαμα πολὺ περιεργότερον καὶ μᾶλλον συγκινητικόν, κυρίως δὲ ἤπτον χυδαῖον ἢ ἐκεῖνο... Ἄ! ἐάν τις ἄγγελος παντοδύναμος ἤνοιγεν ὅλα τὰ κρανία τῶν θητῶν καὶ κατεδείκνυε φανερῶς τὸν βρασμόν ὅστις ταρασσεῖ πάντα ἐγκέφαλον! ἐσκέφθη ἐνίοτε ἄφωνος, ὅτε ἠκροώμην τὰ ἔργα τῆς νεωτέρας μουσικῆς. Ἰδοὺ τί θὰ ἐκοπτεν ἅπαξ διὰ παντὸς τὸ ζήτημα, ἐάν ἡ μουσικὴ ἦναι τέχνη διαφθεύουσα ἢ ἠθικοποιουσα κατὰ τὴν νεωτέραν ἔκφρασιν. Θὰ ἐβλέπομεν ὁποῖα ἐστὶν ἡ φύσις τῶν ὀνειρῶν, ἅτινα ὀνειρεύονται αἱ ψυχαὶ αὐταί, καὶ πρὸς ποῖα ἀντικείμενα τείνουσιν αἱ φλογεραὶ αὐτῶν ἐπιθυμίαι. Ὅποιον περιεργον θέαμα πλήρες λαμπρᾶς καὶ ἀμφιβόλου ποιήσεως! Ἀληθῆς μουσικὴ θ' ἀπεδεικνύετο τότε ἐκείνη, ἣν ἀποτελοῦσιν ὅλαι αἱ ψυχαὶ αἱ συγκινοῦμεναι ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας, βυθιζόμεναι εἰς τὰ ὄνειρά των πλεόν ἢ ὅσον βυθίζονται οἱ πίνοντες τὸ ὄπιον, καὶ ταρασσόμενοι ὑπὸ φρενηλασίας παθητικῆς πλεόν ἢ Δερβίσαι περιδινόμενοι.

Ἰδὲ καλεῖτερον. Αὐτῇ, φέρ' εἰπεῖν, φαίνεται μεθυσμένη ἀπὸ τοὺς ἤχους. Ἐπὶ πρῶτον τὸ μαγικὸν ὕγρον τῆς ἀρμονίας· ἀλλὰ μετὰ τινος στιγμᾶς ἠσθάνθη τὴν θέλησίν τῆς θνήσκουσας, καὶ δὲν ἔχει πλεόν τὴν δύναμιν νὰ διευθύνῃ τοὺς ῥεμβασμούς τῆς. Παρελύθη καθ' ἑαυτὴν καὶ τώρα κοιμᾶται ὑπνον βαρὺν καὶ βαθύν. Ἐκ διαλειμμάτων, ἀναστρέφεται ἀγωνιώσας, κινεῖται ἅπαξ, καὶ τῇ ἐκκενύουσι ῥεμβώδεις τινὲς λέξεις ὅμοιαι πρὸς τοὺς διακοπτομένους λόγους τοῦ ὑπνώττοντος. Ἐκείνη τιμωρεῖται διὰ τῆς μετανοίας, μετανοίας οὐδὲως μετεχούσης τοῦ θείου, σοὶ τὸ βεβαιῶν, καὶ ἦτις δὲν θὰ τῇ ἀνοίξῃ τὰς θύρας τοῦ οὐρανοῦ. Μετανοεῖ διότι ἀφῆκε νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτῆς ἡδυπάθειαι τινες, διότι ἀπέκρουσε πειρασμούς, διότι κατέστειλεν ἐπιθυμίας. Ποθεῖ τοὺς κινδύνους ἀφ' ὧν ἐσώθη, καὶ

σκέπτεται ἐν πικρίᾳ ὅτι βεβαίως παρήλθον ἀνεπιστρέπτι. Ἰδοὺ πῶς μελαγχολεῖ ὡς ἄγγελος φωτός ὅστις μετὰ τὴν ἀμετάκλητον πτώσιν τοῦ Ἑωσφόρου, θὰ ἐθλίβετο μὴ συμμετασχῶν τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀνταρτίας.

Ἡ ἄλλη αὐτῇ τρεμουλιάζει ὡς φῶς ἐγγὺς τῆς δύσεώς του, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ φλόξ μεγαθύνεται στιγμιαίως καὶ ἀναφρίπτεται ὀρηκτικῆ καὶ λαμπρᾶ, ἔπειτα καταπίπτει αἰφνης καὶ ἔρπει ἐκτεινομένη ὡσεὶ ζητούσα τὸ ἐλλείπον στοιχεῖον τῆς τροφῆς τῆς. Τὸ τρεμουλιασμᾶ τῆς εἶναι ἡ ἀγωνία τῆς τελευταίας πάλης δι' ἧς μάχεται καθ' ἑαυτῆς. Ἡ μουσικὴ τὴν ἐστέρησεν ὀλοκλήρως τῶν θραστικῶν αὐτῆς δυνάμεων. Καὶ τώρα ἔρχεται ὁ πειρασμὸς μέλλων νὰ τὴν εὐρῆ ὄλος ἄμαχον. Εἰς τὴν ἄλλην αὐτῆν ἦτις φαίνεται ἐκπληκτος καὶ ἀνήσυχος, τὰ πνεύματα τοῦ ἤχου ἐβρύσαν ἀρτίως ὡς αἱ μάγισσαι εἰς τὸν Μακβέθ, λόγια μαντικᾶ, καὶ αἰσθάνεται γεννωμένης ἐν ἑαυτῇ ἐπιθυμίας τέως ἀγνώστους. Παραλείπω δὲ, χαριζόμενός σοι, ὅλας τὰς ἀλλοκότους φαντασίας, μωρὰς, ἢ κακούργους, αἵτινες διαπερῶσιν ὡς λάμπεις πρόδρομοι τῆς ἀφροσύνης, ὅλας τὰς κεφαλὰς ἐκείνας τὰς παραδιδόμενας διὰ τῆς μουσικῆς εἰς τὸν δαίμονα τοῦ ῥεμβασμοῦ. Ἡρώτας σὺ, πόσοι ἀνθρώποι ἐξέρχονται ἀπὸ αἰθούσης μουσουργικῆς πεφλογοισμένοι διὰ σκέψεων γενναίων, τὰς ὁποίας ἄλλως ποτὲ δὲν θὰ ἠνύσουν, πόσοι κατεκτήθησαν ὑπὲρ τοῦ ἠθικῶς ἀγαθοῦ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἀρμονίας... ἀναστρέψω τὴν ἐρώτησίν σου, καὶ σ' ἐρωτῶ κ' ἐγώ. Βιζεύεις πόσοι τῶν εἰσελθόντων μὲ ψυχὴν ἀγνήν, ἐξήλθον τώρα προητομασμένοι καὶ ὄρμιοι διὰ τὸ ἀμάρτημα; Πολλοὶ πρότερον εὐτυχεῖς, ἀπῆλθον φέροντες τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου ἐν τῇ καρδίᾳ. Ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ λησμονήσουν, ἐνθιμήθησαν, καὶ ἠσθάνθησαν ἀνοιγομένης τὰς οὐλὰς αὐτῶν, καὶ ὅσοι ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῶν, τούναντίον ἔπιον τὸ ὕδωρ τῆς Λήθης καὶ ἀπεκοιμήθησαν εἰς ὄνειρα ἐγκληματικά.

(Ἐπεται συνέχεια).

EMILE MONTEGUT.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἡ ΑΓΝΩΣΤΟΣ.

Α'.

Δὲν θέλω κόρην ἄπειρον τοῦ ἔρωτος, δὲν θέλω
Δὲν θέλω ἐθωότητα δειλῆν, ἐρρωθιστῶν.

Εἶν' εὐκόλον εἰς ἄπειρον καρδίαν ν' ἀνατέλλω,
Λατρεύουσαν τὸ ἄδελον, τὸ ἄγνωστον ἐρώσαν...

Ποτὲ γενναῖος μαχητῆς ἀπλούς δὲν φονεῖει·
Ψυχραίνει νίκη εὐκόλος τὴν εὐγενῆ ἀνδρίαν.
Ζητεῖ λυσώδη συμπλοκὴν, ζητεῖ νὰ κινδυνεύῃ,
Καὶ ἰσχυροῦ πολεμιστοῦ νὰ σχίξῃ τὴν καρδίαν!

Κ' ἐγὼ ἐδέχθην φίλημα ἀπὸ ψυχῆν παρθένον,
Κ' ἤκουσα στόνον συμπαθῆ νεάνιδος ἀγίας,
Ἄλλὰ τὸ φίλημα μὲ πῦρ δὲν ἦτο μεμιγμένον,
Οὐδ' ἦτο στόνος ἔρωτος ὁ στόνος τῆς δειλίας...

Τοιοῦτος ἔρωτος παιδιὰ ἀγάπης θεωρεῖται,
Καλεῖται περιέργεια, ἀνυπομονησία...
Καλεῖται ὅτι θέλετε, ἀλλ' ἔρωτος δὲν καλεῖται·
— Ἡ προανάκρουσις ποτὲ δὲν εἶναι ἀρμονία! —

"ὦ! ὅσοι τὸ ἐρόθημα ποθοῦν τὸ τετριμμένον,
Εἰς τὸ γυμνάσιον αὐτὸ τοῦ ἔρωτος τοὺς στέλλω.
"Ἄς λάθουν ἄλλοι φίλημα ἀπὸ ἀγνήν παρθένον·
Ἐμὲ, τοιοῦτον φίλημα κουράζει — δὲν τὸ θέλω! —

Θέλω ψυχὴν ἡμιθανῆ, ψυχὴν καταβληθεῖσαν,
Τὸ πᾶν ἰδοῦσαν καὶ οὐδὲν μὴ ἔχουσαν νὰ μάθῃ,
Καρδίαν ἀμαρτήσαν, καρδίαν τεφρωθεῖσαν,
Γνωρίζουσαν τί ἔπαθε, καὶ... θέλουσαν νὰ πάθῃ...

Θέλω καρδίαν ζήτασαν ταχύτερον, πεσοῦσαν
Νὰ τὴν ἐγείρω, κ' εἰς νεκρῶν ψυχῆν νὰ ἐμφυσήσω.
Καρδίαν φθινοπωρινήν, ζῶν φλογοβροῦσαν,
Καὶ πεπτωκότα ἄγγελον ποθῶ νὰ ἐλεήσω...

Τοιοῦτος εἶμαι· προτιμῶ τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας,
Τὸ πίπτον φύλλον, καὶ οὐχὶ ναρκίσσους, μυρσάλλους,
Ἄπὸ τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς, τοὺς θύοντας ἀστέρους,
Καὶ προτιμῶ ἓνα νεκρὸν ἀπὸ τοὺς ζῶντας ὄλους!

Β'.

Ναί· εἶναι ῥέον δάκρυον ἐλέους ἡ ψυχὴ μου,
Εἶναι τοῦ πόνου ἀδελφῆ εἰς τῆς ζωῆς τὴν πάλην,
Εἶναι μνημεῖον εὐσεβῆς τῆς τέφρας ἡ ζωὴ μου,
Συνάξον φύλλα ἐρρωθῆ εἰς τὴν ἀνεμοζάλην...

Ἐκείνην ἦν ἐπιζητῶ, τὴν ἄγνωστον ἐκείνην,
Ἐκείνην ἦν ἠγάπησα χωρὶς νὰ τὴν γνωρίσω,
Ἦν ἔπλασα ἀπὸ πυρᾶν, καὶ τέφραν, καὶ ὄδινον,
Εἰς ποῖον νέον Γολγοθᾶ τῆς γῆς θὰ τὴν ζητήσω;

"ὦ, νὰ τὴν ἰδῶ ἄφωνον καὶ εἰς σταυρὸν ἐπάνω,
Νὰ τὴν ἰδῶ ἐκπνεύουσαν καὶ νὰ τὴν προσκυνήσω,
Μὲ σέβας τῆς καρδίας τῆς τὸ πτώμα νὰ θερμάνω,
Κ' ἴσως μὲ τῆς ἀγάπης μου τὸ πῦρ τὴν ἀναστήσω!

"Ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκειται, ἡ μοῖρα ἂν θελήσῃ
Τοὺς στίχους τούτους συμπαθῶς ποτὲ νὰ ἀναγνώσῃ,
Ἐμπρὸς μου μόνον ἂς φανῇ καὶ θέλω τὴν γνωρίσει,
Καὶ θέλω μὲ τὴν κόνιν τῆς τὴν κόνιν μου ἐνώσει!

Πλὴν ἂν τὴν ἀγνωστον αὐτὴν δὲν ἔπλασεν ἡ μοῖρα,
Ἐάν δὲν τὴν ἐφώτισεν ὁ ἥλιος ἀκόμα,
Δὲν βλάπτει! μόνος μὲ αὐτὴν τὴν ἔπλασα τὴν χεῖρα,
Ἐκ λάβας ὡς τὴν ἠθέλον καὶ ὄχι ἀπὸ χῶμα . . .

Γ.

Μὲ Βύρωνος τὴν ἔπλασα γογγύζουσαν καρδίαν,
Καθὼς τὴν Σάνδην ἔμπλεον ὀργῆς καὶ ἀθείας,
Τῆς ἔθωκα τὴν σκοτεινὴν τοῦ Δάντου φαντασίαν,
Καὶ τῆς ἐχάρισα τὸ πᾶν . . . ἐκτός τῆς εὐτυχίας.

Ὅτε τὴν νύκτα ἀγρυπνῶ εἰς τὴν ἀκτὴν φεμῶδης,
Τὴν βλέπω ἀναθούσαν ἀπὸ τὸ μαῦρον κύμα,
Μὲ προσκαλεῖ πλησίον τῆς λευκῆ καὶ ὀμιγλώδης,
Κ' ἔπειτα πάλιν χάνεται εἰς τὸ ὑγρὸν τῆς μνήμα!

Ἰεροφάντην τῶν νεκρῶν μ' ἴτεον ἀπειρημένην,
Τὴν βλέπω τὰ μεσάνυχτα εἰς γῆν κοιμητηρίων,
Μέτωπον κλίνουσαν ὠχρὸν εἰς στήλην συντριμμένην,
Νὰ μοῦ δεικνύῃ κατηφῆς λιημονητὴν μνημεῖον . . .

Τὴν βλέπω μὲ τὴν κάθυρον πετώσαν τρικυμίαν,
Τὴν βλέπω μὲ τὰ σύννεφα νὰ σχίζῃ τοὺς ἀέρας,
Τὴν βλέπω εἰς τὴν κόλασιν, κ' εἰς ταύτην τὴν καρδίαν,
Παντοῦ τὴν βλέπω, πλὴν ποτὲ εἰς τοὺς χρυσοὺς ἀθέ-
[ρας . . .

Ὡ, τὴν ἀγνωστον αὐτὴν, φεμῶδη ἑρωμένην,
Πολλάκις μὲ ἀκούσιον τὴν ἀνεῖζω τρόμον,
Ἐντός δρυμῶν σκοτεινῶν βαδίζουσαν θλιμμένην,
Καὶ φύλλα φθινοπωρινὰ πατώσαν εἰς τὸν ὄρμον!

Πολλάκις ἔρχεται αὐτὴ εἰς τὸ ψυχρὸν μου δῶμα,
Κύπτει, καὶ εἰς τὸ στήθος μου τὴν κεφαλὴν σπινθίζει,
Μὲ δίδει φίλημα νεκρᾶς καὶ κρῖον εἰς τὸ στόμα,
Καὶ « ἤλα!» μ' ἐπικήθειον φωνὴν μοῦ ψιθυρίζει!

Καὶ φεῖγεται, κ' ἐπανερχεται μὲ κάθυρον μανδύαν,
Μὲ λέγει « μίαν μετὰ σοῦ στιγμὴν νὰ μείνω μέλλω »
» Ἀπηθρομένη ἔρχομαι ἀπὸ τὴν τρικυμίαν,
» Μ' ἐπάγωσεν ἡ θέλλα, νὰ μ' ἀναπαύσῃς θέλω . . .

Εἰσεύρω, δίδει θάνατον τοιαύτη ἑρωμένη,
Τοιοῦτος ἔρωσ, ἐννοῶ, συντριβίει τὴν καρδίαν.
Ἄλλὰ τὸν ἄδην προτιμᾷ καρδία κολασμένη,
Ἄπὸ τῆς μονοτονίας τῆς ἑδῆ τὴν ἡσυχίαν!

Μακρὰν, μακρὰν ἀπὸ ἐμὲ σεμνότοιοι παρθένοι!
Ἄφ' οὗτος δὲν σὰς ἀγαπῶ, νὰ ἀγαπῶ ἀρχίζω . . .
Εἰς τῆς κολάσεως τὸ πῦρ ἐκείνη μὲ προσμένει,
Τὸν οὐρανὸν σὰς τὸν ψευδῆ ἐγὼ δὲν τὸν ἀξίζω!
(Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ
1860.) ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ.*

* Ὁ συνεργάτης ποιητῆς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ θέλῃ ὑπὸ τὴν μετρίφρονα τῆς Μ α ρ ί α ς ψευδωνυμίαν τῆς Χρυσαλλίδος τοὺς ἀναγνώστας, ἀλλὰ φιλικὴ ἐφημερὶς ἀπεκάλυψε τοῦ ποιητοῦ τὸ ὄνομα καὶ διέλυσε ταχέως τὸ γόητρον. Ἄλλως τε ἡ ψευδωνυμία δὲν εἶχεν ἀπατήρει πολλούς, διότι στίχοι ὡς οἱ τοῦ Κυρίου Ἀχιλλέως Παράσχου προδίδουσαν εὐκόλως τοῦ ποιητοῦ τὸ ὄνομα Σ. Δ.

Η ΜΟΥΣΑ ΨΩΜΟΖΗΤΙΣ.

Ἄπὸ τοῦ θεοῦ Παρνασσῶ τὰ ἱερὰ τεμένη
Ἡ Μοῦσα τῆς ποιήσεως κατέθη ψωμοζήτησις,
Ἐκράτει δίσκον κ' ἔφαλλε ὠγρὰ καὶ λυπημένην,
Τίς οἶδε ποῖον τέκνον τῆς ἐπίνει ἡ ψυχῆ τῆς . . .

Φεῦ! ὄνομα δὲν ἔφαλλον ἀσήμαντον ἡ ξένου,
Ἄν ξένοι καὶ ἀνάλητοι οἱ θεαταὶ εἰσῶν·
— « Ὁ Ποιητῆς, ἀνέκραξε, τοῦ Περιπλανωμένου,
» Πένης καὶ εἰς ἀφάνειαν ἐκπνέει μετ' ὀλίγον! . . .
» Ὡ! βίψατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὄβολόν τῆς χήρας
» Διὰ τὸν πρῶτον ψάλλτην σὰς καὶ μάρτυρα τῆς λύρας.»

II.

» Τὰς χεῖρας δὲν ἐμόλυνεν εἰς ἔργα μαιφρόνα·
Οὐδεὶς τὸν εἶδε νὰ κτυπᾷ τῶν θνητῶν τὰς θύρας·
Ἐξῆσε ψάλλον τὸν λαμπρὸν τοῦ ἔθνους σὰς ἀγῶνα,
Καὶ ἀποθνήσκει ἐνδοξον ἀπόπαιδον τῆς Μοῖρας.
Ἐπὶ τοῦ Κόσμου, δυστυχῆς, ἐάν δὲν ἡγαπήθη,
Ἄν σθυνομένην ἔβλεπεν ἐκάστην του ἐλπίδα,
Παρηγορίαν εὕρισκεν εἰς τὰ ἀπλά του ἦθη,
Κ' ἐξεδικεῖτο εὐγενῶς λατρείων τὴν Πατρίδα.
» Ὡ! βίψατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὄβολόν τῆς χήρας
» Διὰ τὸν ἐξιμνήσαντα τοῦ ἔθνους τοὺς σωτήρας.»

III.

» Ὅπταν τῆς Πατρίδος σὰς ἀσπάρττον τὰ στήθη
Τῶν τυφλωμένων τῆς υἱῶν ἡ ἔρις καὶ τὰ πάθη,
Ὅπταν τὴν ἔλθοισεν τῶν Βαυαρῶν τὰ πλήθη
Πρῶτος αὐτὸς πολέμιτῆς ἀδάμαστος ἐστάθη.
Μὲ Γρουενολίον χολῆν, μὲ εἶλη Ἀρχιλόγου,
Καὶ μὲ δρακόντων μάλιστα μαστίζων τὴν κακίαν,
Ἐπλήγωσε τὴν βέβηλον κακίαν τοῦ ἐνόγου,
Καὶ ὕμνησε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν Ἐλευθερίαν.
» Ὡ! βίψατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὄβολόν τῆς χήρας,
» Διὰ τὸν ἀποθνήσκοντα πατέρα τῆς σατύρας.»

IV.

» Ἐπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν σὰς ἔβλεγ' ἡ φωνὴ του,
Κ' ἐθέρμαινον τὰ στήθη σὰς οἱ φλογεροὶ τοῦ στίχου·
Καθ' ἣν μὲ βῆμα βίαιον φυγάδος, ἡ πλανήτου,
Ἐθελοντῆς κατάδικος ἔς τὰ ξένα ἐδυστάγει! . . .
Ἐπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἀνίσχυρος καὶ μόνος . . .
Φιλιππικὸς εἰς ἔρημον ἔφροντοφώνει Πνύκα
Ἦ μ' ἐν πικρὸν μεϊδιάμα, μ' ἐν ἔσμα ἀηδόνος
Παλαίον πρὸς τὸν Ὄθωνα τὸν Ὄθωνα ἐνίκα.
» Ὡ! βίψατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὄβολόν τῆς χήρας,
» Διὰ τὰς ἄλλοι' ἔλαβεν ἀλύσεις εἰς τὰς χεῖρας.»

V.

» Ἄν ἀποθάνῃ ἀκλαυστος κατάραν δὲν ὁ ἀρετῆς·
Ὁ ἐμπνευσμένος ποιητῆς μνησικάκακος δὲν εἶναι·
Ὅπου ταρῆ ὁ νάρκισσος κ' ἡ πόα θὰ ἀνθήσῃ,
Καὶ θὰ τὸν κλαίουσιν ἐν σιγῇ αἱ εὐσομοὶ μυστίνας.
Ἄλλ' οὗτος ἦτον ἀηδὼν, μετὰ αἰῶνας πένθους·
Τῆς νέας μας ποιήσεως τὸ πρῶτον ἔαρ ἦτον·
Ἄς κλίνη μόνον δι' αὐτὸ ἐνώπιόν του ἔνθους
Ἦὰς μετ' αὐτὸν ἂν καὶ αὐτοῦ τῆς μούσης λάτρης κρείττων.
» Ὡ! βίψατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὄβολόν τῆς χήρας,
» Διὰ τὰς πρώτας ἀπαρχὰς τῆς προσφιλοῦς σὰς λύρας.»

VI.

» Ὅταν τὸ ἔαρ τῶν ἐθνῶν ἡ δόξα ἐπιστέρει,
Ἐνθουσιῶν ὁ ποιητῆς διὰ τὴν δόξαν ψάλλει;

Θερμὸς ὡς φλογερὸς κρατῆρ, ἀθῶος ὡς τὰ βρέφη,
Συμβαίνει πλὴν νὰ μαρτυρῆ ἔνιός' ἐν ᾧ θάλλει.
Ἀσημονημένος τήκεται ἐν ταπεινῇ γωνίᾳ,
Καὶ ὡς λαμπὰς νεκρῶσιμος ἐν παραβύσῳ σβύνει,
Καὶ πρὶν τὸν στέψη ἡ Τιμὴ καὶ ἡ Ἀθανασία
Τὸν φαρμακεύ' ἡ ἔνδεια καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη!
» Ὡ! βίψατ' εἰς τὸν δίσκον μου τὸν ὄβολόν τῆς χήρας
» Διὰ τὸν Βάρδον Ἑλληνα τὸ παίγιον τῆς Μοῖρας.»

VII.

Τοιαῦτα ἔλεγ' ἡ σεμνὴ τοῦ Παρνασσῶ παρθένοσ,
Καὶ δάκρυ ἀδαμάντινον τὸ ὄμμα τῆς θόλονει·
Οὗτος εἰς ῥόδου πέταλον ζέφυρος μυρωμένος
Εἰς ἓνα θρόμβον διαυγῆ τὴν ὄρσον συνενώνει.
Ἀίφνης ῥυτιδομέτωπος τῆς ἀπεκρίθη γέρον·
— « Γενναῖα κόρη! εἰς τὴν γῆν τῶν Ἀθηνῶν τί πλάττεις;
» Ἐδῶ, πικρὸν μεϊδιάμα ἐπὶ τὰ χεῖλη φέρων
» Τὸ κώνειον κατέπιεν Φωκίων καὶ Σωκράτης . . .
» Ὁ Ἕλληνας ζώντας δὲν τιμᾷ τοὺς φίλους καὶ σωτήρας,
» Πλὴν δίδει μετὰ θάνατον τὸ τάλαντον τῆς χήρας.»

Θ. Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ Λουτεκία τρώγει ὡς ὁ Κρόνος, τὰ τέκνα τῆς
καὶ μὲν δὲν τὰ τρώγει, ἀλλὰ τὰ φονεύει, ἰδοὺ ἡ
μόνη διαφορὰ. Πόσαι γυναῖκες θελκτικαί, ἄγγε-
λοι συνάμα καὶ δαίμονες, βασίλισσαι τοῦ συρμοῦ,
ἐπιβάλλουσαι τὰς ὀρεξεις καὶ ἰδιοτροπίας των εἰς
ὀλόκληρον κοινωνίαν, δύνανται νὰ λέγωσι πρὸς ἑαυ-
τάς, ἐπὶ τῆς στρωμνῆς τῆς ὀδύνης, βλέπουσαι κατὰ
τὸ ἔαρ τοῦ βίου, τὸν θάνατον προσεγγίζοντα μὲ
βῆμα ταχύ. Οἱ Παρίσιοι μοὶ ἔδωκαν τὸ σκῆπτρον,
οἱ Παρίσιοι μοὶ δίδουν τὸν θάνατον! Τρισευ-
δαίμονες δὲ ἀκόμη αὐταὶ ὅταν ἀμέσως εἰς τὸν θά-
νατον καταλήγῃ ἡ ἐφήμερος βασιλεία των, διότι
πολλάκις συμβαίνει ἡ αὐτὴ ἐκείνη χεῖρ ἧτις ἐξε-
φύλλισε δυσεῦρετα ἄνθη καὶ συνέστρεψεν ἀμελῶς
πολύτιμα τρίχαπτα, νὰ ἐκτείνεται ματαιῶς διὰ
νὰ λάθῃ ἄρτον ξηρόν. Πεπροικισμένα μὲ ὅλα τὰ
θελγητρὰ καὶ μὲ ὅλας τὰς χάριτας, ἀληθῆ ἐντρο-
φήματα τῆς φαντασίας δημιουργηθέντα ὑπὸ τοῦ
υπερφουδὸς καλλιτέχου ἐν ὧρα καλλιτεχνικῆς δια-
θέσεως, ἔρχονται ἀγνωστον πόθεν, ἐπιβάλλονται,
διεγείρουσι περὶ αὐτὰς θαυμασμὸν ἢ σκάνδαλον,
προξενοδοῖσι πλειότερα δάκρυα ἢ χαρὰς, καταστρέ-
φουσι καταστρεφόμεναι, ἔπειτα δὲ αἰφνιδίως ἐξαφα-
νίζονται ὡς φωτεινὰ μετέωρα χωρὶς νὰ ἀφίσουν
οὐδὲν ἴχνος τῆς διαβάσεως των.

. . . Μία ὁμοῦς ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα τῶν ἄλ-
λων μέγας καλλιτέχνης διαιώνισε διὰ τῆς γραφί-
δος του τὴν τόσον ἡδυπαθῆ καὶ εὐγενῆ συνάμα
καλλονὴν τῆς ὁ Vidal μετεποίησε τὴν ὠραίαν
ἐκείνην κεφαλὴν ἧτις εἶχε φέροι τόσους ἀδάμαντας
εἰς κεφαλὴν οὐρανοῦ κάλλους, ἀγνόητος ἀγγελι-
κῆς, χάριτος θαυμασίας, καὶ ἀφότου ἡ θεὰ ἐκείνη
ἀπέθανε, δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ἰχνογραφήσῃ γυναι-
κας τῆς αὐτῆς τάξεως, καθότι δι' ἐκείνην μόνην
εἶχε κάμει ἐξαιρέσει, τοσοῦτον συντελέσασαν εἰς
τὴν ἀρτιγενῆ φήμην τοῦ ζωγράφου καὶ εἰς τὴν τοῦ
πρωτοτύπου. Τὸν θάνατόν τῆς ἐθρήνησεν εἰς ποιη-
τικῆς διὰ συγκινητικῶν στίχων καὶ νομίζω ὅτι αὐτοὶ
ἦσαν οἱ πρῶτοί του στίχοι, καθότι ἦτο τότε εἰκο-
σαετῆς νεανίας. Ἐπειτα ἐξιστόρησεν εἰς διαπύρους
σελίδας τὸν πλήρη λαμπρότητος ἄμα καὶ πικρίας
βίον τῆς, ἐξ οὗ τέλος ἠντλησεν ὑπόθεσιν δράματος
χειροκροτηθέντος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ θεάτρα τοῦ κό-
σμου, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἔρωσ ἐνέπνευε τοῦ ποιητοῦ τὸν
κάλαμον, τὸ ποίημά του ἐγένετο ἀριστούργημα.
Ἄλλος πάλιν ποιητῆς, ὁ βασιλεὺς τοῦ μυθιστορήμα-
τος καὶ τῆς σκηνῆς, ὁ γόνιμος ἐκεῖνος νοδὸς ὅστις ἐν
διαστήματι πέντε ἡμερῶν συνθέτει μέγα δράμα εἰς
γλώσσῃ ἄλλην παρὰ τὴν ἰδικήν του, ὠμίλησε καὶ
οὗτος περὶ αὐτῆς μὲ τὸ θέλγητρον ἐκεῖνο καὶ τὴν
ζωηρότητα τῶν ὁποίων αὐτὸς μόνος κατέχει τὸ
μυστήριον. Τοσοῦτον ἡ γυνὴ ἐκείνη ὑπῆρξεν ὠραία
καὶ θελκτικῆ, τοσοῦτον ὑψηλόφρων καὶ εὐγενῆς καὶ
εἰς αὐτὴν τῆς τὴν πτώσιν. Καὶ λησμονῶ τὸν ἡγε-
μόνα τῆς ἐπιφυλλίδος, τὸν Νέστορα τῆς Παρισινῆς
κριτικῆς, τὸν ἐπιδέξιον συγγραφέα ὅστις λέγει τὰ
ὠραιότερα πράγματα μὲ τὸν ἀφελέστερον τρόπον,
χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι τὰ λέγει. Ἀλλὰ τίς δὲν ἀνε-
γνώσκει τὰς λαμπρὰς σελίδας τὰς ὁποίας ὁ Janin
ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Μαγδαληνὴν ταύτην, ὠραιότε-
ραν ἴσως καὶ τῆς τοῦ Τιτιανῶ. Τέλος ὁ ἐνδο-
ξος συγγραφεὺς τοῦ Rigoletto διὰ φθόγγων κηλούν-
των τὴν ἀκοήν καὶ θιγόντων ἀμέσως τὴν καρδίαν,
κατέστησε γνωστοτέραν ἀκόμη τὴν χαριστάτην
νεάνιδα, ἧτις εἰς τὸ συμπόσιον τῆς ζωῆς, ἀτυχῆς
συνδαιτυμῶν ἐπὶ προώρως τὴν ἡδυπαθειαν εἰς τὴν
δηλητηριασμένην κήλυκα τῶν ἡδονῶν. Ἀλλὰ διατί
ἡ ἐξαιρέσει αὐτὴ ὑπὲρ αὐτῆς, ἐνῶ τόσαι ἄλλαι διε-
πέρασαν τὸν παρισινὸν ὀρίζοντα χωρὶς νὰ ἀφήσω-
σιν ὀπισθὲν των καμμίαν φωτεινὴν αὐλακα; Διότι
ὁ ἔρωσ κατῆγάγεσε τὰς τελευταίας τῆς ἡμέρας καὶ
ὁ ἔρωσ ἐξευγενίζει τὰς πιπτούσας.

Ὁ θάνατός τῆς ὑπῆρξε μέγα συμβᾶν καὶ δι' αὐ-
τοὺς τοὺς Παρίσιους, τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀδακρον πό-

λιν. Οί Παρίσιοι ὄφειλον βεβαίως τὴν ἔκφρασιν ταύτην τῆς θλίψεως εἰς ἐκείνην ἥτις τοσάκις εἶχε καταυγάσει μὲ ἐν ἡδυπαθῆς τῆς βλέμμα τὰς λαμπρότερας ἑορτάς, διότι πάντοτε ἡ παρουσία τῆς ἦτον ὡς μαγευτικὴ τις ἐμφάνισις ὅσοι δὲν τὴν ἐγνώριζον ἔλεγον, ὅταν τὴν ἔδλεπον διαβαίνουσαν «*Ἰδοὺ μία δοῦκισσα.*»

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν τελευταίαν τῆς, ἠνοιγετο ἡ θύρα τῆς οἰκίας τῆς τὴν ὁποίαν ὁ θάνατος εἶχε κλείσει, καὶ ὅπου τὰ πάντα ἀνῆγγελλον ἀκόμη τὴν ζωὴν. Πᾶν ἐπιπλον τοῦ πολυτελοῦς ἐκείνου οἰκῆματος τὸ ὁποῖον ὁ ἔρωσ εἶχε τοσάκις φωτίσει μὲ τὰς εὐθύμους λάμψεις του εὕρισκετο ἐν τάξει καὶ εἰς τὴν θέσιν του ἡ κλίνη, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχεν ἀποθάνει, ἦτο μόλις πεπισμένη, ἀλλὰ παρίστα θλιβεράν θέαν καὶ ὠμοίαιζε φωλεὰν ἀνευρισκομένην ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος εἰς τὰ βάθη τῶν δασῶν. Παρὰ τὸ προσκεφάλαιον κάθισμα τι διετῆρει ἀκόμη τὰ ἴχνη τῶν γονάτων τοῦ ἀνθρώπου ὅστις εἶχε κλείσει τὰ βλέφαρά τῆς. Τὸ ἀρχαῖον ὠρολόγιον, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ὅπερ εἶχε σημάνει τὰς ὥρας διὰ τὴν Κυρίαν Pompadour καὶ τὴν Κυρίαν Dubarry ἐξήκολούθει, τὸ ἀνάληπτον! νὰ δεικνύη τὴν ὥραν τῆς ζωῆς, ἀφοῦ ἐσήμανε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου! Τὸ κλειδοκύμβαλον, ἀνοικτὸν ἀκόμη, ἐφαίνετο ἐπιαντικῶν ἀπὸ τὴν τελευταίαν μελωδίαν, ἀπὸ τὸν τελευταῖον φθόγγον τῆς ζωῆς. Οἱ ἀργυροὶ κροστάται ἐφερον πάντοτε τὰ κηρία τὰ ἐτοιμασθέντα διὰ τὴν τελευταίαν ἐσπερινὴν συνομιλίαν καὶ ἐφαίνοντο ὅτι διαταγὴν μόνον περιέμενον διὰ νὰ διαχύσῃ τὸ φῶς των εἰς τὸ δωμάτιον. Τὰ πτηνὰ ἐκελάδου εἰς τὸ χρυσὸν κλωβίον των τὰ ἐρωτικά αὐτῶν ἄσματα ὡς καὶ πρότερον μόνον τὸ ῥόδον τὸ ἀειθαλές καὶ ἡ διαρκὴς ἐρείκη ἀντεμάχοντο ἐντὸς κομφῶν γαστρῶν πρὸς τὸν θάνατον ὅστις ἤρχετο νὰ μαράνη αὐτὰ, δι' ἔλλειψιν ὀλίγου ὕδατος, ὡς εἶχε μαράνει τὴν συμπαθῆ αὐτῶν προστάτριαν δι' ἔλλειψιν ὀλίγης εὐτυχίας καὶ ἐλπίδος.

«*Ἦκουσα τὰς ὑψηλῆς τάξεως Κυρίας ὡς καὶ τὰς ἐπιθεξίους φιλαρέσκους τῶν Παρισίων, λέγει ὁ Jules Janin, νὰ ἐξίστανται διὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν φιλοκαλίαν τῶν ἐλαχίστων κοσμητικῶν ἐργαλείων. Τὸ κτενίον τῆς ἀνέθη εἰς τιμὴν ἀπίστευτον, ἡ κεφαλοψήκτρα τῆς ἠγοράστη διὰ ποσὸν ὑπέρογον. ὡς καὶ τὰ μεταχειρισμένα τῆς χειρόκτια ἐπωλήθησαν, τὸσον ἡ χεὶρ τῆς ἦτον ὠραία. Ἐπωλήθησαν καὶ ὑποδημάτια τὰ ὁποῖα εἶχε φορέσει, καὶ αἱ τίμαι γυναικῆς ἡμιλλῶντο μεταξύ των ποῖα νὰ φορέσῃ τὸ μικροσκοπικὸν τῆς πέδιλον. Τὰ πάντα ἐ-*

πωλήθησαν ὡς καὶ τὸ παλαιότερον τῆς σάλιν τὸ ὁποῖον εἶχεν ἦδη φορεθῆ τρία ἔτη, ὡς καὶ ὁ λαμπρότερος ψιττακὸς τῆς ὁ ὁποῖος ἐπανελάμβανε μικρὰν τινα φράσιν ἀρκετὰ θλιβεράν διδαχθεῖσαν εἰς αὐτὸν παρὰ τῆς κυρίας του. Ἐπωλήθησαν αἱ εἰκόνες τῆς, ἐπωλήθησαν αἱ ἐρωτικά τῆς ἐπιστολαί, ἐπωλήθη ἡ κόμη τῆς, ὅλα ἐπωλήθησαν, ἡ δὲ οἰκογένειά τῆς ἡ ὁποία ἀπέστρεψε τὰ ὄμματα ὅταν ἡ γυνὴ ἐκείνη περιεφέρετο ἐντὸς τοῦ σημοστολίου ὀχλήματός τῆς ὀρμητικῶς συρομένου ὑπὸ σφριγγόντων ἀγγλικῶν ἵππων, ἐνεφορήθη μετ' ἐπιδειξέως ἀπὸ τὸ χρυσίον τὸ προελθὸν ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς. Τίποτε δὲν ἐκράτησαν δι' ἑαυτοὺς ἐκ τῶν ἄλλοτε εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων. Σμῆνοι ἄνθρωποι!»

Τὴν γυναῖκα ταύτην τὴν γνωρίζετε εἶναι ἡ Marie Duplessis. Τὴν ἱστορίαν τῆς, ἀληθῆς ἐλεγείον, τὴν ἀνεγνώσατε ὅλοι, διότι τις δὲν ἀνέγνωσε τὴν *Κυρίαν* μὲ τὰς *Καμελίαις*; Ὅσοι εἶδον τὸ δρᾶμα δὲν ἐλησμόνησαν τὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα ἡ χαρίεσσα, ἡ δραματικὴ, ἡ ἀμίμητος Κυρία Doche κατώρθωσε νὰ τοῖς ἀποσπᾶσῃ ὑπὸ τὸ ἐνδύμα τῆς Marguerite Gauthier ¹.

Ἀγανακτῶ κατὰ τοῦ K. Piave, τοῦ ἀγαπητοῦ στιχοσυνθέτου τοῦ μουσικοδιδασκάλου Verdi, διότι μετεσχημάτισε τὸ χάριεν πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας εἰς τὴν ὠχρὰν Βιολέτταν. «*Ἡ ὠχρότης θεοποιεῖ τὴν γυναῖκα,*» εἶπε γυνὴ τις θεία, ² καὶ ἡ Marie Duplessis εἶχε τὴν λεπτοφυῆ ἐκείνην ὠχρότητα τὴν ὁποίαν καλοῦμεν σιτόχρουν ὄψιν. Ἀλλ' ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς ἔδειξεν ὑπερβολὴν ζήλου εἰς τὴν παραποίησίν του καὶ μᾶς παρέστησε μορφὴν ἀμαυράν. Ἀσμένως παραδέχομαι ὅτι αἱ διαστάσεις ἐνός μελοδραματικοῦ κειμένου (libretto) δὲν εἶναι μὴδὲ δύναται νὰ ἦναι αἱ αὐταὶ μὲ τὰς τοῦ δράματος, ἀλλ' ὅταν ἔχη τις τόσον τόλμην ὥστε ν' ἀντιμετρηθῇ πρὸς πόνημα ἀποτελοῦν ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς συγχρόνου σκηνῆς ὀφείλει νὰ περιορισθῇ εἰς ἀπλὴν καὶ πιστὴν ἀντιγραφὴν, ἀποφεύγων τὸ νὰ νοθεύσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ συγγραφέως. Τίς ὁ σκοπὸς τοῦ δράματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Λυμᾶ; Ἐκαστος γνωρίζει ὅτι ἄλλο δὲν προτίθεται ὁ νέος δραματογράφος εἰμὴ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά μένει πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς εὐγενές πάθος, ὁποῖα καὶ ἂν ἦναι αἱ τοῦ βίου περιπέτειαι καὶ ὅτι ἔρωσ ἀληθῆς δύναται ν' ἀνυψώσῃ μίαν γυναῖκα, ὅσον καὶ ἂν ἔπεσε χαμηλά. Ἡ

1. Ἡ Marie Duplessis φέρει ἐν τῷ μυστογράφῳ καὶ ἐν τῷ δράματι τὸ ὄνομα Marguerite Gauthier, ἐν δὲ τῷ μελοδραματι ἡ Traviata τὸ ὄνομα Violetta.

2. George Sand: Lettres d'un voyageur.

νόσος καὶ ἡ πεισματώδης ἐκείνη πρὸς τὸν θάνατον πάλη, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ βίου, πάλη ἥτις ἀποσπᾶ τόσα δάκρυα εἰς τοὺς Παρισίους, ὅταν παρουσιάζεται εἰς τὸ θέατρον ἡ Κυρία Doche ἀποτελοῦσιν ἀπλῶς συγκινητικὸν τι ἐπεισόδιον. Ἀλλ' ὁ K. Piave ἔχει τόσην λεπτότητα ἀνατροφῆς ὥστε δὲν θέλει τὰ πάντα νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς ἀκρατάς του καὶ νὰ μὴ τοῖς ἀφήσῃ τὴν ἠδονὴν νὰ μαντεύσουν τὰ δύο τρίτα τῆς ὑποθέσεως τοῦλάχιστον ἂν ὄχι καὶ τὸ ὅλον ὅθεν, μᾶς δεικνύει μόνον μίαν γυναῖκα, τὴν Βιολέτταν, ἀγαπῶσαν ἐμμανῶς τὸν Ἀλφρέδον, καὶ συγκατατιθεμένην νὰ τὸν παραιτήσῃ καὶ νὰ ὑποκριθῇ ἔρωτα πρὸς ἄλλον, κατὰ συνέπειαν τῶν παρακλήσεων καὶ τῶν δακρύων τοῦ πατρὸς τοῦ ἔραστοῦ τῆς. Ἐπειτα ἀποθνήσκει καὶ ἡ ὑπόθεσις τελειώνει.

Νὰ μᾶς εἴπῃ ἡ τοῦλάχιστον νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε κατασωτεύσει τὴν καρδίαν τῆς πρὶν ἀγαπήσῃ τὸν Ἀλφρέδον καὶ ὅτι ὁ ἔρωσ οὗτος εἶναι κυρίως ὁ ἀνυψώσας τὴν Μαργαρίτην ταύτην τῶν Παρισίων ¹ ἄχρι τῆς ὑπερφουδῆς ἀταπαρνήσεως, τὴν ὁποίαν δεικνύει, τοῦτο ὁ K. Piave ἀπέκλεισε νὰ πράξῃ καὶ εὐλόγως, διότι κείμενον ἀπλῶς ἤθελε νὰ συνθέσῃ καὶ κείμενον μόνον συνέθεσε. Θαυμάσιος ὅμως εἶναι τῷ ὄντι καὶ ὑπερβαίνει κατὰ τὰ θεατρικὰ τολμήματα καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον Λυμᾶ, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ χαρτοπαιγνίου, κατὰ τὴν δευτέραν πράξιν, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Φλώρας ὅπου γίνεται χορὸς προσωποφῶρων καὶ μετρημεισμένων κατὰ τὸ κείμενον. Ἐκεῖ ὁ Ἀλφρέδος ἐξυβρίζει δεινῶς τὴν Βιολέτταν ῥίπτων εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς τὴν εἰκόνα τῆς καὶ τὰ χροῖματα ὅσα πρὸ μικροῦ ἐκέρδισεν αὐτός, ἀλλ' αἰφνιδίως φθάνει ὁ πατὴρ του καὶ ἀρχίζει νὰ τῷ διδάσῃ τὴν ἠθικὴν! Καλὰ ἐξέλεξε τὸν τόπον! Τῷ ὄντι γέρον πατὴρ παρεισδίων εἰς παρισίνων προσωποφῶρων χορὸν, καὶ μάλιστα χωρὶς ἐνδύμα τοιοῦτου χοροῦ, διακινδυνεύει πολὺ τὴν ἀξιοπρέπειάν του, ἀλλ' ὅταν ὁ σκοπὸς του εἶναι ἐντιμὸς, ὅταν πηγαίη νὰ διδάξῃ τὴν ἠθικὴν εἰς τὸν κύριον υἱὸν του, δὲν ἔχομεν πλέον τίποτε νὰ ψεῖωμεν. Πολὺ ἀγαπῶ τὸν δάντην, ἀλλὰ πόσον θὰ τὸν ἠγάπων πλεῖστον ἂν εἶχε πλάσει εἰς τὸν Ἀδὸν του καὶ ἐνδέκατον τμήμα (bolgia) διὰ τοὺς σαρωτάς τοῦ Παρνασσοῦ ἐν γένει, καὶ διὰ τοὺς στιχοσυνθέτας τῶν μελοδραμάτων ἰδίως!

Ὁ Verdi ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος τοῦ ποιητοῦ

1. Ἀφένονται αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, δι' ἠγάπησεν πολλῶν.

του ἡ μουσικὴ τῆς Traviata εἶναι ὠραία ἂν καὶ ὀλίγον ἄχρους ἐνίοτε. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἂν ὁ μουσικοδιδάσκαλος συγχάκις ἐθυσίασε, χάριν τῆς μελωδίας, τὰς πολυήχους ἐκείνας ἐκρήξεις τὰς ὁποίας συνήθως τοσοῦτον ἐπιδιώκει, καὶ πᾶς ὁ ἔχων λεπτὸν μουσικὸν αἶσθημα ὀφείλει νὰ τὸν ἐπαινέσῃ διὰ τοῦτο. Ἰπάρχει μέρος τι ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει ὅπου ἡ μελωδία τοῦ Verdi εἶναι ἀληθῶς ὑπερφουδῆς, δὲν γνωρίζω τίποτε μαγευτικότερον ἀπὸ τὸ μέλος τῆς ὀρχήστρας τὸ συνοδεῖον τὰς ἐφεξῆς λέξεις τοῦ βαρυτόνου:

Il filiale tuo dover-chi dal cor ti cancellò?

ὕπερθυμίζον κάππως «*La dernière pensée*» τοῦ Weber ὁ χορὸς τῶν γυναικῶν ἐν τῇ αὐτῇ πράξει:

Noi siamo zingarelle.

εἶναι πλήρης γοργότητος καὶ καινοπρεπείας, καὶ τοι ἀναμνηστικῶν χορὸν τινα τοῦ Macbeth; ἀλλ' ὁ Verdi ἔχει βεβαίως τὸ δικαίωμα νὰ δανεισθῇ ἀπὸ τὸν Verdi: τοῦτο δὲν λέγεται δάνειον. Ὁ χορὸς τῶν Mattadori:

È Piquillo un bel gagliardo,

ὅστις ἔρχεται κατόπιν κάμνει καλλίστην ἐντύπωσιν ὁ χορὸς αὐτῆς εἶναι ἀνάμνησις τοῦ Robert le Diable, ἀλλὰ Παίρει καθεὶς τὸ δίκό του ὅπου τὸ εἶρη, λέγει γαλλικὴ τις παροιμία. Τὸ ἀσμάτιον τῆς Βιολέττας κατὰ τὴν τελευταίαν πράξιν:

Addio del passato bei sogni ridenti,

εἶναι πλήρης εὐαισθησίας καὶ ἔχει γλυκύτητα ἀφατον. Ἡ ἐφεξῆς διωδία μεταξύ Βιολέττας καὶ Ἀλφρέδου:

Parigi o car^o, noi lascieremo,

εἶναι χαριεστάτη, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἀκόμη καλητέρα ἂν δὲν μᾶς ἀνεμίμησκε παρὰ πολὺ πιστῶς τὴν διωδίαν τὴν μεταξύ ὑψιφώνου (soprano) καὶ ὀξυφώνου (tenore), εἰς τὴν τελευταίαν πράξιν τοῦ Trovatore:

Ai nostri monti ritorneremo,

Ἀμφότεραι αἱ διωδία αὐταὶ ἔχουσι τὸ αὐτὸ μέλος, καὶ μόνος ὁ ῥυθμὸς μετεβλήθη. Ἡ τελευταία διωδία

Cielo! . . . morir si giovane,

εἶναι ἐκ τῶν κραυγῶν ἐκείνων αἰτινῆς βαθείας καὶ ἀμέσως συνταράσσοι τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς ὁποίας ὁ Verdi μόνος ἤξευρε νὰ ἐρμηνεύῃ.

Ἐν συνόλῳ ἡ μουσικὴ τῆς Traviata εἶναι ὠραία καὶ ἐμφαίνει ἐν τῷ ἐπιφανεῖ μουσικῷ μου-

σικὴν μέθοδον μάλλον προσεγγίζουσιν εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ἰταλικῆς σχολῆς, ἥτις οὐδόλως ἀρέσκειται εἰς τὰς ἀγρίας ἠχηρότητας τοῦ Attila, τῆς Giovanna d'Arco, τῆς Battaglia di Legnano, τῆς . . . , ἀλλὰ παύω, διότι ὁ κατάλογος θὰ ἦτον ἀπέραντος ἀφοῦ ὁ Verdi ἔγραψεν ἐπέκεινα τῶν 25 μελοδραμάτων ἀπὸ τοῦ 1839, ὅτε ἤρχισε τὸ καλλιτεχνικὸν του στάδιον εἰς τὸ θέατρον Scala τῶν Μεδιολάνων διὰ τοῦ μελοδράματος Oberto di San Bonifazio.

Ὁ ὀξύφωνος ἐπέτυχε πολὺ εἰς ὠρισμένας τινὰς στιγμὰς ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τοῦ Ἀλφρέδου, ἐφάνη δὲ πάντοτε εὐαίσθητος καὶ περιπαθῆς, ἀλλ' ἡ φωνὴ του δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ φανῆ πάντοτε εὐγλωττος.

Ὁ βαρύτονος ἐχειροκροτήθη ὡσαύτως εἰς τὸ μέρος τοῦ Germont, πατὴρ τοῦ Ἀλφρέδου.

Ἡ Κυρία Giulia Gianelli, εἰς τὴν ὁποίαν ἐρρίφθησαν πολλαὶ ἀνοδοδέσμαι κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ Elisir d'Amore καὶ τὴν τοῦ Don Checco, μελοδράματος κατ' ἐμὲ τὸσον ἀσημάντου ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ γίνῃ λόγος περὶ αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι δύναται νὰ ἐπιτύχῃ καὶ εἰς τὸ τραγικὸν μελοδράμα. Εὐγνωμονοῦμεν πρὸς αὐτὴν διὰ τὴν καλὴν τῆς διαθέσιν, ἂν καὶ αὐτὸς ὁ ἄδης ἦναι πλήρης κλῶν διαθέσεων. Ἐφάνη κομψὴ Βιολέττα, τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, καὶ ἐψάλλε καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς μουσικῆς γραμματικῆς, εἶναι ὅμως λυπηρὸν ὅτι παρημέλησε ἄλλους τινὰς κανόνας θεέντας ὑπὸ τῆς καρδίας καὶ κυρωθέντας ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ἐλησμόνησε π. χ. ὅτι ὅλον τὸ μέρος τῆς Βιολέττας συνίστατο εἰς τὸ νὰ κλινῇ τις μουσικῶς τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ, καὶ τὸ ἐκλινεν ὡς μαθήτρια ὀκνηρὰ, χωρὶς νὰ τῷ δώσῃ τὸν χρωματισμὸν ἐκείνον καὶ τὸ θέληρον τὰ ὅποια αἰ ἀγαπῶσαι γυναῖκες δίδουσιν εἰς τὸ εὐμορφον τοῦτο ῥῆμα, τὸ ὁμαλώτατον μὲν ἐν τῇ γραμματικῇ, ἀλλ' ἀνωμαλώτατον ἐν τῷ βίῳ. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν δυσχερεστέρων, καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἀνάγκην μεγίστης φωνητικῆς ἰκανότητος, ἀπαιτεῖ ὅμως νὰ ἦναι ἡ ψάλλουσα ἐντελής ὑποκρίτρια· τοῦτο δὲ εἶναι φυσικώτατον ἀφοῦ ἡ Traviata δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἀσθενὲς ἐκτυπον δράματος καταστάντος δημῶδου διὰ τῆς σκηνηκῆς ἰκανότητος τῆς Κυρίας Doche. Εἰς τὴν τρίτην πράξιν ἡ Βιολέττα ὑποτίθεται νοσοῦσα καὶ θνήσκουσα, ἀλλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸ πιστεύσῃ! τὸσον ἡ παριστώσα τὸ πρόσωπον τοῦτο φαίνεται ὑγιαίνουσα κατὰ τὴν πρώτην καὶ

τὴν δευτέραν πράξιν· κανὲν σημεῖον ἀσθενείας δὲν μᾶς κάμνει νὰ προμαντεύσωμεν τὸ ὀδυνηρὸν τέλος τοῦ δράματος. Πολὺ διαφορετικὰ ἔννοεῖ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἡ Κυρία Doche. Δὲν ἀγαπᾷ τὰ αἰφνίδια ἢ μεγάλη ἐκείνη τεχνήτρια. Ἀπὸ τῆς πρώτης πράξεως, ἐν τῷ συμπόσιῳ, ὑποκρίνεται ὅτι πάσχει ἀπὸ ὑπόκωφον βῆχα προδίδοντα ἤδη τὴν ὑποσκάπτουσαν τὸν ὄργανισμὸν τῆς νόσον, καὶ οὕτω φθάνει εἰς τὰς τελευταίας τοῦ βίου τῆς στιγμὰς προβαίνουσα κατὰ βαθμοὺς εἰς τὸ νόσημα, βαθμοὺς θαυμασίους κατὰ τὸ ἀπροσποίητον καὶ τὸν χρωματισμὸν. Καὶ μὲν τὸ κείμενον τῆς Traviata σημειώνει ὅτι ἐν τῷ συμπόσιῳ ἡ Βιολέττα καταλαμβάνεται ὑπὸ αἰφνιδιασῆς ὀχρότητος, ἀλλ' ὅλα ταῦτα μένουσιν ἀπαρατήρητα. Ἡ Κυρία Gianelli δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι ἡ μουσικὴ δὲν δύναται κατ' οὐδὲν νὰ μεταβάλλῃ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν λογικὴν, καὶ ὅτι, γυνὴ ἐκπνεύουσα ἐπὶ τῆς σκηνης, μετὰ μακρὰν νόσον, ὅποιον καὶ ἂν ἦναι τὸ ποίημα—εἴτε μελοδράμα, εἴτε δράμα, ἀδιάφορον—δὲν δύναται εὐλόγως νὰ φθάσῃ ἄχρι τῆς τελευταίας πνοῆς χωρὶς νὰ δείξῃ ἐν διαστήματι πολλῶν πράξεων κανὲν σημεῖον νοσηματικῆς καταστάσεως.

Ἐν συντόμῳ, ἡ παράστασις τῆς Traviata; ἀρκοῦντως ἐτραβιατίσθη ἐπὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς σκηνης. Ἄγνωσ τὸ αἶτιον, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ ὑποκριταὶ τοῦ θεάτρου μας ὑφίστανται χωρὶς νὰ θέλουν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ τίτλου τοῦ ποιήματος· διότι τραviare, ὡς γνωρίζετε, σημαίνει ἐξέρχομαι τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Θὰ συμβουλευέσω λοιπὸν τὸν θεατρῶνν μας νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ μελοδράμα τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομα Βιολέττα. Τίς οἶδεν; ὠραῖον ὄνομα εἶναι ἐνίστε καλὸς οἰωνός.

ΛΑΘΩΤΑΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΠΑΡΑΜΟΝΗ,

Δράμα εἰς πράξεις 5

ὑπὸ ἌΑ. 'Ρ. 'ΡΑΓΚΑΒΗ.

Ἐκτακτὸν τι καὶ συγκινητικὸν εἶχεν ἡ θέα τοῦ μικροῦ μας θεάτρου κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 25ης Ἰανουαρίου. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ παρασταθῇ ὑπὸ μετρίων ὑποκριτῶν κανὲν ἐκ τῶν ξενικῶν ἐκείνων μελοδραμάτων, ὧν τὴν οἰκτρὰν συνήθως καταστροφὴν πενθεὶ δις τοῦ μηνὸς εἰς τὰς στήλας τῆς Χρυσάλλιδος ὁ φίλος καὶ συνεργάτης μου Ἀλθώτας. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην πᾶν ἦτο νέον, πᾶν ἦτο

πρωτότυπον, πᾶν ἦτον ἰθαγενές. Ὁ ποιητὴς Ἕλληνας, οἱ ὑποκριταὶ νεαροὶ μύσται τῆς ἐπιστήμης, τραφέντες μὲ τὸ γάλα Μούσης ἀρχαϊκῆς καὶ ἐννοοῦντες βαθέως ποῖον πρέπει νὰ ἦναι τὸ μέλλον τοῦ θεάτρου εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, ὁ σκοπὸς τέλος τῆς παραστάσεως ἱερὸς καὶ συνάδων πρὸς τοῦ δράματος τὴν ὑπόθεσιν. Τὸ κοινὸν τῆς πρωτεύουσῆς, νοῆμον πάντοτε καὶ φιλόκαλον, ἀνταπεκρίθη ἐνθουσιωδῶς εἰς τὸν ὑποκριτῶν τὴν πρόσκλησιν καὶ τὸ θέατρον ἦτο πλήρες· ἔχωρει . . . ὅσους ἦτο δυνατόν νὰ χωρέσῃ. Ἡ τριπλῆ σειρά τῶν θεωρείων παρίστα εἰς τὸν ἀπὸ τῆς πλατείας θεώμενον ἀμφιθέατρον συνεπτυγμένων κεφαλῶν καὶ ἀπὸ τῶν θεωρείων ἐδλεπέ τις τὴν πλατείαν κυματίζουσιν καὶ συνωθουμένην ὑπὸ νέα, ἀπαύστως εἰσορμῶντα κύματα περιέργων καὶ ἀνυπομόνων θεατῶν. Τὸ εὐαγγελικὸν ῥητόν, καθ' ὃ πᾶς χριστιανὸς ὀφείλει νὰ παραχωρῇ τὸ ἦμισυ τοῦ χιτῶνός του εἰς τὸν στερούμενον ἔλαβε κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν τὴν πλέον πλατυτέραν ἐξήγησιν· εἶχε μίαν ἔδραν; ἠναγκάζετο νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἡμίσειαν τοῦλάχιστον. Καὶ ὅμως ἡ ἀκούσιος αὐτὴ ἐλεημοσύνη δὲν ἐπῆρκει καὶ πολλοὶ δυστυχεῖς ἐρρίπτον ἅπληστα βλέμματα ἐπὶ τῶν μουσικῶν τῆς ὀρχήστρας, οἱ ὅποιοι ἀναπαυτικῶς καὶ ἀνέτως ἐξηλωμένοι ἤκουον ἀπαύτως ἐκ τοῦ παραδείσου ἐκείνου τὰς φωνὰς τῶν παρ' αὐτοῦς κολασμένων. Ἡ ἀριστοκρατικὴ αὐτὴ ἀντίθεσις ἐκίνησεν ἐπὶ τέλους δίκαιον φθόνον καὶ τρεῖς ἀπονενομημένοι ἐνεργήθησαν ἐφοδοὶ κατὰ τῶν γαληνίων θεραπόντων τῶν Μουσῶν, οἱ ὅποιοι ἀντέταξαν γενναίως βίαν κατὰ βίας καὶ μετέβαλον παράδοξως τὰ ἀρμονικὰ ὄργανα τῆς Μελομένης εἰς φωνικὰ ὄπλα τοῦ Ἄρεως.

Ἴδου ἐν μέσῳ ποίας τύρβης καὶ συγχύσεως ἤρξατο ἡ παράστασις τῆς Παραμονῆς. Αεπτομερῆς ἀνάλυσις τοῦ δράματος εἶναι περιττὴ, διότι ἴσως οἱ πλείστοι τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Χρυσάλλιδος γνωρίζουσιν ἐκ στήθους τοῦ Φλώρου τοὺς πατριωτικὸς καὶ ἀπειγνωσμένους μονολόγους καὶ τῆς Δάφνης τὰ τρυφερὰ καὶ περιπαθῆ παράπονα· ὀλίγαι λέξεις ἀρκούν. Ὁ Φλώρος, ὁ κύριος τῆς Παραμονῆς ἤρω, ἀφοῦ ἐπλανήθη μακρὰν τῆς δούλης πατρίδος καὶ ἐμύθη τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ Ῥήγα, ἐπιστρέφει μελαγχολῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου εὐρίσκει τὴν φίλην τῶν πρώτων του ἐτῶν, τὴν ὠραίαν τοῦ Καλλισπᾶθη θυγατέρα Δάφνην μεμνηστυμένην διαταγῆ τοῦ πατρὸς μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Αὐγερίνου Γεώργιον. Ἀπελπὶς διὰ τὴν ὑποτιθεμένην προδοσίαν, γίνεται ἀρχηγὸς κινδυνώδους συνομησίας καὶ τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς

ἐπαναστατικῶν κινήματος, παραμονῆς τῆς μεγάλης μας πάλης, σκοποῦντος τῆς πατρίδος τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἡ Δάφνη, τρηοῦσα πάντοτε εὐλαβῶς τὸν πρῶτον ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τοῦ πατρὸς τὸν ἀπάνθρωπον ὑπὸ τῶν Τούρκων φόνον νὰ ἐκδικήσῃ θέλουσα, τὸν ἀκολουθεῖ ἐν ἀγνοίᾳ του ἐπὶ τὰ ὄρη, Ἄρματωλοῦ στολὴν ἐνδεδυμένη, καὶ φονεύεται σώζουσα τὴν ζωὴν τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ἐραστοῦ τῆς, ὅστις γίνεται αὐτόχειρ ἐπὶ τοῦ πτώματός της. Τὴν ἀπλουστάτην ταύτην πλοκὴν ἐκόσμησεν ἡ μαγικὴ τοῦ ποιητοῦ γραφὴς διὰ πλούτου στίχων γλαφυρῶν καὶ καλλιτέχνων καὶ δι' ἐπεισοδίων μετ' ἀπιστεύτου τέχνης παρεταχθέντων. Οὐδεὶς ἴσως ἐκ τῶν ποιητῶν μας ἔχει ὅσον ὁ Κ. Ῥαγκαβῆς τὸ δῶρον τῆς ἀρμονίας καὶ οὐδεὶς ἴσως διαπλάττει τὴν γλῶσσαν ἐντεχνοτέρων καὶ ποικιλοτέρων αὐτοῦ· θίγει ἐπίσης δεξιῶς πάσας τῆς λύρας τὰς χορδὰς ἀπὸ τῆς ὑπάτης μέχρι τῆς νήτης καὶ μεταπίπτει μετὰ πρωτοτύπου εὐλυγισίας ἀπὸ διθυράμβου πολιτικοῦ εἰς ἐρωτικὸν εἰδύλλιον· ὁ τραχὺς Ἄρματωλὸς καὶ ἡ δειλὴ παρθένος λαλοῦσιν ἕκαστος τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, πάντοτε ἀπροσκοπτῶς βέουσαν. Ἡ Παραμονὴ εἶναι ἡ πιστὴ ἀπεικόνησις μεγάλης ἐποχῆς τοῦ ἐθνικοῦ βίου, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καθ' ἣν εἶχε σημάει τοῦ Φεβρᾶίου ὁ παῖς, εὐρίσκων ἀντήχησιν εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν, καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀπελευθερώσεως εἶχεν ἀρχίσει νὰ κυκλοφορῇ καὶ νὰ προαγγέλλῃ τὴν ἀμείλικτον καὶ ἐνδοξον πάλην. Ἄν τὸ μέγα αὐτὸ ἀντικείμενον ἐπραγματεύθη ἐπαξίως ὁ ποιητῆς, γνωρίζουσιν ὅσοι παρευρέθησαν κατὰ τὴν παράστασιν τῆς Παραμονῆς καὶ ἤκουσαν τὰ συνεχῆ καὶ βροντώδη τοῦ κοινοῦ χειροκροτήματα καὶ εἶδον τὰ δάκρυα στίλβοντα ὡς ἀδάμαντες ἐπὶ μακρῶν βλεφαρίδων. Ὁ ἐνθουσιασμὸς ἦτο γενικός· αἱ παριστάμεναι γυναῖκες δὲν ἦσαν πλέον ξενότροποι Κυρίαι, βεμβάζουσαι ὑπὸ τοὺς ἤχους μουσικῆς ἠδυπαθοῦς ἦσαν Ἑλληνίδες, θρηνοῦσαι διὰ τῆς πατρίδος τὰς συμφορὰς καὶ μεγάλην τὴν Ἑλλάδα ὀνειρευόμεναι. Ἄν οὕτω τὰς ἐδλεπεν ὁ μέγας φιλέλληνας, ὅστις ἀπείθανεν ἀπελπὶς εἰς τὸ Μεσολόγγι, δὲν θὰ ἐθλιόετο πλέον

Βλέπων ὅτι πᾶσα νέα

Δούλους ἔμελλε νὰ θρέψῃ μὲ τὰ στήθη τὰ ὠραία!

Οἱ ὑποκριταὶ ἐφάνησαν ἐν γένει ἀντάξει τῶν προσδοκῶν τοῦ κοινοῦ καὶ πρέπει ν' ἀποδώσωμεν καὶ εἰς αὐτοὺς φῶρον δικαίων ἐπαίνων. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο νὰ ἦναι τελειότεροι, ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου γνωρίζομεν πόσον δυσπρόσιτος εἶ-

ναι ἡ σκηνὴ εἰς νέους, οἵτινες ἄπειροι καὶ ἀγύμναστοι ἐπιαναβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ εὐγενῶν κατεχόμενοι διαθέσεων ὁ παρασήσας τὸν Φλώρον ἔχει ὠραίαν μορφήν, ἔντονον ἀπαγγελίαν καὶ ἔντεχνα σχήματα, ἀλλ' εἰς τὰς ἐρωτικὰς τοῦ δράματος σκηνὰς δὲν εἶχε τὴν εὐλυγισίαν καὶ τὴν τρυφερότητα ἐκείνην, ἣτις εἶναι τόσον ἀναγκαῖα. Ἡ παραστήσασα τὴν Δάφνην ἐφείλκυσε ἐν γένει τὸν ἔπαινον τοῦ κοινοῦ διὰ τῆς ὑποκρίσεως καὶ τῶν σχημάτων τῆς ἡ φωνῆ τῆς εἶναι γλυκεῖα, ἀλλ' ἀπήγγελλε λίαν ταχέως καὶ ὁ τόνος τῆς προφορᾶς τῆς εἶχε τί ξενικόν. Εἰς τὴν πέμπτην ἰδίως πράξιν παρετηρήσαμεν ἐν σπουδαιότατον ἐλάττωμα· ἦτο τόσον ὠραία ὑπὸ τὴν στολὴν τοῦ Ἄρματωλοῦ, ὥστε οἱ θεαταὶ ἐχειροκρότου ἀπαύστως τὴν μορφήν καὶ δὲν ἤκουον οὐδὲ λέξιν ἀπὸ τῶν στίχων. Μεταξὺ τῶν δευτερευόντων προσώπων διεκρίθησαν ὁ γέρον Κκαλλισπάθης καὶ ὁ Ἄρματωλὸς Κρυνέρης. Ὁ Κλήμας δὲν ἐφάνη ἐπίσης ἐπιτήδειος καὶ ὅμως ἐφείλκυσε τοῦ κοινοῦ τὰ χειροκροτήματα, ὅταν διηγῆται τὸν σκληρὸν τῆς ἀγαπητῆς του θάνατον διὰ τῶν τρυφερῶν ἅμα καὶ παραφόρων ἐκείνων στίχων, οἵτινες μένουσιν ἀνεξάλειπτοι εἰς τὴν μνήμην ὧν ὅσοι ἀνέγνωσαν τὴν Παραμονήν.

'ΑΑ. Σ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.

ΜΩΣΑΪΚΟΝ.

Ἄς σκεπτόμεθα ἐνίοτε περὶ τῆς δυστυχίας, καθὼς σκεπτόμεθα περὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐκείνων, μεθ' ὧν θέλομεν εὐρεθῆ ποτὲ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ συζησωμεν. Ἡ σκέψις παρέχει ἡμῖν παρελθούσαν πείραν, οὕτως εἰπεῖν, ἀφαιροῦσα ἀπὸ τῆς δυστυχίας τὸ πρωτοφανὲς ἐκεῖνο ὅπερ τὴν καθιστᾷ καταπληκτικὴν.

Δρόζ.

Ἡ ὠρότης καθιστᾷ θείαν τὴν καλλονὴν τῶν γυναικῶν καὶ εὐγενῆ τῶν ἀνδρῶν τὴν ὄψιν.

Γεωργία Σάνδ.

Τὸν ἐραστὴν σου μάγευε! εἶναι βραχὺς ὁ βίος·
Ἔσο σπινθὴρ ἐπὶ στυγμῆν καὶ κόνις αἰωνίως.

Βίκτωρ Οὐγώ.

Ἡ φιλία, τὸ ἀρωματικὸν αὐτὸ ἄνθος τὸ χρυσοῦς παράγον καρπούς, ἀνήκει εἰς οἰκογένειαν ἀνθέων ἣτις πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν. Ἄλλ' ἄραγε ὑπῆρξε ποτὲ;

Καὶ περὶ τούτου ἀκόμη εὐλόγως δύναται τις ν' ἀμφισβιάσῃ. Ὁ Ὀρέστης, εἰς τὴν τραγωδίαν τοῦ Ρακίνα, ὁμιλεῖ ὡς ἴσος πρὸς τὸν Πυλάδην, ἀλλ' ὁ Πυλάδης ἀποκρίνεται ὡς ὑποδεέστερος πρὸς τὸν Ὀρέστην. Ἡπατήθη ἄραγε ὁ ποιητὴς; δὲν τὸ πιστεύω. Ἡ μόνη φιλία ἡ συνδέουσα στενὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἡ μόνη δυναμένη νὰ ἐμπνεύσῃ τὰς μεγάλας θυσίας καὶ τὰς εὐγενεῖς ἀφοσιώσεις εἶναι ἡ φιλία τῆς Ἰουλιέτης πρὸς τὸν Ῥωμαῖον, τῆς Ἐλοΐζης πρὸς τὸν Ἀβελλιάρδον· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀκόμη δὲν παραμένει ἄχρη τοῦ τάφου!

Ἐνίοτε μικρὸν συμφέρον ἀνατρέπει τὰς μεγαλητέρας ἀρχάς· ὁμοιάζει τὸν λίθον δι' οὗ κατέβηκεν ὁ Δαβὶδ τὸν Γολιάθ.

S. Petit-Sent.

Καὶ ἔρχεται μετ' αὐτὴν πολλαὶς εὐκολίαν
Ὁ ὕπνος εἰς τὰ βλέφαρα, ἢ λήθ' εἰς τὴν καρδίαν.
'Αλφρέδος Μυσσέ.

Ἐὰν ἡ εὐσέβεια ἀναβιάξῃ τὴν ψυχὴν μας εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ ἔρωσ καταβιάζει τὸν οὐρανὸν εἰς τοὺς πόδας μας.

Βύρων.

Μόνη ἡ γυνὴ θυσιάζεται ἐνθουσιωδῶς πλάσμα λεπτοφυὲς, εὐκόλως διαφλέγεται διὰ πᾶν ὅ,τι τῆ παρίσταται γενναῖον, θεωρεῖ δόξαν τῆς νὰ σφογίξῃ τὰ δάκρυα καὶ νὰ παρηγορῇ τὴν ἀπελπισίαν. Ὅταν ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ ἱερεὺς καταλείπουν τὸν ἀγωνιῶντα, τίς μένει παρὰ τὴν κλίνην του; ἡ γυνὴ αὐτὴ δὲν τὸν ἀφήνει, ἀκόμη οὐδ' ὅταν τὸν ἀφήσῃ ἢ ἐλπίς.

Γουεβέρατσης

ΠΡΟ ΤΗΣ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ.

Δελτίον πρῶτον.

Χαῖρε, ἀγνὴ μουσα τῆς ἐπιφυλλίδος! ἐγείρου, ἀπόσεισε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὸν βαρὺν ὕπνον, ὅστις τοὺς κατέχει! Ἄνοιξε τὰ μειδιῶντα χεῖλη σου καὶ θαψίλευσόν μας πάλιν τὴν κακολόγον φωνήν, ἣτις πρὸ τοσοῦτου καιροῦ ἐσίγησεν!

Ἐμπρός, λοιπὸν, ἀγαπητὴ θεότης τοῦ χρονικογράφου! ἀγάλλου, ἡ ὦρα τῆς βασιλείας σου ἐπέστη· ἰδοὺ αἱ Ἀποκρέω, ὁ εὐθυμος οὗτος γόνος τῆς Ῥώμης καὶ τῶν Καισάρων!

Αἱ Ἀποκρέω, ὡς ὁ κέστος τῆς μυθικῆς Ἀφροδίτης, φέρουσι τὰς χάριτας καὶ τὰς ἡδονὰς, τοὺς χοροὺς καὶ τὴν εὐθυμίαν, τὸν ἔρωτα καὶ τὸ μειδίαμα καὶ τὰς χιλιάς ἀνωμότους ἐκείνας τρέλλας, αἰτινες μεταφράζονται ἢ διὰ βλέμματος φέροντος τὴν ἐλπίδα ἢ διὰ λέξεως-εἰσδυούσης εἰς τὴν καρδίαν καὶ προκαλοῦσης τὸν βεμβασμόν. Αἱ Ἀποκρέω περιδεύουσι πᾶσαν τὴν γῆν ὑπὸ μυρίας μορφᾶς καὶ μυρίας ἐνδυμασίας, φέρουσι πανταχοῦ τὸν υἱὸν τοῦ ἡλίου, τὸν ἔρωτα. Δι' αὐτὸ καὶ νεάνιδες καὶ γραιταὶ μητέρες τὰς ὑποδέχονται ἐνθουσιωδῶς, διότι, ὡς εἶπεν ὁ ποιητὴς

On a toujours vingt ans dans quelque coin du coeur.

Ὅσον δὲ διὰ τοὺς ἀνδρας, βλέπουσι λίαν ἀδιαφόρως τὴν τελετὴν ταύτην· σύζυγοί τινες, εἶναι ἀληθῆς, κακιῶνται, ἀλλ' εἶναι σύζυγοι ἔνοχοι γῆρατος, ζηλοτυπίας καὶ φιλαργυρίας, ἐγκλημάτων στυγερῶν καὶ τιμωρουμένων κατὰ τὸν Ἑρωτικὸν Κώδικα τοῦ 42του αἰῶνος.

Αἱ Ἀποκρέω, ὅμοιοι πρὸς τὰ λεπτοφυῆ ἐκεῖνα ἄνθη ἅτινα, μεταφτευσόμενα, μαραίνονται καὶ χάνουσι τοῦ χρώματος τὴν μαγίαν καὶ τὴν εὐωδίαν τοῦ ἀρώματος, μόνον ὑπὸ τὸν διαυγῆ τῆς Ἰταλίας οὐρανὸν ἀνθῶσι καὶ θάλλουσιν. Ἀγαπᾶσι τὸν ἥλιον καὶ εὐφραίνονται εἰς τὰς ἄμμους τῆς Βενετίας καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν θύραν τοῦ Μιλάνου, ἀλλὰ παντὸς ἄλλου προτιμῶσι τὴν εὐγενῆ αὐτῶν πατρίδα, τὴν Ῥώμην.

Ἐκεῖ πρέπει νὰ ἰδῇ τις τὰς Ἀποκρέω, ν' ἀπολαύσῃ τὰς πνευτώδεις ἐκείνας ἰδιοτροπίας, νὰ ζήσῃ τὴν παράφρονα ἐκείνην ζωὴν καὶ νὰ μεθύσῃ μετ' αὐτὴν προκαλοῦσαν τῆς ἡδονῆς κύλικα.

Βεβαίως τὴν Σαρακοστήν ἔγραφεν ὁ Βοαλὸς, ὅταν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὅτι ἐκ πάντων τῶν ζῶων ἀπὸ Ῥώμης εἰς Μόσχαν ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἀνοητότερον. Οὐχί, οὐχί! τὸ ὄν τὸ ἐφευρόν τὰς Ἀποκρέω δὲν εἶναι ζῶον ἀνόητον· ἔχει περισσότερον πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὴν ἄνοιον τοῦ Βαλαάμ, ἣτις θεωρεῖται δικαίως ὡς τὸ εὐφύστερον ζῶον τῆς ἀρχαιότητος ἐν γένει καὶ τῆς Παλαιστίνης ἰδίως· καὶ ὅμως ἐν μόνον κατάρθρωσε τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο ζῶον, νὰ λαλήσῃ, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος, τὸ εὐφύστερον διπλοῦν, ἤξευρε νὰ προσποιητῆται ὅλα τὰ ζῶα, ἀκόμη καὶ χωρὶς νὰ μεταμφιεσθῇ.

Καὶ ἂν μόνον τὰς Ἀποκρέω εἶχεν ἐφευρεῖ ὁ ἄνθρωπος, παραλειπομένων τῶσων ἄλλων πραγμάτων

καὶ ἰδίως τῆς ἰατρικῆς, Ἀποκρέω τῆς ἀσθενείας, καὶ τοῦ τύπου, Ἀποκρέω τῆς ἀληθείας, πάλιν ἤθελον εἶσθαι ἀδιαφιλονεικῆτοι οἱ τίτλοι του εἰς τὴν ἀθανασίαν. Τί! μήπως θεωρεῖτε ὡς τίποτε τὸ δικαίωμα νὰ φορῆτε μίαν προσωπίδα, καὶ νὰ τρέχητε τὰς ὁδοὺς, κράζων πρὸς πάντας μετ' ἡγορεύετε; Μήπως θεωρεῖτε ὡς τίποτε τὴν ἡδονὴν νὰ συρίζετε αὐτὸν, νὰ κάμνετε πατριάδα εἰς ἐκεῖνον, νὰ ρίπτετε ἄνθη καὶ ζαχαρωτὰ εἰς ὅλας τὰς κυρίας, νὰ ὁμιλήτε εἰς ἐνικὸν πρὸς ὅλους, καὶ δοῦκες καὶ πρίγκηπες ἂν ἦναι, εἰς τοὺς τόπους ὅπου ὑπάρχουσι δοῦκες καὶ πρίγκηπες; Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία, ὅπως τὴν προσεκήρυττον οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐπὶ τῆς βράχως τῶν δούλων των, ἢ ὅπως τὴν ὠνευροπόλει ὁ Λουὶ-Βλάν νωχελῶς ἐποχούμενος ἐπὶ τῶν βασιλικῶν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ἀμαξῶν. Ἐλευθερία, ἰσότης! δὲν εἴσθε, ὅχι! ὄνειρον κατὰ τὸ διάστημα τῶν Ἀποκρέω. Σᾶς, Ἀποκρέω ἰσοπεδωτικαί, ἐσκέπτετο ὁ Μιραβὼ ὅταν ἀπὸ τοῦ βήματος ἐσάλπιζε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν ὁ Ἰωάννης Ἰάκωβος Ρουσσὼ ἐτόλμησε νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ ἰσότης δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, αὐτὸς ὅστις εἶχε συμμερισθῆ μετ' ἓνα ἀνόητον τὸ χαρτοφυλάκιον... τῆς καρδίας τῆς κυρίας Βάρενς, πρέπει νὰ τὸν συγχωρήσωμεν, τὸν πτωχόν! ἡ θελτικὴ τῆς γυνῆ, Θηρεσία Λεβαστέρ, ἡ Ξανθίππη αὐτῆ τῶν νεωτέρων χρόνων, τὸν ἔκαμνε νὰ λησμονῇ τὰς Ἀποκρέω, καθιστῶσα αὐτὰς μονοτόνους καὶ θλιβεράς ὡς Σαρακοστήν.

Ὡ, αἱ γυναῖκες εἶναι πάντοτε... κινδυνώδεις, λέγει ὁ Βαλζάκ. Ὁ Βαλζάκ κάμνει καλὰ νὰ τὸ λέγῃ, ἀγαπητὴ μου Μούσα, ἀλλὰ σὺ κάμνεις κακὰ, πολὺ κακὰ, νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνῃς. Ἰπάρχουσιν ἀλήθειαι τὰς ὁποίας δὲν συμφέρει νὰ λέγῃ τις πολὺ δυνατὰ. Θέλεις λοιπὸν νὰ μᾶς κάμῃς νὰ τὰ χαλάσωμεν μετ' ὠραιότερον καὶ φρονιμώτερον ἡμῖν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; Ἄγνοεῖς ὅτι ἡ Χρυσάλλις θέλει νὰ τὰ ἔχῃ καλὰ μετ' αὐτὰς γυναῖκας, διότι αὐταὶ πανταχοῦ καὶ ἐπὶ παντὸς πράγματος πλάττουσι καὶ καταστρέφουσι τὰς ὑπολήψεις; Ἄν δύο ἐξ αὐτῶν δὲν ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν Χρυσάλλίδα, ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦστατος· εἶναι χρυσάλλιδες αἱ ἴδιαι· ἀλλ' ἐννοῶ τί τρέχει· εἶσαι φθονερά, καλὴ μου μουσα, καὶ δι' αὐτὸ κακολογεῖς τὸ φύλον σου. Ἐπεθύμεις νὰ εἶχες καὶ σὺ ἐν ὠραῖον φόρεμα τυρόμενον κατὰ γῆς, ὡς τὸ φόρεμα τῆς κυρίας Τ. ἤθελες νὰ εἶχες ἐν σάλιον ἰνδικόν, ἐν περιχειρίδιον ἐκ μηλωτῆς, καὶ νὰ τρέχῃς ἐποχὸς ὡς ὅλοι, διότι ὅλοι ἔχουν ὄχημα σήμερον κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1863 εἰς

τὴν ἑνδοξὸν πόλιν τῆς Παλλάδος. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔχεις πολὺ ἄδικον δὲν ἔχομεν Ἀποκρέω; φαίνεσαι ὡς ν' ἀμφιβάλλης, φίλη μου, ἀλλὰ σὲ βεβαιῶ ἐπὶ λόγῳ χρονικογράφου ὅτι τὸ λέγει τὸ ἡμερολόγιον καὶ μάλιστα ὁ βασιλεὺς τῶν ἡμερολογίων, τὸ *Ἐθρικὸν ἡμερολόγιον*. Ἄν οὐδαμῶς ἀπήντησες τὰς Ἀποκρέω εἰς τὰς Ἀθήνας, αἰτία τούτου εἶναι ἐφέτος ἄλλη ἢ φαιδρὰ αὐτῆς πανήγυρις παρατηρεῖται μόνον. . . . διὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς τοῦτο δὲ δι' ἀπείρους λόγους ὡς πρῶτος εἶναι ἡ πολιτικὴ, ἡ διπλωματικὴ δεύτερος, τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους τρίτος, ἡ ἀναγκυρία πρῶτος, θέλω νὰ εἰπῶ τέταρτος καὶ τελευταῖος. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν βλέπτει οὐδὲν κωλύει νὰ ζητήσωμεν τὰς ἀποκρέω ὅπου ὑπάρχουσιν. Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς λέγομεν εἰς Ἀθήνας, ὅταν ὀμιλοῦμεν περὶ τῆς Δύσεως. Πῶς σοὶ φαίνεται ἐν μικρὸν ταξείδιον ἕως εἰς τοὺς Παρισίους; Κάμνει ψυχὸς, λέγεις; δὲν βλέπτει δὲν εἶδες πόσος κόσμος ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσῃ χθὲς διὰ Ναύπλιον; Ἄλλως τε μία ἡμέρα μᾶλλον ἢ ἦττον δὲν σημαίνει τίποτε, ὅταν πρόκειται νὰ ἴδῃ τις τὴν Εὐρώπην, τοὺς Παρισίους.

Οἱ χοροὶ τῆς Opera εἶναι ἡ ἐξοχοτέρα ἐφευρέσεις τοῦ πονηροῦ δαίμονος, ὅπως κατορθώσῃ νὰ κάμῃ προσηλύτους εἰς τὴν νεωτέρα Βαβυλόνα· τὸσον οἱ χοροὶ οὗτοι εἶναι μαγικοὶ καὶ φανταστικοί. Ἡ ἀτελεύτητος αἴθουσα τοῦ χοροῦ, ἀληθὲς τέμενος τῆς Μωρίας, ἀπαστράπτουσα ἀπὸ φῶτα καὶ ἀντηχοῦσα ἀπὸ τὰς εὐθύμους φωνὰς καὶ τὰ σκώματα τοῦ λαοῦ ὅστις κρατεῖ τὸ σκῆπτρον τῆς εὐφύας, ἡ πολυάριθμος ἐκείνη ὀρχήστρα ἦν διευθύνει ὁ Σατανᾶς ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Musard, καὶ ἦτις δύναται νὰ κάμῃ πτερωτὸν καὶ αὐτὸν τὸν Ἡρακλῆτον, ἂν ποτε ἀνέξῃ, αἱ ἄσπατοι καὶ ἀξιάγαστοι Παρισίαναι αἰτινες ἔχουσι τὰ θέλητρα τοῦ ἀγνώστου καὶ σὰς ἐλκύουσι διὰ τῆς κομψῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς εὐήχου στωμιλίας των, ὁ ποικιλόχρους, ποικιλόσχημος, φανταστικὸς ἐκεῖνος κόσμος ὅστις, ὑπὸ τὸν ἦχον μουσικῆς παραφερούσης καὶ διαβολικῆς, χειρονομεῖ, τυρβάζει καὶ συστρέφεται ὡς ἂν εἶχεν ἐν αὐτῷ δαίμονας, ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα κάμνουσι καὶ τοὺς πλέον φρονίμους ἀνθρώπους νὰ χάνωσι τὸν νοῦν. Καὶ αὐτὸς ὁ Διογένης ἂν ἔζη, ἦθελεν εὐθὺς βαρυνθῆ τὸν πῖθον του καὶ ἦθελε ζητήσει μαθήματα γλυκυτέρας φιλοσοφίας ἀπὸ τὸν πρῶτον τυχόντα προσωπιδοφόρον. Ἄλλὰ, — στὸν διάβολο τὰ ἡμερολόγια, καὶ αἱ μεταξὺ των ἀνομοιότητες! τὸ εἰς Εὐρώπην ταξείδιον, Μουσά μου, εἶναι ἀδύνατον. Ὅσον ταχέως καὶ ἂν πετάξῃς, πάλιν δὲν θὰ φθάσωμεν

εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν κηδεῖαν τῶν Ἀποκρέω, ἐνῶ θὰ ἐκφωνοῦνται οἱ ἐπιτάφιοι λόγοι. «Memento hommo que pulvis est et in pulverem reverterit; καὶ ὅλαι αἱ κηδεῖαι εἶναι θλιβεραὶ, μὴ ἐξαιρουμένης μὲν αὐτῆς τῆς κηδεῖας τοῦ ἔρωτος, τοῦ γάμου. Τοῦλάχιστον ἐν Ἀνατολῇ αἱ Ἀποκρέω, ἂν καὶ δὲν ἦναι λαμπραὶ, διαρκοῦσι πολὺ, καὶ κατορθώνουσι νὰ παρατείνωσι τὴν ζωὴν των περισσότερον παρ' ὅτι ἐν τῇ Δύσει, διότι, ὡς γνωστὸν, ἡ Ἀνατολὴ εἶναι ὁ τόπος τῶν θαυμάτων. Ἄν δ' εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν φυλάττεται ὁ κανὼν αὐτὸς, καὶ ἂν αἱ Ἀποκρέω ἐδῶ εἶναι εὐθυμοὶ σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ Σαρακοστή, δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα καθόλου. Οἱ Ἀθηναῖοι οὐτε δύνανται οὐτε πρέπει ν' ἀπαρνηθῶσι τὴν πολιούχον τῶν Ἀθηνῶν θεάν. Ἄλλ' εἰς τὴν Σμύρνην καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον, χώρας αἱ ὅποιαι εἰς οὐδεμίαν εὐρίσκονται σχέσιν μὲ τὴν πληκτικὴν ἐκείνην θεότητα, αἱ Ἀποκρέω εἶναι ἐλεύθεροι παντὸς δεσμοῦ καὶ θάλλουσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ. Τίς ἄγνωεὶ πόσον ἐπισήμως πανηγυρίζονται ἐν τῇ χώρᾳ ὅπου ὁ Μέλλης κυλεῖ τὸ κῆμά του ἐν μέσῳ δαφνῶν ὑπὸ τῶν βαθυπλοκάμων θυγατέρων τῆς Σμύρνης, αἰτινες μοιράζουσι ἀδελφικῶς τὸ σκῆπτρον τῆς Ἀνατολικῆς καλλονῆς μὲ τὰς θυγατέρας τῆς Ζακύνθου; Τίς δὲν εἶδε τὴν ὡραίαν πανήγυριν ταύτην εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Φοσκόλου, τὴν Ζάκυνθον, πλήρη πάντοτε εὐθυμίας, καὶ ἀνθέων καὶ μουσικῆς; Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη χώρα ἀκόμη, σύνδεσμος, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, παρουσιάζουσα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ θεατοῦ μικρογραφίαν τοῦ περιφήμου Corso τῆς Ρώμης. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι οἱ Κορφοί, ἡ πρῶτη καθέδρα τοῦ Ἀλκινόου, ἀνακτορὸς ἐνδόξου περὶ κήπους καὶ κώμους. Ἄλλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ δυσαρεστηθῶ καθόλου ἂν ὁ Ἀλκίνους ἐκληροδότησε τὴν ἀγάπην αὐτὴν πρὸς τὰ καλὰ δεῖπνα καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν πιστῶν ὑπηκόων του. Μετὰ τριήμερον θαλασσοπορίαν ἡ μικρὰ αὕτη ἀπόλαυσις δὲν βλέπτει κἀνένα, πολλῶ μᾶλλον τὰς Κας Κας Μούσας, αἱ ὅποιαι εἶναι πάντοτε πεινασμένοι . . . δι' ἀμβροσίαν. Ἐμπρὸς λοιπὸν! ἄς ἀψηφίσωμεν τὴν θάλασσαν, ἐπικαλούμενοι τὴν ὑψηλὴν ἀρρώγην τοῦ Αἰόλου καὶ τοῦ Ποσειδῶνος.

ὦ! πόσον ὡραία εἶναι ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἐκτεινομένη πλατεῖα! Τὴν καλύπτουσι δενδροστοιχίαι δένδρων ἀειθαλῶν καὶ ποικίλεται ὑπὸ μικρῶν ἀγγλικῶν κήπων. Ἡ περικυκλούσα τὴν πλατεῖαν θάλασσα καὶ τὰ ὑποφαινόμενα μακρὰν εἰς τὸν ὀρί-

ζοντα ὄρη τῆς Ἀλβανίας φαίνονται σχηματίζοντα τὴν κοίτην ὡραίας λίμνης, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ὑψοῦται ὡς νησιδίον ἡ πλατεῖα.

Ἐν τῶν ὡραιότερων τοπιῶν τῆς γραφικῆς ταύτης πλατείας καλεῖται *Λιστόν*. Ἐκεῖ, ὅπου ἡ σκιὰ τῆς καστανίας καὶ τῆς ἐρύκης προστατεύει τὸν ἔρωτα τῶν ἴων καὶ τῶν ῥόδων ἀπὸ τὰ ζηλότυπα βλέμματα τοῦ ἡλίου, συναθροίζονται χιλιάδες μετημφισμένων ὑπὸ τὰς πλέον ἀλλοκότους καὶ φανταστικὰς ἐνδυμασίας καὶ ἐορτάζουσι τὴν Ἀποκρέω. Τὸ corso αὐτὸ τελεῖται κατὰ τὰς δύο τελευταίας ἐβδομάδας ἀπὸ τὰς τρεῖς ὥρας μετὰ μεσημβριαν ἄχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ὀρειγάλκινος κώδων τῶν ἐκκλησιῶν σημαίνει διὰ τὸν ἑσπερινόν. Τότε ὡς ἐκ θαύματος οἱ προσωπιδοφόροι ἐξαφανίζονται ὡς φαντασμαγορία, καὶ ἡ νύξ, σιωπηλὴ καὶ ψυχρὰ, φέρουσα τὰς σκιάς καὶ τὰς ἀορίστους φωνὰς τῆς ἀπλοῦται ἐπὶ τοῦ ἔρημου *Λιστόν*.

Συγῆθως τὸ κοινὸν τοῦ *Λιστόν* ἀποτελοῦσιν αἱ νυμφεῦσιμοι νεάνιδες· ἀναφέρονται πολλοὶ ἔρωτες ἀρχίσαντες ὑπὸ τὸ προσωπίον ἐν μέσῳ τῶν πυκνῶν δενδροστοιχιῶν καὶ τελειώσαντες ἐνώπιον τοῦ ἱερέως· ἀλλὰ καὶ αἱ ὑπανδρὸι γυναῖκες, ἐνδιδουσαι ἐνίοτε εἰς τὴν γενικὴν παραφορὰν, μεταμφιέζονται καὶ ἀναμυγνύονται μὲ τὰς νεάνιδας. Ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦστατος, αἱ μὲν διώκουσι μέλλοντας συζύγους, αἱ δὲ θέτουσιν ὑπὸ δοκιμὴν τὴν ἀρετὴν τῶν ὑπαρχόντων συζύγων. Ἀγαθαὶ γυναῖκες, ἔχουσιν ἀκόμη πίστιν εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν, τὴν φιλοσοφικὴν αὐτὴν λίθον τοῦ ἡμεναίου.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Κύριοι αὐτοὶ ἔχουσι μεγάλην ὄρεξιν ν' ἀνοίξωσι τὴν καρδίαν των, τραυματισμένην ἤδη ἀπὸ τὰς μυρίας ἀθλιότητος τῆς οἰκογενειακῆς ἐξίτης, εἰς τὰς ἀγνώστους αὐτὰς καλλονάς. Εἶναι τὸσον εὐαίσθητοι ἐκεῖνοι . . . αὐτὰ τὸσον δυστυχεῖς . . . ὥστε ἐπὶ τέλους δέχονται τὸν βραχίονα ὅστις τὸσον φιλοφρόνως τοῖς προσφέρεται, ἀφήνουσι τὸ *Λιστόν* καὶ, ἅμα κάμψωσι τὴν πρῶτην ὁδὸν ἀφαιροῦσι τὸ προσωπίον . . . — Ἡ γυναῖκά μου!!! κραυγάζει ὁ ἐκπληκτος σύζυγος, ἀλλ' ἐπανερχόμενος πάραυτα εἰς ἑαυτὸν προσθέτει. — Ἄ! Φροσύνη! ἠθέλησες νὰ μὲ παίζῃς ἐν καλὸν παιγνίδι, ἀλλ' ἀντὶ νὰ μὲ πιάσῃς, πιάσθηκες . . . Σ' ἐγνώρισ' ἀμέσως ἠέλησα μόνον νὰ σὲ γελάσω ὀλίγον . . .

Ἡ πτωχὴ γυνὴ προσποιεῖται ὅτι παραδέχεται τὴν ἐξήγησιν ταύτην, ἀλλ' ἡ ἀπελπισία, ἡ φαρμακρὰ αὕτη ἄκανθα, εἰσεχώρησεν ἤδη εἰς τὴν καρδίαν τῆς. Καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ πικρῖαι βασανίζουσι τοὺς ἀνθρώπους μόνον καὶ μόνον διότι ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν

κεφαλὴν ἐνὸς ὑπεργήρου γραμματικοῦ νὰ παρειαγάγῃ εἰς τὸ λεξικὸν τὴν λέξιν *πίστις*.

Ἡ τέχνη τῶν μεταμφισμῶν εἶναι ὅλως ἀγνωστος εἰς τὴν πρῶτην καθέδραν τοῦ μακαρίτου βασιλέως Ἀλκινόου.

Οἱ διάφοροι παράδοξοι μεταμφισμοί, ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶν ἐν τοσαύτῃ χρήσει κατὰ τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην, εἶναι ἐντελῶς ἀγνώστοι ἐκεῖ. Ἀλλὰ τότε, σκέπτεται βεβαίως ὁ ἀναγνώστης, πῶς διάβολο κατορθώνουσι νὰ μεταμφιέζονται; That is the question, ἰδοὺ τὸ μυστήριον, μυστήριον ἐξ οὗ καταφαίνεται ἡ ἐφευρετικότης καὶ ὁ ὑπομονὴ τῶν κατοίκων μεταμφιέζονται εἰς *καλογραῖας*, (ὀμιλῶ θηλυκῶς διότι σὰς εἶπον ἤδη ποῖοι εἶναι οἱ πολυπληθέστεροι τοῦ *Λιστόν* θαμῶνες,) εἰς *ἀρθοπόλιδας τῆς Φλωρεντίας*, εἰς *γαρδικὰς*, εἰς *ἐστιάδας*, εἰς *Μελιταίας*, εἰς *ἐπατιδας*. Ἰδοὺ δὲ πῶς αὐτοσχεδιάζεται ὁ τελευταῖος οὗτος μεταμφισμός. Ἐπὶ κομψῆς μεταξίνης ἐσθήτος προσαρτῶσι μὲ ἀπίστευτον ὑπομονὴν μικρὰ τεμάχια ὑφάσματος διαφόρου χρώματος, ὥστε νὰ φαίνεται ἡ ἐσθὴς *μπαλωμένη*, ἐπειτα περιτυλίσουσι τὴν κεφαλὴν των δι' ὡραίου μανδουλίου χρώματος; βαθέως, λαμβάνουσιν εἰς τὴν χεῖρα σάκκον πλήρη χαλκίνων νομιμάτων, ὃν προτείνουσιν ἱκετικῶς καὶ τότε ὁ μεταμφισμὸς συμπληροῦται ὡς βλέπετε, αὐτὸς εἶναι εὐκολώτατος καὶ ὅμως ὑπάρχει ἄλλος ἐτι ἀπλοῦστερος, τοῦ ὁποίου τὴν κυριωτέραν βάσιν ἀποτελοῦσιν αἱ σινδόνας τῆς κλίνης· ἀφήνω εἰς τὴν φαντασίαν σας νὰ μαντεύσῃ τὰ λοιπὰ μέρη, διότι ἡ περιγραφή των εἶναι ἀδύνατος. Ἄν δὲ μελόδραμά τι ἐπέτευχεν ἐσχάτως εἰς τὸ θέατρον, ἐστὲ βέβαιος ὅτι θ' ἀπαντήσετε μετὰ τινος ἡμέρας εἰς τὸ *Λιστόν* πλήθος πρωτοπυροφόρων ἐνδεδυμένων ὡς ἡ *Σινδόνα Πριμαδόνα*· τοῦτο καλεῖται μεταμφισμὸς μελοδραματικὸς.

Οὐδεὶς δῆσχυρίσθη ποτὲ ὅτι οἱ ἄνδρες εἶναι λογικώτεροι τῶν γυναικῶν ἐπομένως μεταμφιέζονται καὶ αὐτοὶ, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ *Λιστόν*, τρέχουν διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Ἄλλοτε μὲν ὀργανίζουσι πολυήχους *πατινάδας* ὑπὸ τὰ παράθυρα ἐνὸς συζύγου ἀτυχοῦς, ἢ ἐνὸς Ἰούδα τῆς πατρίδος, καὶ τοιοῦτοι δυστυχῶς ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ· ἄλλοτε δὲ παριστώσιν ἀστειοτάτας παντομίμας, μὲ ἄλλους λόγους *καπαχρώνται* τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἀποκρέω. Ὅταν δὲ ὁ ἥλιος, δεσπότης μεγαλοπρεπῆς, καταδέχεται νὰ συμβιβασθῇ μὲ τοὺς πτωχοὺς θνητοὺς καὶ ἀνατέλλει λαμπρὸς, τὸ *Λιστόν* εἶναι ὑπέρπληρες. Ἡ πόλις πᾶσα συνεντᾶται ἐκεῖ ὡς ἐκ συνθήματος, ἐτι δὲ καὶ γείτονα χωρία

πρέπει δὲ τις νὰ ἰδῇ τότε τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους χωρικοὺς μετὰ πόσου ἐνθουσιασμοῦ ἀπολαμβάνουσι τὸ προσπιλὲς *far niente*.

Τὸ γραφικὸν τῆς θέσεως, οἱ μεταμφιεσμοὶ τῶν προσωπιδοφόρων οἵτινες περιπατοῦσιν ἢ φεύγουσιν ὑπὸ τὰ ἄλση, ὡς ἂν ἤθελον νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν ἐρωτικὴν καταδίωξιν σκαπανέως τινός, ἐπιμόνως διώκοντος τὸ ἄγνωστον, ἢ εὐθυμία τοῦ κοινοῦ ἐκείνου ποικίλου καὶ τὴν μορφήν καὶ τὴν στολὴν, πάντα ταῦτα καθιστῶσι τὸ *Aistón* τόπον ἀληθῶς φανταστόν. Ἄλλ' ὅ,τι κυρίως ἐκπλήττει ἐν μέσῳ τῆς τύρβης αὐτῆς, ἐν μέσῳ τοῦ ποικιλομόρφου καὶ ποικιλοχρόου ἐκείνου κόσμου τοῦ θύοντος τῇ θεᾷ *Μωρία*, δὲν εἶναι τόσοσιν ἢ ποικιλία τῶν μεταμφιεσμῶν τῶν προσωπιδοφόρων, ὅσον αὐτὸ τὸ κινόν. Πηγάζει ἐκεῖ διὰ νὰ ἰδῇ τοὺς *μασκαράδες* καὶ ἀγνοεῖ ὅτι αὐτὸ πρῶτον παρέχει κάτι παράδοξον καὶ *μασκαραδικόν*, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ του εἶναι παρωδία τοῦ *Aistón*.

Πλησίον τῆς μεγάλης Κυρίας ἦτις, πιστὴ τῆς βασιλείας *Μύδας* ὑπήκοος, φέρει τὰς ἐνδυμασίας τῆς ἀπὸ τὰ *Παρίσια* καὶ ἀπὸ τὴν *Φλωρεντίαν*, ὡς ἂν ἤθελε νὰ ἐπιδείξῃ δημοσίᾳ τὰς πρὸς τὴν Δύσιν συμπαιθείας τῆς, ἰδοὺ ἢ χωρική, φέρουσα στολὴν γραφικότεραν καὶ πλουσιότεραν τῆς στολῆς τῶν χωρικῶν τοῦ *Albano*, αἵτινες ὑπῆρξαν πάντοτε ὁ θαυμασμός τῶν ζωγράφων, ἰδοὺ ἢ *Σουλιώτισσα* καὶ ἢ *Παργανή*, ἀναμνησκουσα τὴν Ἀνατολὴν διὰ τῶν εὐχρόων ἐνδυμάτων των καὶ τῶν κειμηλίων ἄτινα τὰς κατακαλύπτουσι. Πλησίον δὲ τοῦ κομψομένου ὅστις περνᾷ τὴν ζωὴν του εἰς ἐν *dolce far niente* ἀριθμῶν τὰ δένδρα τῆς πλατείας καὶ συζητῶν εἰς τὴν λέσχην περὶ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τῆς Κυρίας *Ξ.* καὶ τῆς Κυρίας *Χ.* καὶ βασιανίζων τὸν βράπτῃν του διὰ νὰ τὸν ἐνδύσῃ συμφώνως πρὸς τὸ *μυρουρίνι* τοῦ τελευταίου συρμοῦ τῶν *Παρισίων*, ἰδοὺ ὁ χωρικός καὶ ὁ Ἡπειρώτης, τηροῦντες πιστῶς τὴν προπατορικὴν στολὴν καὶ τὸ ἀναπόφευκτον *φρέσι*. Ἰδοὺ πρὸς τούτοις ἢ ἐρυθρὰ στολὴ τοῦ Ἄγγλου στρατιώτου, ὁ μικρὸς σκοῦφος τοῦ *Μελιταίου* ἀγροφόρου καὶ ὁ λευκὸς πέπλος τῆς *Σικελῆς*. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐνδυμασιῶν διαπρέπει ἢ τῆς *Μελιταίας* ἦτις, ἀνάστημα ἔχουσα βραχὺ καὶ εὐκαμπτον ὡς ἢ Ἀνδαλουσία, κρύπτει τὴν μελαγχροινὴν τῆς ὄψιν ὑπὸ τὴν κομψὴν *faldella*.

Ἡ σύγχυσις αὕτη εἶναι τόσοσιν ἐντελής ὡς εὐδυναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι εὐρίσκειται μεταξὺ προσωπιδοφόρων, ἀλλὰ συγχρόνως προσβάλλουσι τὴν ἀκοήν του 5—6 ἰδιώματα, ἀναγγέλλοντα ὅτι αἱ Ἀποκρέω δὲν ἐνέχονται καθόλου εἰς τὸ ἀλλόκοτον

ἐκεῖνο θέαμα καὶ ὅτι ἀναγινώσκειτε μᾶλλον τὴν ἐπιτομὴν τῆς ἱστορίας τοῦ πύργου τῆς *Βαβέλ*. Καὶ ὅλ' αὐτὰ συμβαίνουν εἰς ἐν μικρὸν νησιδίον, ἀληθῆς κέλφος καρούου, ἐγκαταλειφθὲν ἐν μέσῳ τῆς Ἀδριατικῆς καὶ τῆς Μεσογείου.

Τὸ ἄπειρον αὐτὸ πλῆθος, περιμένον τὴν ἀφίξιν τῶν προσωπιδοφόρων, παρατάττεται κατὰ μῆκος τοῦ *Aistón*, εὐθυμεῖ, καπνίζει, τρώγει *γλυκίσματα* ἢ, ἐν ἑλλείψει *γλυκισμάτων*, *στραγάλια*, διασκεδάζει, ἀστειίζεται καὶ ἐπιδεικνύει τὸ πνεῦμά του, κατὰ τὴν ἰδίαν ἕκαστος κλίσιν καὶ εἰς τὸ οἰκεῖον ἕκαστος ἰδιώμα.

Ἄλλὰ τοῦ *Aistón* ἢ ὦρα ἐφθασε τέλος πάντων στίφη προσωπιδοφόρων τὸ διασχίζουσι πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν. Ἰδοὺ *ἐπαίτιδες* συναντῶμεναι μὲ *ἀνθοπώλιδας*. Ἐκείναι ζητοῦν χρυσὸν καὶ αὐταὶ τοῖς ῥίπτουν ἄνην πόσον ὠραία εἶναι αἱ *ἀνθοπώλιδες*! Ἰδέτε πόσον καλὰ τὸ ῥόδιον ἢ κυανὸν περιστήθιον σφίγγει τὴν ὑγρὰν ὄσφύν των. Ὄταν τὰς βλέπει τις μὲ τὰ μικρὰ των κάνιστρα πλήρη ἀνθέων καὶ τοὺς κομψοὺς ἀχυρίνους πῖλους των, νομίζει ὅτι βλέπει τὴν εὐαίσθητον Ἑρμιανὴν καὶ τὴν μαγευτικὴν Ἑρρίκέταν, ὅταν εἰς τὴν *Φλωρεντίαν* εἰς τὸ καφενεῖον *Donneg* σὰς ἐμειδίωσιν προσηγῶς καὶ σὰς ἐρῆπτον τὴν μικρὰν των ἀνθοδέσμη. Ἀγαθὴ τύχη! ἰδοὺ προσωπιδοφόροι ἀνακαλοῦντες εὐφωδῶς εἰς τὴν μνήμην σας κάτι ἀγαπητὸν, κάτι ἀξιαγάπητον, τὴν πόλιν τῶν ἀνθέων, τὴν *Φλωρεντίαν*. Ἄλλὰ μετὰ τὰς *ἀνθοπώλιδας*, ἰδοὺ τῶρα ἐμπρὸς μας σειρὰ ἀτελεύτατος ψεύδους, ἰδοὺ *ψευδομελιταῖαι*, *ψευδοσικελαὶ*, *ψευδοσουλιώτισσαι*, *ψευδοπάργια*. Διέλθετε, κυρίαί μου, διέλθετε! ὑπάρχει πολὺ τὸ ψευδὲς ἐν ὑμῖν. Προτιμῶ ἀπὸ ὅλας σας ἐκείνους ἐκεῖ τοὺς δύο κλασσικοὺς, κλασσικοτάτους μεταμφιεσμοὺς, τὰς δύο ἐκείνας ποιμενίδας, αἵτινες φεύγουσιν ὑπὸ τὰ ἄλση κατὰ τὸν τρόπον τοῦ *Βιργιλίου*.

Ei fugit ad salices, sed eo cupit ante videri

Ἄλλ' ὦ! τί δύσμορφος συνάντησις! Ἡ *Εἰδωλολατρεία* ἀντικρούουσα τὸν Χριστιανισμόν, αἱ *ἐστιάδες* συνωθούμεναι πρὸς *καλογραφίας*. Πόσον ὑπόδρα βλέπουσιν ἀλλήλας! πῶς ἀπειλοῦνται!

— Τόπον, *δυσσελεῖς*! εἶμαι ἢ ἀγνόητης, λέγουσιν αἱ ἱέρεια.

— Ὅπισω, *εἰδωλόλατραι*! εἶμαι ἢ ἀλήθεια, ἀποκρίνονται αἱ *μοναχαί*.

Καὶ ἔπειτα γελῶσι, καὶ σφίγγει ἢ μία τὴν χεῖρα τῆς ἄλλης.

— Εἶναι ἢ *Μαριέττα* καὶ ἢ ἀδελφὴ τῆς, ἀνα-

κράζει *αἴφνης* ἀμύτταξ *νεανίας*, ὁρμῶν πρὸς καταδίωξιν τῆς ἀγρότητος.

— Ἄ! αὐταὶ εἶναι; ἀναφωνεῖ εἰς κομψομένους, στύλος τῆς λέσχης, σπευδῶν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας.

Τὸ σύνθημα ἐδόθη, οἱ νέοι ἀρχίζουσι νὰ διασπῶσι τὰς σειρὰς καὶ νὰ τρέχῃσι πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν ἀγνώστων ἐκείνων καλλονῶν, ὧν κυρία ἐνασχόλησις εἶναι νὰ κινῶσι τὴν περιέργειαν τῶν ἀνδρῶν, χωρὶς ν' ἀποκαλύπτωσι τὴν μορφήν καὶ νὰ τοὺς κατορθῶνουν ν' ἀγοράζωσι *γλυκίσματα* δι' αὐτὰς ἀπὸ τὸν *Ζαχαράκην*, τὸν *Σόλωνα* τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀλλὰ *Σόλωνα* κακόν, τοῦ ὁποῖου οἱ νόμοι εἶναι μετρίως *γλυκεῖς*. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ σειραὶ διασπῶνται ἐντελῶς, οἱ θεαταὶ μινύονται μὲ τοὺς προσωπιδοφόρους, τὸ *Aistón* λαμβάνει ζωὴν, τὰ ἐπεισόδια πληθύνονται, ἢ *τρεῖς* βασιλεύει. Πᾶν συγγέεται, αἱ φωναὶ μεταβάλλονται εἰς θύρῳδον ἀόριστον, οἱ ἄνθρωποι φαίνονται ὡς σωρὸς ὄντων ἀλλοκότων, ποικιλοχρόων, σωρὸς κινούμενος, συνωθούμενος, προχωρῶν, ὀπιθοδρομῶν καὶ διαγράφων μεάνδρους φανταστικούς.

... Φεῦ! αἱ εὐχαὶ τοῦ κόσμου τούτου οὐδέποτε εὐρίσκουσιν ἀκρόασιν ἐπάνω ὁ κωδοнокρούστης τοῦ Ἁγίου *Σπυρίδωνος*, τοῦ θαυματουργοῦ προστάτου τῆς νήσου, ὁπεφάσισε νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς τὸ θαῦμά του, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁμοῦ καθόλου δὲν εὐχαρίστησε τοὺς θαμῶνας τοῦ *Aistón*. Διέψευσε τὴν *γαλλικὴν* παροιμίαν «*μεθύσος ὡς κωδοнокρούστης*», καὶ ἀκριθῆς καὶ τακτικός εἰς τὸ καθήκόν του, ὡς δανειστής ἀπέναντι *χρεοφειλέτου*, δίδει τὸ σύνθημα τῆς διαλύσεως, ἀναβάλλων διὰ τὰς ἐρχομένας Ἀποκρέω τὰς ἀτελεῖς ἐρωτικὰς διακηρύξεις καὶ τὰς διακοπείσας αἴφνης σχέσεις.

Πολλοὶ ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν ἐπαναλαμβάνονται μετ' ὀλίγον εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὴν *cavalichina*, ἀλλ' ἢ *cavalichina* δὲν εἶναι ὁ χορὸς τῆς *Opera* τῶν *Παρισίων* καὶ δὲν ἀξίζει ν' ἀφιερῶσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐσπέραν μας. Ἄς ἐπανελλθῶμεν λοιπὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου... ἀλλὰ μὴ καταπατῶμεν τὰ δικαιώματα τοῦ *Δευτέρου Δελτίου*.

Γνωρίζω ὅτι σὰς ὑπέδειξα κατ' ἀρχὰς *δειπνα* *Γαργάντου* καὶ *εὐθυμίας* *Τριμαλκίονος* παρὰ τοῖς ἐκγόνοις τοῦ Ἄλκινού· ἀλλὰ τί νὰ γείνη; Εἶχον βασιθεῖ ἐπὶ τῆς ἐγνωσμένης καλῆς των διαθέσεως, *λησμονήσας* τὴν πολιτικὴν ἦτις ἐφέτος *λυμαίνεται* *πανταχοῦ* τὸ κράτος τῆς ἡδονῆς. Ἄς περιμένωμεν λοιπὸν *εὐέλπιδες* τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐνώσεως.

ΑΛΘΩΤΑΣ.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

* * * *Νεάνις* τις καλῆς καὶ ἐντίμου οἰκογενείας, ἀναφέρει Ἀμερικανικὴ τις ἐφημερίς, *μεμνηστευμένη* μὲ νέον τινὰ *λοχαγόν* τοῦ συντάγματος τῆς *Μασαχουέτης*, ἐδέχετο τὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῦ *μνηστῆρος* τῆς ἀπερχομένου εἰς τὸν πόλεμον. *Λυπηρὸς* ἦτον ὁ ἀποχωρισμὸς καὶ ὁ νέος ἀξιωματικός μετ' ὅλην τὴν ἐνεργητικότητά καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν του, ἔχυσε *πικρὰ δάκρυα* ἀποχωριζόμενος τῆς ἀγάλης τῆς φίλης του. Ἴσως ἐπέπρωτο νὰ μὴ ἐπανιδῶσιν ἀλλήλους! Ὁ *λοχαγὸς* ἀπετέλει μέρος τοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ *Μακλελλάνου* στρατοῦ, τοῦ διαταχθέντος νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς πρωτεύουστος τῶν ἀθηνωτικῶν, καὶ κατὰ τὴν *τρομερὰν* ἐκείνην μάχην, *διακρίθεις* διὰ τὴν ἀνδρείαν του, ἔλαβε *συγχαρητήρια* παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του, *προβιβασθεὶς* *συνάμα* εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ *ταγματάρχου*. *Σφαῖρα* ὅμως *πυροβόλου* μὴ *φεισθεῖσα* τῆς νεότητός του, οὔτε τὸν *διακαῆ* πρὸς τὴν *μνηστῆρ*ν ἐρωτὰ του *σεβασθεῖσα*, *διεπέρασε* τὴν *καρδίαν* τοῦ *ταγματάρχου*, καθ' ἣν *στιγμὴν* οὗτος, ἐν μέσῳ τῆς *κλαγγῆς* τῶν ὀπλων, *παρεῖχε* *δείγματα* τοῦ *δικαίου* *προβιβασμοῦ* του.

Ἡ *φήμη* *πενθίμως* ἐσάλπισε, καὶ τοὺς *λυπηρούς* τῆς *φθόγγους* ἐπανελάθεν ἢ ἡχὼ τῆς *Βοστώνης*. Οἱ οἰκεῖοι καὶ φίλοι ἐλυπήθησαν, ἢ δὲ *μνηστῆ* του μὴ *δυναμένη* νὰ *βαστάσῃ* τὸ *βάρος* τῆς *συμφορᾶς* ταύτης ὁμοίαζε πρὸς *φρενοβλαθῆ*, καὶ ἀναίσθητος εἰς τὰς *παρηγορίας* τῶν *γονέων* καὶ φίλων τῆς ἔλεγεν ὅτι θὰ ὑπάγῃ νὰ εὐρῆ ἐκείνον τὸν ὁποῖον *περιπαθεῖστατα* ἠγάπησε. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἢ *καταιγὶς* αὕτη τοῦ *πάθους* καὶ τῶν *δακρῶν* ἐκόπασε, καὶ *φαινομένη* *γαλήνη* ἀνήλθεν εἰς τὸ *πρόσωπον* τῆς *νεάνιδος*. Οἱ *γονεῖς* τῆς ἀπέβαλον πάντα φόβον περὶ τῆς *θυγατρὸς* των καὶ *ἀμέριμοι* ἠσυχάζον ἀλλὰ *πρωῖαν* τινὰ ἢ *νεάνις* ἐγένετο *ἄφαντος*, καὶ οἱ *συγγενεῖς* τῆς ἀδυνατήσαντες μ' ὅλας τὰς ἐρεῦνας ν' ἀνακαλύψωσι τὴν *διεύθυνσιν* τῆς ὑπέθεσαν ὅτι *ηὲτοχειριάστη*, καθόσον *μάλιστα* ἀλιεῖς *τινες* εἶπον ὅτι, *κατὰ* *τινα* *νύκτα* *παρετήρησαν* *νεάνιδα* *ῥιφθεῖσαν* ἀπὸ *τινος* *βράχου* εἰς τὴν *θάλασσαν* καὶ ὅτι *προσπαθήσαντες* δὲν *εἰδυνήθησαν* νὰ τὴν *σώσωσιν* ἀπὸ τὰ *λυσσώδη* *κύματα* τὰ ὁποῖα τὴν *κατέπιον*.

Μακρὰν ὅμως ἦτο τῆς ἀληθείας καὶ ἢ ὑπόθεσις τῶν *συγγενῶν* καὶ ἢ ὁμολογία τῶν ἀλιέων. Ἡ ἡρώϊς μας ἀπολιποῦσα τὴν ἀγαπητὴν τῆς οἰκογένειαν, ὥμως *περιφανῶς* νὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον ἐκείνου τὸν ὁποῖον τόσοσιν ἠγάπησε!

Ἐν μέσῳ τοῦ καπνοῦ τῶν τηλεβόλων, κατὰ φο-
νικὴν τινα μάχην ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Βιργινίας
καὶ μεταξὺ τῶν ἐθελοντῶν παρετηρεῖτο νεανίας ὡς
φάσμα τὰς φάλαγγας διατρέχων, οὗ τινος τὸ πρό-
σωπον καί τοι ἠλλοιωμένον ὑπὸ τῆς πυρίτιδος, εἰκό-
νιζε γλυκεῖαν γυναικὸς φυσιογνωμίαν. Ἐφαίνε-
το ὡς ἀναζητῶν τὸν θάνατον καὶ ἀτάραχος μεταξὺ
τῶν πτωμάτων, ἀνεβρίπιζε τὸ θάρρος τῶν συστρα-
τικῶν του διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς καλλιφθόγγου
φωνῆς του. Οἱ ἀρχηγοὶ του ἐπισήμως τῷ ἐξέφρασαν
τὰς εὐχαριστήσεις των καὶ τὸν ἀντήμειψαν διὰ τοῦ
βαθμοῦ τοῦ λοχίου. Εἰς τὴν ἐπομένην μάχην ὁ
γενναῖος ὑπαξιωματικὸς ἐπολέμησεν ὡς πιστὸς πα-
τριώτης ὑπὲρ τῆς ἐθνικότητός του, ἀλλὰ καθ' ἣν
στιγμὴν ἔμελλε νὰ στήσῃ τὴν σημαίαν τῶν ἠνω-
μέγων πολιτειῶν εἰς ἀθηνωπικόν τι πρόχωμα ἠχ-
μαλωτίσθη μετ' ὄλων τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀνδρῶν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ αἰχμάλωτοι ἀπῆρχοντο
εἰς τὰς ἐστίας των, ἀπολυθέντες ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει
τοῦ νὰ μὴ λάβωσι πλέον τὰ ὄπλα.

Ὅποια ἡ χαρὰ τῆς ἐν Βοστώνῃ οἰκογενείας ὅταν
ἀνεγνώρισεν ὑπὸ τὰ κατὰ τρωτα ἐνδύματα τοῦ νέου
λοχίου τὴν ἀγαπητὴν κόρην, τῆς ὁποίας τὸν ἄωρον
ἐθρήνηι θάνατον!

Ἡ ἥρωίς μας ἀνεχώρησεν ἀμέσως εἰς τὴν ἐξοχὴν
διὰ ν' ἀποφύγῃ τοὺς ἐπαίνους τοὺς ὁποίους ἐπέσυ-
ραν αὐτῇ ἡ πατριωτικὴ τῆς διαγωγὴ. ὁ ἀγνός τῆς
ἔρωος καὶ ἡ ἀνδρεία. Σήμερον ὁ νέος Ἀμερικανὸς λο-
χίας μετεβλήθη εἰς ἀξιεραστον καὶ χαρίσσαν κόρην,
ἥτις ἀείποτε εἶναι μελαγχολικὴ, ὡς ἀπαύστως ἀνα-
πολοῦσα ἐκείνον ὅστις πλέον δὲν ὑπάρχει.

* * Ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων μελημάτων τῆς Χρυ-
σαλλίδος εἶναι καὶ τὰ ἦναι αἱ εἰκονογραφαί. Τοῦ-
το ἀποδεικνύει τὸ εἰς τὸ φύλλον τοῦτο δημοσιευμέ-
νον σχεδιογράφημα τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, ἐντε-
λῶς ἰθαγενές, ἔργον ἑνὸς τῶν συντακτῶν τῆς Χρυ-
σαλλίδος, τοῦ Κ. Γ. Μαυρογιάννη, ξυλογραφηθὲν
ὑπὸ τοῦ Κ. Σκιαδοπούλου. Περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔρ-
γου δὲν προσθέτομεν τίποτε, διότι τοῦτο θὰ λαλή-
σῃ εὐγλωττότερον ἡμῶν.

* * Ἐλθετός τις τραπεζίτης, φίλος θερμὸς τῶν ἀρ-
χαιοτήτων, ἀπεβιάσθη, λέγει γαλλικὴ τις ἐφημερίς,
εἰς τὴν Ἀφρικὴν πρὸς ἀνεύρεσιν βωμαϊκῶν ἀρχαιοτή-
των. Εἶχεν ἤδη κάμει ἀξιολόγους τινὰς ἀγοράς, ὅτε
ἔφερον αὐτῷ πλάκκ, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι ἐχρησίμευσέ
ποτε ὡς λίθος ἐπιτύμβιος. Ἡ πλάξ ἦτον ἐνεπίγραφος,
καὶ οἱ χαρακτῆρες, οἵτινες ἄλλως διετηροῦντο κάλλι-
στα, ἐφαίνοντο ὅτι ἀνήκον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Αὔ-

γούστου. Ἴδου ὅποια ἦτο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφή

C. ELL.

A. RI. U. S. PO.

LK. A. M.

IN.

VEN. T

A. V

I

T. E

T. NON. D.

EC.

O. R. A.

BI

T

UR.

Ὁ σοφὸς μας ἀρχαιολόγος ὠχρίασεν ὀκτῶ ὅλας
ἡμέρας προσπαθῶν ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἐπιγραφὴν ταύ-
την, ἀλλ' ὅσον περισσότερον κατεγίνετο εἰς τοῦτο,
τόσῳ ὀλιγότερον κατώρθου νὰ τὴν ἐννοήσῃ. Ἐπὶ
τέλους ἐσυλλογίσθη νὰ προσδράμῃ εἰς τινα σφόν,
ὅστις παρατηρήσας μετὰ προσοχῆς τὴν ἐπιγραφὴν,
ἐκίνησε μετ' ὀλίγον τὴν κεφαλὴν καὶ τῷ εἶπε· « θέ-
λετε νὰ σᾶς ἀναγνώσω τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην;
Πολὺ θὰ μὲ ὑποχρεώσητε, ἀπήντησεν ὁ φιλάρχαιος
τραπεζίτης. — Ἀκούσατέ την·

Cellarius polkam inventavit et non deco-
[rabitur.

ἕπερ μεταφραζόμενον δηλοῖ

Ὁ Κελλάριος ἐπενόησε τὴν πόλκην καὶ ὅμως δὲν
[ἔλαβε παράσημον.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, πρὸς λύσιν τοῦ αι-
νίγματος, τίποτε ἄλλο δὲν ἔπραξεν ὁ ἐξηγητὴς, εἰμὴ
ν' ἀφαιρέσῃ ἀπάσας τὰς στιγμάς, καὶ νὰ συναψῇ τὰ
γράμματα, ὅσα ἐδύναντο φυσικῶς νὰ συναφθῶσιν.

Ὅθεν εἰδοποιούμεν τοὺς ἡμετέρους ἀρχαιολόγους
νὰ προσέχωσι τοῦ λοιποῦ μὴ αἰ στιγμαὶ τῶν ἐπι-
γραφῶν των σκοτιζοῦσι τὴν ἔννοιαν, ἥτις ἄλλως,
μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῶν, θὰ ἦτον ἀπλουστάτη.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Λύσις τοῦ 2ου Αἰνίγματος.

« ΜΕΛΑΘΝ. »

ΑΙΝΙΓΜΑ 3.

Τὸ πρῶτόν μου εἶναι μολπὴ.

Τῆς μουσικῆς γλυκεῖα,

Τὸ δευτερόν μου ἀριθμὸς

Ἐμπεριέχων ἴα.

Τὸ ὅλον μου; ἴα, μολπὴ,

Οὐδ' ἀριθμὸς δὲν εἶμαι·

Ἄλλ' εἶμαι πόλις, εὐρέ με,

Ἐπὶ τοῦ χάρτου κείμαι.

ΣΦΗΞ.

Π.